

**Ievietots e-portfelī 05.06.2015.
(bez izskatīšanas MK sēdē)**

**Informatīvais ziņojums
„Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un
bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”**

Saturs

<i>Ziņojumā izmantotie saīsinājumi un definīcijas</i>	<i>3</i>
<i>Ievads</i>	<i>5</i>
1. Darba tirgus situācija.....	5
1.1. Makroekonomiskā situācija.....	5
1.2. Nodarbinātība un bezdarbs	8
1.3. Reģistrētais bezdarbs.....	11
1.4. Darba devēju pieteiktās brīvās darba vietas	16
2. Darba tirgus attīstības prognozes.....	21
2.1. Darba tirgus prognoze 2015.gadam.....	23
2.2. NVA īstermiņa darba tirgus prognoze.....	24
2.3. EM darba tirgus vidējā un ilgtermiņa prognozes	28
3. Apmācību komisijas apstiprinātie bezdarbnieku apmācību saraksti.....	31
4. 2014.gadā NVA īstenotie aktīvās darba tirgus politikas pasākumi, kuru mērķis ir uzlabot personu konkurētspēju darba tirgū	34
4.1. Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana un neformālās izglītības ieguve	39
4.2. Bezdarbnieku praktiskā apmācība prioritārajās nozarēs	48
4.3. Mūzikizglītības pasākumi nodarbinātām personām.....	51
4.4. Komersantu nodarbināto personu reģionālās mobilitātes veicināšana.....	58
4.5. Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi	59
5. Kuponu sistēmas bezdarbnieku apmācībā izvērtējums	60
6. Klientu apmierinātības izvērtējums par NVA un tās īstenotajiem pakalpojumiem.....	62
7. Bezdarbnieku klasifikācija secīgai iesaistei aktīvajos nodarbinātības pasākumos („bezdarbnieku profilēšana”)	65
8. Profesionālās tālākizglītības programmu īstenošana bezdarbniekiem valsts vai pašvaldību dibinātās izglītības iestādēs.....	68
9. Karjeras konsultāciju sniegšana 2014.gadā.....	71
10. Kopsavilkums un secinājumi.....	73
11. Turpmāk veicamie uzdevumi darba tirgus prognozēšanas un bezdarbnieku un nodarbināto personu apmācību organizēšanas pilnveidei.....	76
12. Pielikumi	78

Ziņojumā izmantotie saīsinājumi un definīcijas

Ziņojumā izmantotie saīsinājumi:

CEDEFOP – Eiropas profesionālās izglītības attīstības centrs
CSP - Centrālā statistikas pārvalde
EK – Eiropas Komisija
EM - Ekonomikas ministrija
ERAF - Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES – Eiropas Savienība
ESF – Eiropas Sociālais fonds
Eurofound – Eiropas Dzīves un darba apstākļu uzlabošanas fonds
Eurostat – Eiropas Savienības statistikas birojs
FM- Finanšu ministrija
IKP – iekšzemes kopprodukts
LM - Labklājības ministrija
NVA – Nodarbinātības valsts aģentūra
OECD - Starptautiskās Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
SVF - Starptautiskais Valūtas fonds

Ziņojumā izmantotās definīcijas:

Ekonomiski aktīvie iedzīvotāji – abu dzimumu personas, kuras pārskata periodā piedāvā savu darbu materiālo vērtību ražošanai vai pakalpojumu sniegšanai. Ekonomiski aktīvos iedzīvotājus veido nodarbinātie un darba meklētāji (gan reģistrētie NVA, gan neregistrētie), kuri aktīvi meklē darbu.

Ekonomiski neaktīvie iedzīvotāji – abu dzimumu personas neatkarīgi no vecuma, ieskaitot personas, kas jaunākas par darbības vecumu, kuras nevar pieskaitīt ne pie nodarbinātajiem iedzīvotājiem, ne arī pie darba meklētājiem (mājsaimnieces, nestrādājošie invalīdi, mācību iestāžu audzēkņi un studenti darbības vecumā, kas nestrādā un nemeklē darbu, nestrādājošie pensionāri u.c.).

Formālā izglītība – sistēma, kas ietver pamatizglītības, vidējās izglītības un augstākās izglītības pakāpes, kuru programmu apguvi apliecina valsts atzīts izglītības vai profesionālās kvalifikācijas dokuments.¹

Ilgstošie darba meklētāji (bezdarbnieki) – NVA reģistrētās personas, kuras ir bez darba 12 mēnešus un ilgāk, aktīvi meklē darbu un tā atrašanās gadījumā ir gatavas sākt strādāt tuvāko divu nedēļu laikā.

Kompetence – saskaņā ar Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūru mūžizglītībai kompetences tiek aprakstītas kā pierādīta spēja izmantot

¹ Izglītības likuma 1.pants

LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

zināšanas, prasmes, personiskās un sociālās spējas darbā vai studijās, lai nodrošināto profesionālo vai personīgo izaugsmi.²

Neformālā izglītība – ārpus formālās izglītības organizēta interesēm un pieprasījumam atbilstoša izglītojoša darbība.³

Prasmes — ir spēja piemērot zināšanas, lai risinātu uzdevumus un atrisinātu problēmas. Saskaņā ar Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūru mūžizglītībai prasmes tiek aprakstītas kā kognitīvās (loģiskās, intuitīvās un radošās domāšanas izmantošana) un praktiskās (ietverot roku veiklību un metožu, materiālu, darba rīku un instrumentu izmantošanu) prasmes.⁴

Profesija — fiziskās personas nodarbošanās veids preču ražošanas, sadales vai pakalpojumu sfērā, arī izglītībā, kultūrā un mākslā, kam nepieciešama noteikta sagatavotība (izglītība).⁵

Profesionālā pilnveide – profesionālās izglītības īpašs veids, kas personām neatkarīgi no vecuma un iepriekšējās izglītības vai profesionālās kvalifikācijas dod iespēju apgūt darba tirgus prasībām atbilstošas sistematizētas profesionālās zināšanas un prasmes.⁶

Profesionālā tālākizglītība – profesionālās izglītības īpašs veids, kas pieaugušajiem ar iepriekšēju izglītību un profesionālo pieredzi dod iespēju iegūt noteikta līmeņa profesionālo kvalifikāciju.⁷

Zemākas kvalifikācijas profesijas – šajā ziņojumā tās ir profesijas, kas atbilst 7.-9. profesiju grupai Profesiju klasifikatorā⁸ (vienkāršās profesijas - šīs pamatgrupas darbinieki izpilda vienkāršus un monotonus darbus vai mehāniskas darba operācijas, lietojot rokas instrumentus un bieži arī fizisku spēku; iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri; kvalificēti strādnieki un amatnieki, lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki).

Zināšanas – ir mācībās iegūtās informācijas asimilācija, faktu, principu, teoriju un prakses apkopojums. Saskaņā ar Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūru mūžizglītībai zināšanas tiek aprakstītas kā teorētiskas un/ vai faktu zināšanas.⁹

² Turpat

³ Izglītības likuma 1.pants

⁴ Turpat

⁵ Profesionālās izglītības likuma 1.pants

⁶ Profesionālās izglītības likuma 1.pants

⁷ Turpat

⁸ <http://www.lm.gov.lv/text/80>

⁹ http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/eqf/leaflet_lv.pdf

LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Ievads

Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem” (turpmāk – informatīvais ziņojums) izstrādāts, pamatojoties uz 2008. gada 3.jūnija Ministra kabineta sēdē doto uzdevumu (prot. Nr.37 24.§ 5.punkts) (*Valsts kancelejas kontroles uzdevums Nr.2008-1942*) par nepieciešamību LM īstenot regulāru darba tirgus monitoringu, sniedzot reizi gadā Ministru kabinetam informāciju par situāciju darba tirgū un darba tirgus īstermiņa prognozēm.

Lai noteiktu bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību prioritāros virzienus, kuros bezdarbniekiem un darba meklētājiem piedāvāt apmācību programmas, tiek veikta darba tirgus situācijas analīze, NVA datu analīze, ņemtas vērā ES, EM prognozes par Latvijas darba tirgus turpmāko attīstību, kā arī ņemti vērā ekspertu ieteikumi.

1. Darba tirgus situācija

1.1. Makroekonomiskā situācija

CSP dati liecina, ka 2014. gadā IKP faktiskajās cenās bija 24,1 miljards eiro, kas ir par 2,4 % vairāk nekā 2013. gadā. Savukārt, raugoties ceturkšņa griezumā, 2014. gada 4. ceturksnī IKP faktiskajās cenās bija 6,5 miljardi eiro.

Latvijas IKP salīdzināmās cenās pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem 2014. gada 4.ceturksnī, salīdzinot ar 2013. gada 4.ceturksni, pieauga par 2,1 %, bet salīdzinājumā ar 2014. gada 3.ceturksni pieaugums bija 0,6 % apmērā. Savukārt pēc sezonāli neizlīdzinātiem datiem IKP pagājušā gada 4. ceturksnī palielinājās par 2,1 %, salīdzinot ar 2013. gada attiecīgo periodu (skatīt 1.tabulu).

Tabula Nr.1

Latvijas IKP izmaiņas

Gads	IKP (sezonāli izlīdzināti dati)			IKP uz vienu iedzīvotāju	
	milj. Euro		Iepriekšējā gada cenās	Euro	
	faktiskajās cenās	2010.g. salīdzināmajās cenās		faktiskajās cenās	2010.g. salīdzināmajās cenās
2012	22 042 986	19 996 152	21 278 671	10 839	9 833
1.ceturksnis	5 289 171	4 873 039	5 072 035	2 400	2 189
2.ceturksnis	5 437 655	4 921 158	5 213 580	2 689	2 444
3.ceturksnis	5 523 473	5 019 012	5 344 655	2 823	2 540
4.ceturksnis	5 622 349	5 039 944	5 440 864	2 930	2 662
2013	23 221 874	20 841 252	22 972 599	11 537	10 354
1.ceturksnis	5 701 545	5 160 758	5 638 367	2 550	2 281
2.ceturksnis	5 725 017	5 151 896	5 670 332	2 848	2 582
3.ceturksnis	5 830 909	5 223 208	5 768 456	3 023	2 684

4.ceturksnis	5 902 923	5 266 464	5 858 448	3 119	2 810
2014	24 058 050	21 333 443	23 770 291	12 051	10 686
1.ceturksnis	5 919 823	5 278 870	5 849 475	2 684	2 369
2.ceturksnis	5 982 408	5 320 059	5 924 818	2 976	2 665
3.ceturksnis	6 034 183	5 346 176	5 971 063	3 154	2 770
4.ceturksnis	6 094 995	5 377 056	6 028 861	3 238	2 883

Datu avots: CSP

Neskatoties uz zemo kopējo pieprasījumu ārējos tirgos un sarežģīto ģeopolitisko situāciju austrumu kaimiņvalstīs, Latvijas kopējais preču ārējās tirdzniecības apjoms faktiskajās cenās 2014. gadā sasniedza 22 830,8 milj. eiro – par 174,4 milj. eiro jeb par 0,8 % vairāk salīdzinājumā ar 2013. gadu. Tai skaitā eksporta apjoms palielinājās par 223,7 milj. eiro jeb 2,2 %, savukārt importa - samazinājās par 49,3 milj. eiro jeb 0,4 %.

Tostarp decembrī Latvija ir eksportējusi preces 810,236 miljonu eiro apmērā, kas ir vien par 0,02 % jeb 0,169 milj. eiro vairāk nekā 2013. gada decembrī, savukārt importējusi Latvija ir preces 1,066 miljardu eiro apmērā, kas ir pieaugums par 7,3 % jeb 72,311 milj. eiro salīdzinājumā ar 2013. gada decembri.

2014. gadā Latvija visvairāk eksportējusi koku, koka izstrādājumus un kokogles – par 1 736,5 milj. eiro (16,9 % no kopējā eksporta apmēra), kas ir par 9 % vairāk nekā 2013. gada decembrī, savukārt elektroierīces un elektroiekārtas eksportētas par 1 152,8 milj. eiro (13,3 % no kopējā eksporta apmēra), kas ir par 13,2 % vairāk nekā 2013. gadā (sīkāk skat. 2. tabulā).

Tabula Nr.2

Svarīgākās preces Latvijas eksportā, faktiskajās cenās

Prece (Kombinētās nomenklatūras kods)	2013. gads		2014. gads		2014.g. (+,-) pret 2013.g
	milj. Euro	% no kopējā apjoma	milj. Euro	% no kopējā apjoma	
Koks un koka izstrādājumi; kokogle (44)	1 593,0	15,9	1 736,5	16,9	+9,0
Elektroierīces un elektroiekārtas (85)	1 018,2	10,2	1 152,8	11,3	+13,2
Mīnerālprodukti (25–27)	873,0	8,7	865,7	8,4	-0,8
Dzērieni, alkoholiski šķidrumi un etiķis (22)	499,1	5,0	530,5	5,2	+6,3
Mehānismi un mehāniskās ierīces (84)	542,8	5,4	523,2	5,1	-3,6
Transportlīdzekļi, izņemot dzelzceļa vai tramvaju ritošo sastāvu, un to daļas	380,6	3,8	417,5	4,1	+9,7
Dzelzs un tērauds (72)	496,8	5,0	372,8	3,6	-25,0
Dzelzs vai tērauda izstrādājumi (73)	312,4	3,1	347,5	3,4	+11,2
Farmācijas produkti (30)	296,1	3,0	312,0	3,0	+5,4
Graudaugu produkti (10)	301,7	3,0	310,0	3,0	+2,7

Datu avots: CSP

2014. gadā, salīdzinot ar 2013. gadu, ir pieaudzis četru vadošo apstrādes rūpniecības nozaru temps: koksnes un koka izstrādājumu ražošana palielinājās par 7 %, pārtikas produktu ražošana – par 2 %, gatavo metālizstrādājumu

ražošana – par 2 % un nemetālisko minerālu ražošana – par 1 %.¹⁰ Negatīva ietekme uz apstrādes rūpniecības tempu bija ražošanas apjoma kritumam iekārtu un ierīču remonta un uzstādīšanas nozarē par 25 %, apģērbu ražošanā – par 17 % un dzērienu ražošanā – par 11 %.

Tabula Nr.3

IKP izmaiņas pa darbības veidiem 2014. gadā

Salīdzināmajās cenās, % pret 2013. gadu	NACE 2. red. Nozares	Nozaru struktūra faktiskajās cenās, %
A	Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība (A)	3,4
-0,3C	Apstrādes rūpniecība (C)	12,2
-2,5 BDE	Pārējā rūpniecība (BDE)	4,2
F	Būvniecība (F)	6,7
G	Tirdzniecība (G)	14,0
H	Transports un uzglabāšana (H)	9,6
I	Izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumi (I)	1,7
J	Informācijas un komunikācijas pakalpojumi (J)	4,7
K	Finanšu un apdrošināšanas darbības (K)	4,3
-0,7 L	Operācijas ar nekustamo īpašumu (L)	12,9
MNS	Komercpakalpojumi (MNS)	9,1
O	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana (O)	7,3
P	Izglītība (P)	4,7
Q	Veselība un sociālā aprūpe (Q)	3,1
R	Māksla, izklaide un atpūta (R)	2,1
D.21-D.31	Produktu nodokļi mīnus produktu subsīdijas (D.21-D.31)	x

Datu avots: CSP

Pieaugums bija vērojams arī būvniecības produkcijas apjomā - par 8,1 %. Vislielākais apjoms (21 % no kopējā) bija šoseju, ielu, ceļu un dzelzceļa līniju būvniecībā, kas tomēr bija par 2 % mazāk nekā 2013. gadā. Dzīvojamo ēku būvniecībā apjomi palielinājās par 31 %, izglītības iestāžu būvniecībā – par 88 %, rūpniecības ražošanas ēku un noliktavu būvniecībā – par 9 %. Samazinājās maģistrālo cauruļvadu, komunikācijas un spēka līniju būvniecības apjomi 22 % apmērā.

Mazumtirdzniecība palielinājās par 4 %, tai skaitā auto degvielas mazumtirdzniecības apjomi – par 6 %. Par 3 % pieauga gan pārtikas, gan nepārtikas preču tirdzniecība.

¹⁰ <http://www.csb.gov.lv/notikumi/2014-gada-iekszemes-kopprodukts-palielinajies-par-24-41014.html>
LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Transporta nozares pieaugumu veicināja kravu apgrozības palielināšanās par 7 % autotransportā un par 5% ostās. Pasažieru pārvadājumi autotransportā saglabājušies iepriekšējā gada līmenī.

Izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumi 2014. gadā sniegti attiecīgi par 3 % un 4 % vairāk nekā gadu iepriekš. Tāpat arī tūrisma biroju darbība paplašinājusies par 3 %.

Visbeidzot izklaides un atpūtas pakalpojumu apjoms 2014. gadā arī palielinājies par 10 %, savukārt azartspēļu nozarē pieaugums vērojams par 8 %.

1.2. Nodarbinātība un bezdarbs

CSP darbaspēka apsekojuma rezultāti liecina¹¹, ka 2014. gadā ekonomiski aktīvi bija 992,3 tūkst. jeb 66,3 % Latvijas iedzīvotāju vecuma grupā no 15 līdz 74 gadiem, tostarp 71,2 % vīriešu un 62,1 % sieviešu. Salīdzinot ar 2013. gadu, ekonomiski aktīvo iedzīvotāju īpatsvars ir palielinājies par 0,3 %, savukārt absolūtos skaitļos tas ir samazinājies par 21,9 tūkst., ko pamatā ietekmēja negatīvās demogrāfijas tendences.

2014. gadā Latvijā nodarbināti bija 884,6 tūkst. jeb 59,1 % iedzīvotāju vecumā no 15 līdz 74 gadiem. Salīdzinot ar 2013. gadu, nodarbinātības līmenis palielinājies par 0,9 %, bet nodarbināto skaits ir samazinājies par 9,2 tūkst., kas skaidrojams ar iedzīvotāju skaita samazināšanos (2013. gadā bija attiecīgi 893,9 tūkst. cilvēku un 58,2 %, 2012. gadā - 875,6 tūkst. cilvēku un 56,1%). Salīdzinot ar 2013. gadu, gan vīriešu, gan sieviešu nodarbinātības līmenis 2014. gadā ir palielinājies attiecīgi par 1,3 % un 0,7 %. Sieviešu īpatsvars kopējā nodarbināto skaitā bija nedaudz lielāks nekā vīriešu – attiecīgi 50,4 % un 49,6 %.

2014. gada 4. ceturksnī nodarbināto skaits vecumā no 15-74 gadiem bija 882,1 tūkst., kas salīdzinājumā ar 3.ceturksni ir nedaudz samazinājies – par 3,6 tūkst. jeb 0,4 % (skatīt 3.tabulu). Savukārt nodarbinātības līmenis saglabājies nemainīgs – trīs ceturkšņus pēc kārtas tas bija 59,3 %.

2014. gada 4. ceturksnī nodarbinātības līmenis Latvijā bija tikai nedaudz augstāks nekā Lietuvā (59,1 %), taču zemāks nekā Igaunijā (63,6 %). Turklāt jau kopš 2013. gada sākuma nodarbinātības līmenis Latvijā ir pārsniedzis ES-28 valstu vidējo līmeni.

2014. gadā nodarbināti bija 32,5 % jauniešu (15–24 gadu vecumā), t.i., par 2,3 % vairāk salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. 2014. gada 4.ceturksnī nodarbināto jauniešu skaits bija 71 tūkst. un, salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni, tas ir nedaudz palielinājies – par 1,5 tūkst. jeb 2,2 %.

¹¹ http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/Sociala/Sociala__ikgad__nodarb/NB0010.px/?rxid=cdecb978c-22b0-416a-aacc-aa650d3e2ce0

LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Tabula Nr.4

Nodarbināto iedzīvotāju skaits vecuma grupā 15-74 (tūkst.)

	Nodarbināto skaits vecuma grupā 15-74			
	1.cet.	2.cet.	3.cet.	4.cet.
2012				
Pavisam	848,3	866,7	894,7	892,8
Vīrieši	412,3	422,7	441,1	436,8
Sievietes	436,0	444,0	453,6	456,0
2013				
Pavisam	880,2	889,0	906,1	900,2
Vīrieši	430,4	432,9	448,6	450,5
Sievietes	449,8	456,1	457,4	449,8
2014				
Pavisam	881,7	889,1	885,7	882,1
Vīrieši	429,8	434,8	442,1	447,1
Sievietes	451,9	454,3	443,6	434,9

Datu avots: CSP

Salīdzinot 2014. gada nodarbināto skaita pieaugumu nozaru griezumā ar 2008. gadu, pieaugums bija vērojams divās saimniecisko darbību veidu grupās - finanšu, apdrošināšanas, zinātniskajos, administratīvajos pakalpojumos, operācijās ar nekustamo īpašumu; veselības un sociālās aprūpes pakalpojumos. 2014. gadā lielākais pieaugums nodarbināto skaitā, salīdzinot gadu iepriekš, bija vērojams izglītībā. Savukārt izteiktākais kritums bija vērojams lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā (skat. tabulu Nr.5).

Tabula Nr.5

Nozaru nodarbināto skaits un īpatsvars

	Skaits (tūkstošos)			Izmaiņas 2014.gadā (%) salīdzinājumā ar 2008.gadu	Izmaiņas 2014.gadā (%) salīdzinājumā ar 2013.gadu
	2008	2013	2014		
(A) Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	83,9	71,9	66,3	-21%	-8%
(B-E) Apstrādes un ieguves rūpniecība un citas ražošanas nozares	185,9	146,3	137,6	-26%	-6%
(F) Būvniecība	124,1	67,3	73,2	-41%	9%
(G, I) Tirdzniecība, izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	197,3	159,9	161,6	-18%	1%
(H, J) Transports, uzglabāšana, informācijas un komunikācijas pakalpojumi	112,4	101,7	111,1	-1%	9%
(K-N) Finanšu, apdrošināšanas, zinātniskie, administratīvie pakalpojumi; operācijas ar nekustamo īpašumu	82,8	102,7	99	19,5%	4%
(O) Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	83,9	61,3	58,6	-30%	-4%
(P) Izglītība	86,8	94,6	85,1	-2%	10%
(Q) Veselība un sociālā aprūpe	48,2	47,7	52	8%	9%
(R-U) Citi pakalpojumi	49,2	39,5	39,6	-19,5%	0%

Datu avots: CSP

CSP darbaspēka apsekojuma rezultāti liecina, ka 2014. gadā Latvijā bija 107,6 tūkst. darba meklētāju vecumā 15-74 gadi, kas ir par 12,8 tūkst. jeb 10,6 % mazāk nekā gadu iepriekš (2013. gadā – 120,4 tūkst., 2012. gadā – 155,1 tūkst.; 2011. gadā – 166,6 tūkst.; 2010. gadā – 205,8 tūkst.). 2014. gadā darba meklētāju īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā bija 10,8 %, t.i. par 1,1 % mazāk nekā 2013. gadā. 107,6 tūkst. iedzīvotāju vecumā no 15 līdz 74 gadiem bija darba meklētāji, kas ir par 12,8 tūkst. jeb 10,6 % mazāk nekā 2013. gadā. Sieviešu – darba meklētāju – īpatsvars bija 9,8 %, bet vīriešu – 11,8 %.

2014. gadā **ilgstošo darba meklētāju** īpatsvars, kuri darbu nevar atrast 12 mēnešus un ilgāk, bija 43 % (2013. gadā – 48,4 %). Turpinot samazināties darba meklētāju skaitam, arī ilgstošo darba meklētāju skaits samazinājās no 58,2 tūkst. 2013. gadā līdz 46,1 tūkst. 2014. gadā. Vairāk nekā ceturtdaļa (28,3 % jeb 13,0 tūkst.) ilgstošo darba meklētāju bija vecumā no 45 līdz 54 gadiem. Lai gan ilgstošo darba meklētāju skaits šajā vecuma grupā ir samazinājies par 3 tūkst., to īpatsvars ilgstošo darba meklētāju kopskaitā ir pat nedaudz palielinājies (par 0,8 %).

2014. gadā 16,9 tūkst. darba meklētāju bija **jaunieši** 15 līdz 24 gadu vecumā. To īpatsvars ekonomiski aktīvo jauniešu kopskaitā sarucis līdz 19,6 %, kas ir par 3,6 % mazāk nekā 2013. gadā. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, jauniešu īpatsvars kopējā darba meklētāju skaitā ir samazinājies attiecīgi par 4,6 tūkst. jeb 2,2 %. 2014. gadā 40,4 % no visiem jauniešiem bija ekonomiski aktīvi, t.i., nodarbināti vai darba meklējumos. Pārejā jauniešu daļa (59,6 %) bija ekonomiski neaktīvi, kuri pārsvarā vēl mācījās un darbu nemeklēja.

Joprojām saglabājas liels skaits to **darba meklētāju**, kuriem ir darba pieredze. 2014. gada 4.ceturksnī darba meklētāji ar darba pieredzi bija 88,9 tūkst. jeb 88,3 % no kopējā darba meklētāju skaita, bet gadu iepriekš šis rādītājs attiecīgi bija 100 tūkst. jeb 87,4 %.

Bez nodarbinātajiem un darba meklētājiem ir daļa iedzīvotāju, kas atbilstoši CSP darbaspēka apsekojumam netiek uzskatīti par darbaspēku – tie ir **ekonomiski neaktīvi** (pensionāri, skolnieki, studenti, māsaimnieki/-ces, invalīdi, ilgstoši darbnespējīgi iedzīvotāji, personas, kuras zaudējušas cerības atrast darbu u.c.). 2014. gadā vairāk nekā trešdaļa (33,7 % jeb 503,5 tūkst.) iedzīvotāju 15 līdz 74 gadu vecumā bija ekonomiski neaktīvi. Salīdzinot ar 2013. gadu, ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju skaits samazinājies par 18,3 tūkst. jeb 3,5 %. Savukārt 26,6 tūkst. jeb 5,3 % ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju ir zaudējuši cerības atrast darbu, tas gan ir mazāk nekā iepriekšējā gadā, kad to īpatsvars attiecīgi bija 30,8 tūkst. jeb 5,9 %. Ekonomiski neaktīvo cilvēku iemesli nemeklēt darbu var būt dažādi, piemēram, pieejamo aprūpes pakalpojumu nepietiekamība, neapmierinoši piedāvātie darba apstākļi un neapmierinoša darba alga, vai arī cilvēki ir pārstājuši ticēt saviem spēkiem un necer gūt atsaucību no potenciālā darba devēja vai ilgstoši nevar atrast piemērotu darbavietu tuvu dzīves vietai u.c.

2014. gadā gandrīz pusi (45,7 %) no ekonomiski neaktīvajiem iedzīvotājiem veidoja pensionāri, katrs ceturtais (23,1 %) bija skolēns vai students, kas mācījās dienas grupās un pārskata nedēļā nestrādāja. Līdzīgi aptuveni katrs desmitais ekonomiski neaktīvais iedzīvotājs sevi uzskatīja par mājsaimnieku/-ci (12,2 %), vai arī bija ilgstoši slimojošs iedzīvotājs vai invalīds (10,3 %).

1.3. Reģistrētais bezdarbs

Atbilstoši OECD atziņām¹², Latvijas ekonomiskajā attīstībā ir vērojama izaugsme kopš ekonomiskās krīzes 2008. gadā, kā rezultātā Latvija kopš 2014. gada ir veiksmīgi integrējusies eiro zonā, kā arī īstenojusi plaša mēroga strukturālās reformas. Lai arī atveseļošanās ir bijusi rekordaugstā tempā, tomēr valsts ekonomika vēl aizvien ir svārstīga un IKP rādītāji ir stipri zem pirmskrīzes līmeņa, kas ir izaicinājums, lai pārvarētu nekustamā īpašumu *cenu burbuļa* radīto neilgtspējīgo un aizdevumu finansēto iekšzemes pieprasījumu. Bezdarba rādītāji ir ievērojami samazinājušies, tomēr Latvijas lielākie izaicinājumi ir saistīti ar ilgtermiņa bezdarbu un emigrāciju.

Ekonomiskās krīzes ietekmē 2009. un 2010. gadā strauji pasliktinājās darba tirgus rādītāji – samazinājās nodarbinātības un ekonomiskās aktivitātes līmenis, pieauga bezdarba līmenis, kā arī bija vērojams straujš kritums gan brīvo, gan aizņemto darba vietu skaitā. Kopš 2011. gada darba tirgus situācijā vērojamas pozitīvas tendences un situācija uzlabojas. Arī reģistrētais bezdarbs kopš tā augstākā punkta darba tirgus krīzes periodā 2010. gada martā, kad bezdarba līmenis bija 17,3 %, pakāpeniski samazinās un 2014. gada septembrī rādītājs nokritās līdz 8,2 %.

2014. gada decembra beigās NVA bija **reģistrēti 82 027 bezdarbnieki**, kas ir par 11 294 tūkst. mazāk nekā 2013. gada decembra beigās. Savukārt reģistrētā **bezdarba līmenis bija 8,5 %**, kas ir par 1 % mazāk nekā attiecīgajā periodā gadu iepriekš (skat. attēlu Nr.1)¹³.

Vienlaikus 2014. gada decembra beigās bija vērojams bezdarbnieku skaita palielinājums. Mēneša laikā reģistrēto bezdarbnieku skaits valstī palielinājās par 2 158 cilvēkiem. Bezdarbnieku skaita pieaugumu vairāk ietekmēja jau esošo bezdarbnieku statusa saglabāšana, nevis jaunu bezdarbnieku reģistrēšana – cilvēkiem 2014. gada nogalē bija grūtāk atrast darbu nekā šajā laikā gadu iepriekš.

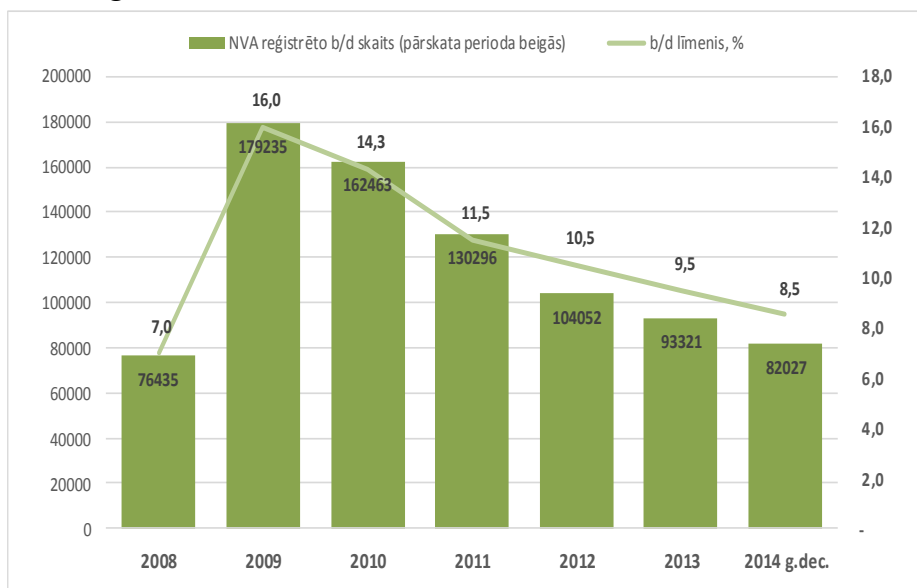
Gada griezumā bezdarbnieku skaita kritums 2014. gadā bija straujāks nekā 2013. gadā (par 5,2 % vairāk), kas daļēji saistīts ar finanšu grūtībās nonākušā uzņēmuma "Liepājas metalurģs" slēgšanu 2013. gadā.

¹² <http://www.oecd.org/economy/surveys/economic-survey-latvia.htm>

¹³ <http://www.nva.gov.lv/index.php?cid=6&mid=470&txt=483&t=stat>

LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Reģistrētais bezdarba līmenis un bezdarbnieku skaits (31.12.2014.)

Datu avots: NVA

2014. gada 4.ceturkšņa beigās reģistrēto bezdarbnieku kopskaitā bija 55,3 % sievietes (45 336 personas) un 44,7 % vīrieši (36 691 personas), kas var liecināt arī par sieviešu lielāku aktivitāti darba meklēšanā un tieksmi pilnveidot savu kvalifikāciju (ar NVA pasākumu palīdzību).

Tabula Nr.6

Reģistrēto bezdarbnieku statistiskais portrets

Sadalījums pēc:	Kopējais skaits	% no kopējā bezdarbnieku skaita	Sievietes	Vīrieši
Riska grupu bezdarbnieki				
Ilgstošie bezdarbnieki (ilgāk par 1 gadu)	27039	33	15663	11376
Jaunieši (no 15 līdz 24 gadiem)	7522	9,2	4300	3222
Pirmspensijas vecuma bezdarbnieki	11687	14,2	6239	5448
Personas ar invaliditāti	8355	10,2	4297	4058
Personas pēc bērna kopšanas atvaļinājuma	2698	3,3	2663	35
Personas pēc soda izciešanas ieslodzījuma vietās	310	0,4	34	276
Vecuma grupām				
15 – 19	806	1	441	365
20 – 24	6716	8,2	3859	2857
25 – 29	9388	11,4	5626	3762
30 – 34	8317	10,1	4979	3338
35 – 39	8157	9,9	4698	3459
40 – 44	9098	11,1	4897	4201
45 – 49	9588	11,7	4987	4601
50 – 54	12218	14,9	6412	5806
55 – 59	13297	16,2	7001	6296
60 un vairāk	4442	5,4	2436	2006
Izglītības				
zemāka par pamatzglītību	2336	2,8	1174	1162
Pamatzglītība	15520	18,9	8032	7488
vidējā izglītība	21627	26,4	12184	9443

Sadalījums pēc:	Kopējais skaits	% no kopējā bezdarbnieku skaita	Sievietes	Vīrieši
profesionālā izglītība	30444	37,1	15388	15056
augstākā izglītība	12030	14,7	8522	3508
nav dokumentāri apliecināta	70	0,1	36	34
Bezdarba ilguma				
līdz 6 mēnešiem	38663	47,1	20220	18443
no 6 līdz 12 mēnešiem	16325	19,9	9453	6872
no 1 līdz 3 gadiem	14264	17,4	7977	6287
3 gadi un vairāk	12775	15,6	7686	5089
	82027	-	45 336	36 691
% no kopējā bezdarbnieku skaita			53,3%	44,7%

Datu avots: NVA

Dalījumā pa **izglītības līmeņiem**, 2014. gada beigās gandrīz pusei (48,1 %) bezdarbnieku bija darba tirgum nepietiekams izglītības līmenis (bez/ar pamatizglītību, ar vispārējo vidējo izglītību), bet bezdarbnieku skaits ar profesionālo izglītību bija 37,1 %. Bezdarbnieku kopskaitā 2014. gada decembra beigās 14,7 % bija ar augstāko izglītību (sīkāk skat. 6.tabulu). Tomēr pēdējo gadu laikā reģistrēto bezdarbnieku ar darba tirgum nepietiekamu izglītības līmeni īpatsvars samazinās (2013. gada beigās – 48,6 %, 2012. gada beigās – 49,8 %). Turpretim reģistrēto bezdarbnieku ar augstāko izglītību īpatsvars kopš 2012. gada ir pieaudzis par 2,2 % (2013. gada beigās 14 %, 2012. gadā - 12,5 %).

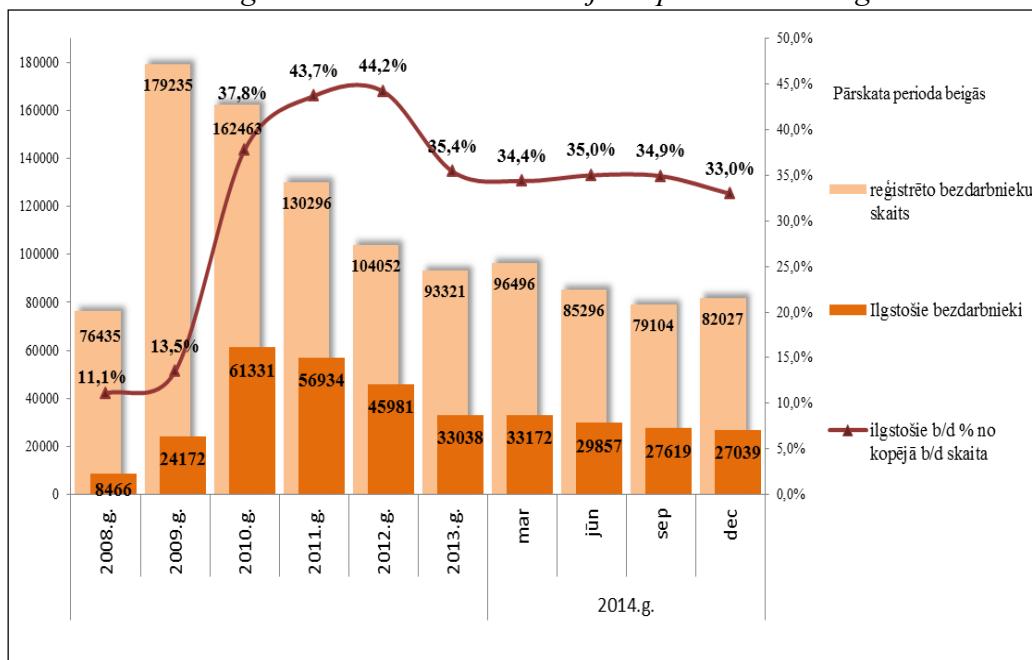
Līdz ar sabiedrības novecošanos lielākais reģistrēto bezdarbnieku īpatsvars gada beigās bija **vecuma grupās** 50 – 54 gadi un 55 – 59 gadi (kopā veidojot 31,1 %).

2014. gada 4.ceturkšņa beigās no visiem reģistrētajiem bezdarbniekiem lielāko skaitu veidoja personas ar **bezdarba ilgumu** līdz 6 mēnešiem (47,1 %), kas skaidrojams ar sezonālo darbu ietekmi (īpaši būvniecības, lauksaimniecības, mežsaimniecības un ceļu būves nozarēs).

Pašreizējā darba tirgus situācijā ir identificējamas vairākas reģistrēto bezdarbnieku riska grupas, kurām nepieciešams īpašs atbalsts, lai veicinātu to sekmīgu iekļaušanos darba tirgū.

Lielākā reģistrēto bezdarbnieku riska grupa ir **ilgstošie bezdarbnieki**. 2010. gada beigās ilgstošie bezdarbnieki veidoja 61331 personas jeb 37,8 % bezdarbnieku kopskaitā, savukārt kopš 2013. gada bija vērojams, gan ilgstošo bezdarbnieku skaita, gan arī tā īpatsvara samazinājums (ilgstošo bezdarbnieku skaits bija 33 038 personas, kas veidoja 35,4 % no kopējā reģistrēto bezdarbnieku skaita). 2014. gada decembra beigās NVA uzskaitē bija 27 039 ilgstošie bezdarbnieki, kas ir 33 % no kopējā reģistrēto bezdarbnieku skaita jeb gandrīz par 6 tūkstošiem mazāk nekā gadu iepriekš (skat. attēlu Nr.2).

Ilgstošo bezdarbnieku sadalījums pēc bezdarba ilguma

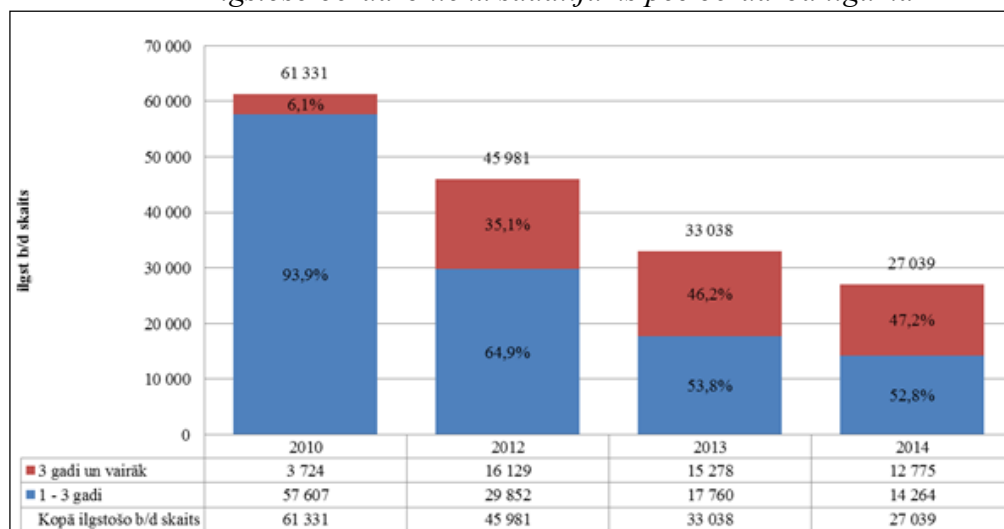

Datu avots: NVA

Kad 2008.-2009. gadā strauji pieauga bezdarba līmenis, palielinājās ilgstošo bezdarbnieku skaits, kuri uzskaitē bija no 1 līdz 3 gadiem. No 2010. gada bezdarbnieku skaits ir samazinājies tieši šajā grupā (1 līdz 3 gadi), vienlaikus palielinās ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars ar bezdarba ilgumu 3 gadi un vairāk. 2014. gada beigās šīs grupas īpatsvara rādītājs bija 47,2%, kas ir augstākais rādītājs kopš 2007. gada beigām. Salīdzinot ar 2013. gada decembri, ilgstošo bezdarbnieku ar bezdarba ilgumu 3 gadi un vairāk īpatsvars ir pieaudzis par 1 % (skat. attēlu Nr.3).

Attēls Nr.3

Ilgstošo bezdarbnieku sadalījums pēc bezdarba ilguma

Datu avots: NVA

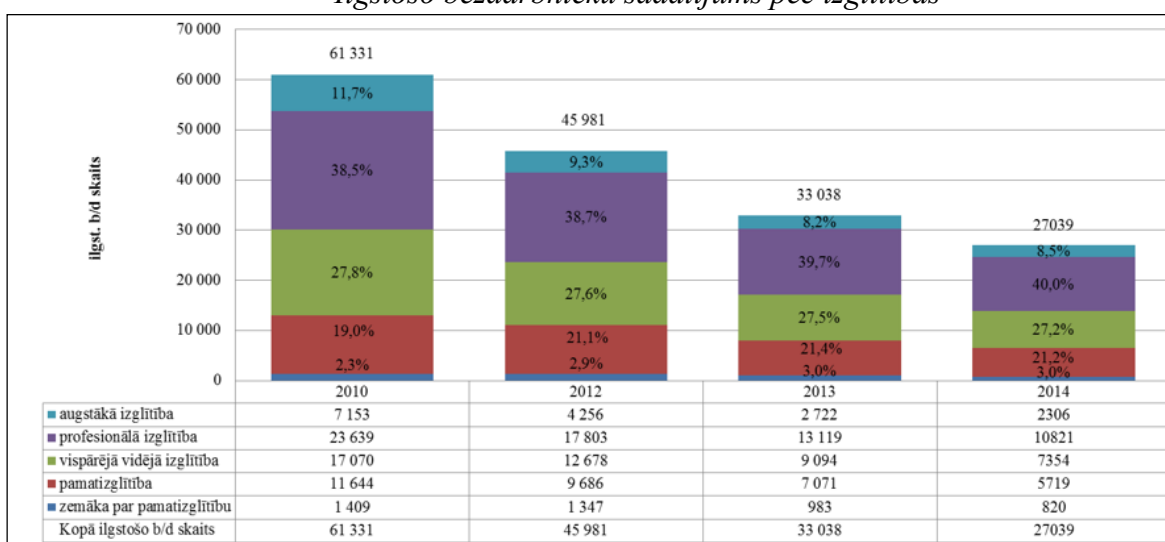
LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

2014. gada decembra beigās gandrīz 2/3 no ilgstošo bezdarbnieku kopskaita ir vecumā 40 gadi un vairāk. Lielākās izmaiņas ir bezdarbniekiem vecumā 55 gadi un vairāk - kopš 2013. gada beigām īpatsvars ir palielinājies par 3,2 % (no 2010. gada šajā grupā pieaugums par 11,1 %).

2014. gada beigās vairāk nekā pusei (51,4 %) ilgstošo bezdarbnieku ir darba tirgum nepietiekams izglītības līmenis (bez/ar pamatizglītību, ar vispārējo vidējo izglītību). Salīdzinot ar 2010. gada beigām, visvairāk ir samazinājies ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars ar augstāko izglītību – par 3,2 %, bet par 1,5 % ir pieaudzis ar profesionālo izglītību un par 2,2 % ar pamatizglītību (sīkāk skat. 4.attēlu).

Attēls Nr.4

Ilgstošo bezdarbnieku sadalījums pēc izglītības

Datu avots: NVA

Augsts reģistrētā bezdarba līmenis raksturo arī **gados vecākas (50 gadi un vairāk) personas**. NVA 2014. gada decembra beigās bija reģistrēti 29 957 bezdarbnieki vecumā 50 gadi un vairāk, kas veidoja 36,5 % no kopējā reģistrētā bezdarbnieku skaita.

2014. gada decembra beigās 46,5 % no reģistrētajiem bezdarbniekiem vecumā 50 gadi un vairāk bija ilgstošie bezdarbnieki, savukārt 15,9 % bija bezdarbnieki ar invaliditāti. Vidējais bezdarba ilgums 2014. gada decembra beigās bezdarbniekiem vecumā 50 gadi un vairāk bija 324 dienas (~ 11 mēneši). Šīs vecuma grupas ietvaros īpaši būtiski ir noturēties darba tirgū, jo, zaudējot darbu, izredzes atgriezties darba tirgū ir mazākas nekā citām vecuma grupām.

2014. gada decembra beigās bija reģistrēti 7 522 **jaunieši bezdarbnieki** (15 – 24 gadi), kas ir 9,2 % no reģistrēto bezdarbnieku kopskaita. Savukārt 16 910 jeb 20,6 % no bezdarbnieku kopskaita bija bezdarbnieki vecumā 15 – 29 gadi. Jauniešu bezdarbnieku kopskaitā 10,4 % bija ilgstošie bezdarbnieki, 10,3 % – personas pēc bērna kopšanas atvaļinājuma, 3,9 % personas ar invaliditāti. Vidējais bezdarba ilgums 2014. gada decembra beigās jauniešiem

bezdarbniekiem bija 100 dienas (gada sākumā vidējais bezdarba ilgums bija 111 dienas).

Reģistrēto jauniešu bezdarbnieku rādītāji turpina pakāpeniski samazināties (2013. gada decembra beigās bija 8 873 reģistrētie jaunieši bezdarbnieki, kas veidoja 9,5 % no visiem reģistrētajiem bezdarbniekiem, 2010. gada 4.ceturkšņa beigās – 14,3 %, 2011. gada 4.ceturkšņa beigās – 11,8 %, 2012. gada 4.ceturkšņa beigās – 10 %).

Kā galvenie jauniešu bezdarba iemesli uzskatāmi darba tirgum nepietiekams izglītības līmenis (izglītības līmenis, kas ir zemāks par pamatizglītību, pamatizglītība vai vidējā vispārējā izglītība), kā arī darba pieredzes trūkums atbilstošā profesijā. Tomēr uzmanība vēršama uz faktu, ka jauniešu bezdarba ilgums ir vidēji īsāks nekā vidējais reģistrēto bezdarbnieku bezdarba ilgums (66 % jauniešu bezdarbnieku ir ar bezdarba ilgumu līdz 6 mēnešiem), kā arī jauniešu darbā iekārtošanās rādītāji pēc NVA nodarbinātības un apmācību pasākumu pabeigšanas ir vidēji par 5 procentpunktiem labāki par citām bezdarbnieku grupām. Visbeidzot jaunieši bezdarbnieki salīdzinoši retāk kļūst par ilgstošajiem bezdarbniekiem (jauniešu bezdarbnieku vidū ir 14 % ilgstošie bezdarbnieki (33% - kopējā bezdarbnieku skaitā)).

Ar grūtībām pašu spēkiem iekļauties darba tirgū saskaras arī **personas ar invaliditāti**. To skaita īpatsvars reģistrēto bezdarbnieku vidū palielinās (no 7,6 % 2011. gada 4.ceturkšņa beigās līdz 10,2 % 2014. gada 4.ceturkšņa beigās (absolūtos skaitļos personu ar invaliditāti skaits ir samazinājies no 9939 tūkst. 2011. gadā uz 8 355 tūkst. 2014. gadā, kas ir saistīts ar kopējā bezdarba līmeņa samazināšanos)). Nespēja iekļauties darba tirgū liedz iegūt ekonomisko neatkarību, kā arī veicina sociālās atstumtības risku. Tajā pašā laikā svarīgi vērst uzmanību uz faktu, ka reģistrētā bezdarba līmeņa pieaugums ir saistāms arī ar personu ar invaliditāti pieaugušo aktivitāti un vēlmi iesaistīties NVA piedāvātajos pasākumos, kas mērķēti tieši šai bezdarbnieku grupai.

Līdzās tradicionālajām iedzīvotāju grupām, kas ir pakļautas sociālās iekļaušanās riskiem, pastāv vairākas specifiskas grupas ar individuāliem riska faktoriem, kas veicina augstu bezdarbu. Galvenās problēmas, kas uzskatāmas par šķērslī iesaistei darba tirgū ir hroniskas slimības, darba tirgum nepietiekams izglītības līmenis, kā arī dažādas atkarības.

1.4. Darba devēju pieteiktās brīvās darba vietas

Aizņemto darbvieta skaits valstī pērnā gada beigās bija **867,9** tūkstoši, un, salīdzinot ar attiecīgo laika posmu pirms gada, tas ir palielinājies par **5,9** tūkstošiem jeb 0,7 %¹⁴. Decembra beigās privātajā sektorā bija par 2,2 tūkst. jeb 0,4 % vairāk aizņemto darbvieta nekā pirms gada, sasniedzot 577,6 tūkst.,

¹⁴ <http://www.csb.gov.lv/notikumi/gada-laika-nedaudz-audzis-aiznemto-darbvieta-skaitis-41399.html>
LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

bet sabiedriskajā sektorā aizņemto darbviētu skaits palielinājās par 3,8 tūkst. jeb 1,3 %, sasniedzot 290,3 tūkst.

Aizņemto darbviētu skaits 2014. gadā visstraujāk palielinājās informācijas un komunikācijas pakalpojumu nozarē (par 8,5 % jeb 2,0 tūkst.), veselības un sociālās aprūpes nozarē (par 6,7 % jeb 3,9 tūkst.), izmitināšanas un ēdināšanas nozarē (par 4,8 % jeb 1,4 tūkst.) (skat tabulu Nr.7).

Tabula Nr.7

Aizņemto darbviētu skaita pārmaiņas 2014. gada 4.ceturksnī, salīdzinot ar 2013. gada 4.ceturksni, pa saimniecisko darbību veidiem

Aizņemtās darbvietas (tūkst.)	NACE 2. red. Nozares	%
A 20,7 20,3	Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība (A)	1,9
B 2,5 2,5	Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde (B)	-1,1
C 112,3 115,2	Apstrādes rūpniecība (C)	-2,5
D 13,7 13,8	Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana (D)	-0,6
E 7,6 7,6	Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija (E)	-0,9
F 57,0 59,4	Būvniecība (F)	-3,9
G 145,6 144,6	Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts (G)	0,7
H 75,2 75,5	Transports un uzglabāšana (H)	-0,4
I 29,8 28,4	Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi (I)	4,8
J 26,1 24,0	Informācijas un komunikācijas pakalpojumi (J)	8,5
K 18,0 18,3	Finanšu un apdrošināšanas darbības (K)	-1,7
L 27,0 26,1	Operācijas ar nekustamo īpašumu (L)	3,3
M 38,8 37,9	Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi (M)	2,5
N 32,3 31,4	Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība (N)	2,9
O 61,2 60,7	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana (O)	0,8
P 98,8 97,8	Izglītība (P)	1
Q 62,4 58,5	Veselība un sociālā aprūpe (Q)	6,7
R 24,0 25,0	Māksla, izklaide un atpūta (R)	-3,9
S 15,0 14,9	Citi pakalpojumi (S)	1,1

■ 2014. g. 4. cet. beigās ■ 2013. g. 4. cet. beigās

Datu avots: CSP

2014. gadā profesiju pamatgrupās aizņemto darbviētu skaits palielinājās kvalificēto lauksaimniecības darbinieku pamatgrupā (par 6,8 % jeb 0,4 tūkst.), kalpotāju darbinieku pamatgrupā (par 5 % jeb 6,7 tūkst.), speciālistu (par 4,1 % jeb 6,1 tūkst.), kā arī vadītāju pamatgrupā (par 2,2 % jeb 0,1 tūkst.). Nemainīgi vai gandrīz nemainīgi aizņemto darbviētu rādītāji saglabājās iekārtu un mašīnu operatoru, vecāko speciālistu un pakalpojumu darbinieku pamatgrupās (par – 0,3 % jeb 0,1 tūkst.), savukārt visstraujākais aizņemto darbviētu skaita samazinājums bija vienkāršo profesiju (par – 6,4 % jeb 6,3 tūkst.) un kvalificēto strādnieku (par – 1,9 % jeb 2,9 tūkst.) pamatgrupās.

Vienlaikus darba tirgū vislielākais aizņemto darba vietu skaits saglabājās kvalificētu strādnieku un speciālistu pamatgrupu profesijās (attiecīgi 155,5 un

152,8 tūkst. aizņemto darba vietu skaits), kuru pienākumu veikšanai pārsvarā ir nepieciešams augstāks izglītības līmenis nekā vidējā izglītība. Savukārt NVA vienkāršo profesiju pārstāvji visbiežāk reģistrējas kā bezdarbnieki (lielākais bezdarbnieka statusa piešķiršanas skaits 2014. gadā sadalījumā pēc pēdējās nodarbošanās profesijas: palīgstrādnieks – 4 398, mazumtirdzniecības veikala pārdevējs – 4 071, apkopējs – 2 284, pārdevējs konsultants – 2 007, būvstrādnieks – 1 472, zivju apstrādātājs – 1 405, pavārs – 1 327).

NVA, ESF projekta "Nodarbinātības valsts aģentūras darba tirgus prognozēšanas un uzraudzības sistēmas attīstība" ietvaros, apkopo arī statistiku par darba devēju plāniem attiecībā uz darbaspēka palielinājumu vai samazinājumu. NVA darba devēju aptaujas ir būtisks izpētes posms, jo nodrošina ievaddatus darba tirgus prognozēšanas modelim (sīkāk par NVA darba tirgus prognožu izstrādes metodoloģiju skat. ziņojuma 2.sadaļā), kā arī darba devēju aptaujas rezultāti iezīmē jaunākās šī brīža tendences darba tirgū no darba devēju skatupunkta.

Atbilstoši darba tirgus īstermiņa prognožu 2014. gada 2.pusgadam atziņām, tika secināts, ka lielākais darba devēju īpatsvars plāno izveidot jaunas darbavietas 2. un 3.profesiju pamatgrupā (vecākie speciālisti - 21% un speciālisti - 18%), kā arī 5 un 7.profesiju pamatgrupā (pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki - 17% un kvalificēti strādnieki un amatnieki - 15%). Tomēr 7.profesiju grupā, salīdzinot ar iepriekšējā pusgada pētījumu, darba devēji prognozēja ievērojamu jauno darba vietu skaita samazinājumu (- 45 %). Jauno darbavietu sadalījums pa profesiju pamatgrupām, lielā mērā sasaucas ar nozaru preču un pakalpojumu pieprasījuma izmaiņu prognozēm.

Iepriekš minētās darba devēju prognozes par jaunu darbinieku pieprasījumu, kā arī aizņemto darba vietu rādītāji un dati par NVA reģistrēto bezdarbnieku pēdējo nodarbošanos ļauj secināt, ka būtiska ir darbaspēka izglītības līmeņa un kvalifikācijas celšanas nepieciešamība, kā arī jaunu prasmju apgūšana bezdarbnieku un nodarbināto vidū. Turklāt jāņem vērā, ka arī vienkāršākās profesijās tiek izvirzītas papildus prasības, ko nosaka tehnoloģisko procesu attīstība.

Reģistrēto bezdarbnieku skaits pārsniedz darba piedāvājumu skaitu. Uz katru brīvo darbavietu 2014. gada decembrī pretendēja 20 bezdarbnieki (2013. gada decembrī – 21 bezdarbnieks).

2014.gada janvārī - decembrī NVA bija reģistrētas 26 943 vakances, bet noņemtas 27 139 vakances, darbā iekārtojās 73 115 (ar darbiekārtošanās ceturkšņa pārrēķinu pēc VID ziņām), to skaits, salīdzinot ar gadu iepriekš, samazinājās par 230. Gada beigās reģistrēto vakanču skaits NVA filiālēs bija zemākais (4,1 tūkst.) kopš 2009.gada beigām. Decembrī divas reizes vairāk tika noņemtas vakances, kā reģistrētas, līdz ar to arī samazinājās brīvo darba vietu skaits uz perioda beigām – 4 148, kas ir par 196 jeb par 4,5 % mazāk nekā 2013.gada decembrī (skat. tabulu Nr.8).

NVA brīvo darbvietu skaits perioda beigās

Gads	Mēneši											
	Jan	Feb	Mar	Apr	Mai	Jūn	Jūl	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
2008	17662	14463	13111	12535	12517	11444	10321	11001	8304	6762	5337	3205
2009	2549	2477	1895	2409	2353	1998	2027	1875	1856	1836	1796	1389
2010	1594	1560	1696	2111	2533	2672	3279	3551	3395	3237	2837	2259
2011	2391	2234	2556	3264	3738	3674	4142	4508	3726	3452	3025	2512
2012	2430	2482	2987	3665	4364	4094	4448	5192	5073	4183	3675	3140
2013	3669	3878	4411	5425	6130	5938	5964	6209	5928	5758	5099	4344
2014	4689	4804	5121	5766	6286	6080	6140	6865	6564	5888	5451	4148

Datu avots: NVA

Reģistrēto darba vietu vidū 2014. gadā vislielākais pieprasījums bija vienkāršām profesijām. Šāda situācija skaidrojama ar faktu, ka zemākas kvalifikācijas profesijās notiek samērā liela darbinieku rotācija, ko veicina zems atalgojums un salīdzinoši sliktāki darba apstākļi. Tas atspoguļojas arī statistikā par jaunām darba vietām. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, vakanču skaits samazinājies visās profesiju pamatgrupās (skatīt 9.tabulu).

Tabula Nr.9

Brīvo darbvietu skaits sadalījumā pa profesiju grupām (pēc LR profesiju klasifikatora)

Profesiju pamatgrupas Nr.	Profesiju pamatgrupas nosaukums	Reģistrēto darbvietu skaits 2014.g. 12 mēnešos	Reģistrēto darbvietu skaits 2013.g. 12 mēnešos	Izmaiņas %
0	Nacionālo bruņoto spēku profesijas	0	0	0,0%
1	Vadītāji	427	512	-16,6%
2	Vecākie speciālisti	1833	1974	-7,1%
3	Speciālisti	2128	2513	-15,3%
4	Kalpotāji	2339	2932	-20,2%
5	Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki	5093	6248	-18,5%
6	Kvalificēti lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	463	715	-35,2%
7	Kvalificēti strādnieki un amatnieki	5616	6944	-19,1%
8	Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri	2772	3161	-12,3%
9	Vienkāršās profesijas	6272	7611	-17,6%
Kopā		26943	32610	-17,4%

Datu avots: NVA

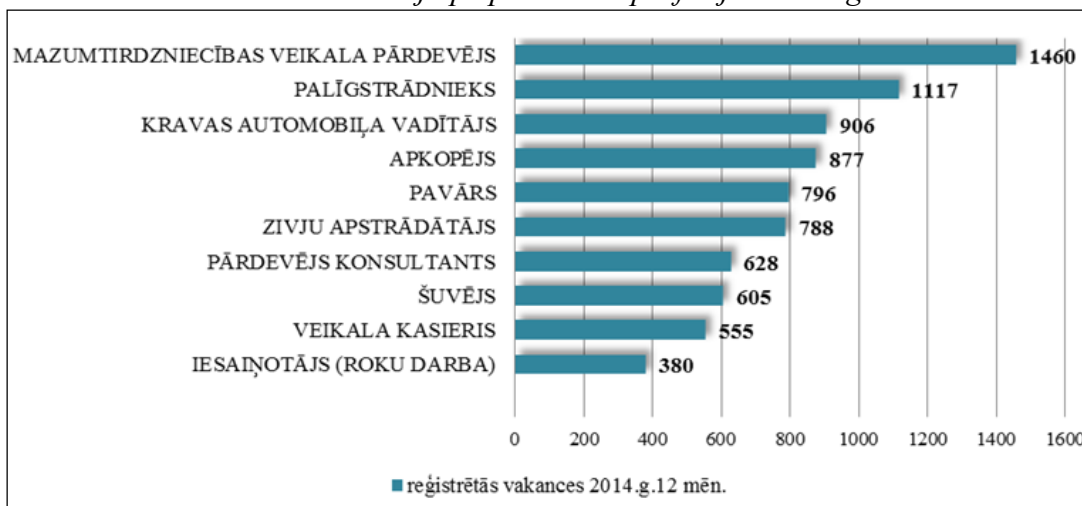
Arī no desmit profesijām, kurās 2014. gadā NVA reģistrētas visvairāk brīvās darba vietas, astoņas ir zemākās kvalifikācijas profesijas (skat. attēlu Nr.5).

NVA reģistrētās brīvās darbvietas 2014. gadā sadalījumā pa nozarēm (lielākais skaits): apstrādes rūpniecībā (C) – 6 101 jeb 23 % no reģistrēto vakanču kopskaita, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts (G) – 5 193 (19 %), transports un uzglabāšana (H) – 2 285 (8%), būvniecība (F) – 1 978 (7 %), lauksaimniecība, mežsaimniecība un

zivsaimniecība (A) – 1 494 (6 %), izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi (I) – 1 426 (5 %).

Attēls Nr.5

Darba devēju pieprasītākās profesijas 2014. gadā

Datu avots: NVA

2014. gada 4.ceturkšņa beigās NVA bija reģistrētas 3 470 ilgāk par 1 mēnesi neaizpildītas brīvās darbvietas, kas veidoja 84 % no brīvo darbvietu kopējā skaita pārskata perioda beigās (4 148). Lielākais ilgstoši neaizpildīto vakancu īpatsvars vērojams Rīgas reģionā (89 %), savukārt mazākais Vidzemes reģionā (36 %). 2014. gada 4.ceturkšņa beigās, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu, ilgstošo vakancu īpatsvars brīvo darbvietu kopskaitā pieaudzis par 4 %. Jāpiebilst, ka ātrāk vakances aizpildās gada sākumā, savukārt ilgāk par mēnesi neaizpildīto vakancu īpatsvars pieaug uz gada beigām.

2. Darba tirgus attīstības prognozes

Raugoties uz prasmju noteikšanas mehānismu plašākā mērogā, būtiski ir minēt ES prognozes un rekomendācijas par nākotnes darba vietu izveidi un tām nepieciešamo zināšanu, prasmju un kompetenču attīstību, ko sagatavo EK Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības ģenerāldirektorāts, Eurofound, CEDEFOP un citas ES līmeņa institūcijas un pētniecības institūti.

CEDEFOP sadarbībā ar EK ir izstrādājis instrumentu nākotnē nepieciešamo prasmju prognozēšanai - *Skills Panorama*, kurš sniedz informāciju un datus, lai:

- palīdzētu uzlabot prasmju novērtēšanas un prognožu veicēju kapacitāti;
- informētu par nākotnē nepieciešamām prasmēm, palīdzot politikas veidotājiem pieņemt atbilstošus lēmumus, lai nodrošinātu izglītības piedāvājuma atbilstību darba tirgus prasībām, kā arī veicinātu darba tirgus piedāvājuma un pieprasījuma saskaņošanu ES līmenī.

Lai plašāk informētu *Skills Panorama* lietotājus ir izveidota publiska tīmekļa vietne (<http://euskillspanorama.ec.europa.eu/>), kuras galvenie uzdevumi ir:

- darboties kā centrālajam datu piekļuves punktam par prasmju tendencēm profesijās un nozarēs nacionālajā un ES līmenī;
- nodrošināt Eiropas perspektīvu par tendencēm darbaspēka piedāvājumā, pieprasījumā, kā arī par nesakritībām starp darbaspēka piedāvājumu un pieprasījumu.

Skills Panorama mājaslapā informācija ietverta sadalījumā pa profesijām, nozarēm, dalībvalstīm, kā arī nepieciešamajām prasmēm. Lai apkopotu un prognozēm iegūtu nepieciešamos datus, tiek izmantoti gan Eiropas līmeņa pētījumi (*Labour Force survey, European Vacancy and Recruitment report, Manpower talent shortage surveys etc.*), gan nacionāla līmeņa pētījumi un prognozes. Piemēram, Latvijas gadījumā portālā iekļautas EM sagatavotās vidēja un ilgtermiņa darba tirgus prognozes.

Neskatoties uz dažādo situāciju ES dalībvalstu darba tirgos jeb atšķirīgo bezdarba līmeni starp dalībvalstīm, *Manpower talent shortage surveys* ietvaros veiktajā aptaujā dalībvalstu darba devēji izteikuši grūtības atrast sev piemērotu darbaspēku, kas var liecināt par dažādiem iemesliem, piemēram, par prasmju un zināšanu neatbilstību darba tirgus vajadzībām, vakanču un pieejamā darbaspēka ģeogrāfisko nesakritību vai arī darba ņēmēju prasībām neatbilstošiem apstākļiem¹⁵.

Manpower talent shortage surveys 2014. gada darba devēju veiktajā aptaujā tika noskaidrotas tās profesijas, kurās ir vissarežģītāk atrast darbaspēku. Tās ir: kvalificēti amatnieki; inženieri; tehniķi; tirdzniecības pārstāvji;

¹⁵ http://www.manpowergroup.com/wps/wcm/connect/587d2b45-c47a-4647-a7c1-e7a74f68fb85/2013_Talent_Shortage_Survey_Results_US_high+res.pdf?MOD=AJPERES
LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

grāmatveži un finansisti; iestāžu vadītāji; pārdošanas vadītāji; IT jomu speciālisti; biroja atbalsta darbinieki; šoferi.

Savukārt kā galvenos iemeslus, kuru dēļ ir sarežģījumi aizpildīt brīvās vakances jeb atrast nepieciešamos speciālistus, darba devēji min - darbinieku tehnisko iemaņu jeb par to dēvēto "cieto prasmju" (*hard skills*) trūkumu, kuru kā noteicošo atzīmējuši 35 % respondentu, kam seko nepieciešamo personāla trūkums (31 %) un pieredzes trūkums (25 %). Tāpat 19 % aptaujāto norāda uz darba iemaņu trūkumu jeb par tām dēvētajām "mīkstajām prasmēm" (*soft skills*), bet 13 % respondentu min, ka darbinieki vēlas saņemt lielāku atalgojumu par to, kas tiek piedāvāts konkrētajā darba vietā.

Papildus CEDEFOP prognozes liecina, ka līdz 2025. gadam Eiropā visvairāk jaunu darba vietu izveide ir sagaidāma augstas kvalifikācijas darba vietās (vairāk nekā 12 milj. jaunu darba vietu), sekojot vidējas kvalifikācijas darba vietām (vairāk nekā 2 milj. jaunu darba vietu). Savukārt zemas kvalifikācijas darba vietās jauno darba vietu skaits samazināsies vairāk nekā par 10 milj.¹⁶ Summējot prognozes par jaunu darba vietu izveidošanu un aizvietošanu, vislielākais darba vietu skaits tiek prognozēts vidējas (gandrīz 47 milj. jaunu darba vietu) un augstas kvalifikācijas darba vietās (vairāk par 45 milj.), savukārt zemas kvalifikācijas darba vietu pieaugums būs krietni mazāks (12.5 milj.), ko var skaidrot gan ar tehnoloģiju attīstību, gan ar to, ka ES nevar konkurēt ar attīstības valstīm darbaspēka izmaksu ziņā.

Kas attiecas uz darba vietu izveidi sadalījumā pa nozarēm, tad CEDEFOP prognozē, ka jauno darba vietu izveides rādītāji būs negatīvi primārajās, t.sk. komunālo pakalpojumu nozarēs, kā arī ražošanā, turpretim jauno darba vietu skaita pieaugums visvairāk ir sagaidāms pakalpojumu, transporta un tirdzniecības nozarēs, publiskajā sektorā un būvniecībā¹⁷. Jāpiebilst, ka tieši būvniecība ir viena no tām nozarēm, kurā ir vērojams ļoti augsts jauno darba vietu radīšanas potenciāls, kas ir ļoti pievilcīgs arī no efektīvu resursu un enerģētikas izmantošanas perspektīvām, t.sk. no jaunu dzīvesveidu izaugsmes perspektīvām (ņemot vērā gudro pilsētu (*smart cities*), zaļās ekonomikas nākotnes pieprasījumu).

EK ir izstrādājusi Eiropas iemaņu, prasmju un profesiju klasifikāciju – ESCO (pieejams: <https://ec.europa.eu/esco/home>). ESCO plānota kā daudzvalodu klasifikāciju sistēma, veicinot apmaiņu ar CV un darba piedāvājumiem, kuri tiek glabāti dažādās IT sistēmās. Plānots, ka ESCO palīdzēs tādiem tiešsaistes darba portāliem kā Eiropas darba mobilitātes portāls (*EURES*) atrast darba meklētājiem atbilstošas vakances ES. Tāpat tiek paredzēts, ka šis rīks palīdzēs atrast atbilstošus darba piedāvājumus, kas būs rakstīti citā valodā nekā darba meklētāja CV. ESCO klasifikācija būs vērsta uz

¹⁶ <http://www.cedefop.europa.eu/events-and-projects/projects/forecasting-skill-demand-and-supply/skills-forecasts-main-results/job-opportunities-by-qualification>

¹⁷ <http://www.cedefop.europa.eu/events-and-projects/projects/forecasting-skill-demand-and-supply/skills-forecasts-main-results/job-opportunities-by-sector>

LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

individuālo iemaņu un prasmju kategorizēšanu, jo gan darba tirgū, gan mācību nozarē galvenais uzsvars iezīmējas darbinieku individuālo iemaņu un prasmju profilos.

ESCO vēl joprojām ir agrīnā izstrādes posmā. Pirmā ESCO versija tika publicēta 2013. gada 23. oktobrī, tā tiek pastāvīgi uzlabota, kā arī sagaidāms, ka visi nepieciešamie priekšdarbi tiks veikti līdz 2017. gadam.

Arī Latvijā, veicot darba tirgus prognozes, *Skills panorama* varētu būt viens no instrumentiem, kur meklēt nepieciešamos datus, īpaši salīdzinošos datus par ES valstīm kopumā. Jāpiebilst, ka Latvija ir viena no ES darbaspēka „donorvalstīm”, līdz ar to ir jāreķinās, ka darbaspēka aizplūšanas risks ir nozarēs, kur ES dalībvalstīs darbaspēks ir iztrūkstošs (piemēram, veselības, kā arī informācijas tehnoloģiju nozares).

2.1. Darba tirgus prognoze 2015. gadam

Neskatoties uz pozitīvajiem makroekonomikas rādītājiem, jāņem vērā, ka Latvijas ekonomikas attīstība ir ļoti cieši saistīta ar ārējās ekonomiskās vides attīstību. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, 2015. gadā reālais IKP ES varētu pieaugt par 1,7 %, bet Eirozonā IKP pieaugumu 2015. gadam prognozē par 1,9 %. Latvijai EK 2015. gadam prognozē IKP pieaugumu 2,9 % apmērā, taču jāņem vērā, ka Latvijas izaugsmi var ietekmēt arī ģeopolitiskā situācija. Latvijas ārējo tirdzniecības partnervalstu ekonomikas attīstības prognozes nākamajam gadam - Zviedrijai (+2,3%), Vācijai (+1,5%), kā arī mūsu kaimiņvalstīm – Lietuvai (+3%), Igaunijai (+2,3%)¹⁸.

EM IKP izaugsmi 2015. gadam prognozē 2 % apmērā. Vienlaikus, 2015. gadā Latvijas ekonomikas attīstība būs cieši saistīta ar globālajām tendencēm mūsu ģeopolitiskajā reģionā. Ekonomiskā situācija Latvijai nozīmīgākajā eksporta tirgū ES pakāpeniski uzlabojas, tomēr lēnāk nekā prognozēts. Savukārt eksportētājus, kas galvenokārt orientējas uz austrumu tirgiem, ietekmē ekonomiskās situācijas pasliktināšanās Krievijā. Diemžēl ģeopolitisko sarežģītību sekas arī šogad radīs apgrūtinājumus Latvijas ekonomikas izaugsmei¹⁹.

Arī FM uzsver, ka pēdējā gada laikā redzams, ka darba tirgus uzlabojumi kļūst arvien lēnāki, atspoguļojot vājāku ekonomikas izaugsmi un darbaspējas vecuma iedzīvotāju skaita pakāpenisko samazināšanos. Līdzās tam tālāku situāciju darba tirgū 2015. gadā vājinās arī ģeopolitiskā situācija reģionā un Krievijas ekonomiskā krīze. Tā rezultātā bezdarba līmeņa samazinājums būs

¹⁸ http://ec.europa.eu/economy_finance/eu/forecasts/2013_autumn_forecast_en.htm

¹⁹ Ekonomikas ministrijas **Ziņojums par Latvijas tautsaimniecības attīstību** 2014. gada decembris https://www.em.gov.lv/files/tautsaimniecibas_attistiba/2014_dec_lv.pdf LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

lēnāks nekā iepriekšējos gados un nodarbināto iedzīvotāju skaits palielināsies tikai nenoīmīgi²⁰.

Atbilstoši EM prognozēm, situācija darba tirgū turpinās uzlaboties, vienlaikus uzlabojumi kļūs arvien mērenāki, ko ietekmēs gan augstāks bāzes efekts darba tirgū, gan izaugsmes tempu palēnināšanās. Turklāt situāciju arvien vairāk ietekmēs negatīvās demogrāfijas tendences, kas iezīmēsies ne tikai darba tirgus rādītājos, bet arī darbaspēka pieejamībā. 2015. gadā turpinās samazināties bezdarbs un pieaugs nodarbinātība. Bezdarba līmenis pietuvosies 9,6 %, bet nodarbinātības līmenis varētu sasniegt 60,3 % (15-74 vecuma grupā). Vienlaikus sagaidāms lēns nodarbināto skaita pieaugums – salīdzinot ar 2014. gadu, nodarbināto skaits varētu palielināties vien par 0,5 %, jeb 4,8 tūkstošiem. Kopumā nodarbināto skaits 2015. gadā varētu sasniegt 889 tūkstošus. Tuvākajos gados būtiskākais darbaspēka pieprasījuma pieaugums sagaidāms uz iekšzemes pieprasījumu vērstajās nozarēs – komercpakalpojumu sektorā un tirdzniecībā²¹.

2.2. NVA īstermiņa darba tirgus prognoze

Lai efektīvāk reaģētu uz darba tirgus pieprasījumu un lai noteiktu bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību prioritāros virzienus, kuros piedāvāt apmācību programmas, nepieciešams veikt gan darba tirgus situācijas analīzi, noskaidrojot darbaspēka un prasmju pieprasījuma izmaiņas īstermiņā un vidējā termiņā, gan esošā darbaspēka piedāvājuma analīzi. Sākot no 2012. gada 2.pusgada un beidzot ar 2014. gada 1.pusgadu, NVA īstenoja ESF apakšaktivitātes 1.3.1.7. „Darba tirgus pieprasījuma īstermiņa un ilgtermiņa prognozēšanas un uzraudzības sistēmas attīstība” projektu, kura ietvaros tika iegūtas prognozes par darba tirgus attīstību īstermiņā, lai plānotu bezdarbnieku un darba meklētāju iesaistīšanu aktīvajos nodarbinātības pasākumos. Projektā ik pusgadu tika izstrādāta īstermiņa darba tirgus prognoze vienam gadam, kas atspoguļoja no jauna radīto darba vietu pieprasījuma pieauguma vai darba vietu samazinājuma tendences profesiju griezumā.

Prognožu veicēji katrai nozarei izveidoja ekonometrisko modeli, balstoties uz pagātnes nodarbinātības un pievienotās vērtības datiem. Izmantojot EM pievienotās vērtības prognozes pa nozarēm, tika prognozēta kopējā nodarbinātība nozarē. Iegūtos rezultātus izmantoja, lai prognozēto nodarbinātību sadalījumā pa profesiju grupām, izmantojot CSP darbaspēka apsekojuma datus. Tādējādi pētījumā tika iegūtas darbaspēka pieprasījuma prognozes viena gada periodam (ceturkšņu dalījumā). Ar darba devēju aptauju palīdzību tika koriģēti iegūtie rezultāti (atbilstoši pētījuma metodoloģijai darba devēju aptaujas rezultāti sākotnēji izskaidro 20 % no visiem darba tirgus

²⁰ <http://www.fm.gov.lv/lv/aktualitates/jaunumi/makroekonomika/50067-fm-uzlabojumi-darba-tirgu-kluvusi-lenaki-tomer-turpinas>

²¹ https://www.em.gov.lv/files/tautsaimniecibas_attistiba/EMZino_27_200115.pdf
LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

īstermiņa prognozēšanas rezultātiem). Papildus pētījuma metodika paredzēja, izmantojot modeļa un darba devēju aptauju palīdzību, noskaidrot atbilstošās nozares ekspertu viedokli, ja par profesiju grupām tika iegūti krasi atšķirīgi rezultāti.

Kopumā redzams, ka bezdarbnieku apmācībā uzsvaram ir jābūt galvenokārt darbaspēka sagatavošanai apstrādes rūpniecībā un būvniecībā, kā arī transporta un komunikācijas pakalpojumos un tirdzniecības un tūrisma pakalpojumos.

Neformālo apmācību vajadzības, salīdzinot ar iepriekšējo pētījumu rezultātiem, nav būtiski mainījušās - tās ir valodu, datoru un saskarsmes prasmes. Lai gan kopumā neformālo apmācību vajadzības ir diezgan vispārīgas, tomēr konkrētu darba devēju prasības gan pēc valodu, gan datorprasmēm joprojām ir specifiskas atkarībā gan no uzņēmuma darbības jomas, gan atrašanās vietas.

Darba tirgus īstermiņa prognožu lielākais darbaspēka pieprasījuma pieaugums (Latvijā visās nozarēs kopā) līdz 2015. gada 1.pusgamam ir atspoguļots 10. tabulā.

Tabula Nr.10

Top 20 profesiju grupas, kurām prognozēts lielākais darbaspēka pieprasījuma pieaugums 2014. gada 2.pusgadā (Latvijā, visās nozarēs kopā)

Kods	Profesiju grupas nosaukums	Prognoze
2512	Programmētāji	692
3511	Informācijas tehnoloģiju darbības speciālisti	568
2654	Kino, teātru un tiem radniecīgu jomu režisori un producenti	566
9321	Iesaiņotāji	566
3339	Citur neklasificēti komercpakalpojumu jomas speciālisti	506
2149	Citur neklasificēti inženieri	426
1323	Būvniecības jomas vadītāji	368
5131	Viesmīļi	330
7233	Lauksaimniecības un rūpniecības mašīnu mehāniķi un remontatslēdznieki	279
5223	Veikalu pārdevēji un pārdevēju palīgi	269
2341	Pamatizglītības pedagogi	214
2114	Ģeologi un ģeofiziķi	190
2342	Pirmsskolas pedagogi	188
6113	Dārznieki, dārza kultūru un stādu audzētāji	182
7119	Citur neklasificēti būvnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki	182
3331	Preču pārvadājumu aģenti	178
3355	Iekšlietu inspektori un izmeklētāji	171
2221	Medicīnas māsu profesiju vecākie speciālisti	170
7513	Piena produktu ražotāji	170
9112	Biroju, viesnīcu un citu telpu apkopēji	166

Datu avots: NVA

Savukārt lielākais darbaspēka kritums (Latvijā visās nozarēs kopā) ir atspoguļots 11. tabulā.

Top 20 profesiju grupas, kurām prognozēts lielākais darbaspēka pieprasījuma kritums
2014. gada 2.pusgadā (Latvijā, visās nozarēs kopā)

Kods	Profesiju grupas nosaukums	Prognoze
3412	Sociālā darba speciālisti	-1794
9214	Dārzkopības strādnieki	-470
6114	Jauktu lauksaimniecības kultūru audzētāji	-451
7111	Ēku būvnieki	-443
7112	Mūrnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki	-414
8341	Lauksaimniecības un mežsaimniecības mašīnu, mehānismu un iekārtu operatori	-386
6121	Piena lopu un citu mājdzīvnieku audzētāji	-318
2634	Psihologi	-316
3322	Tirdzniecības pārstāvji	-307
7124	Izolācijas darbu veicēji	-274
8182	Tvaika turbīnu, dzinēju un boileru operatori	-234
9211	Lauksaimniecības kultūru audzēšanas saimniecības strādnieki	-185
9313	Ēku būvniecības strādnieki	-132
9213	Jauktu lauksaimniecības kultūru un lopkopības fermu strādnieki	-132
4223	Telefona komutatoru operatori	-122
9212	Mājlopu fermu strādnieki	-77
1321	Apstrādes rūpniecības jomas vadītāji	-76
1439	Citur neklasificētu pakalpojumu jomas vadītāji	-76
7131	Krāsotāji un tiem radniecīgu profesiju strādnieki	-76

Datu avots: NVA

Darba tirgus īstermiņa prognozēs tika apkopota starpība (bilance) par darba devēju plānotajām jaunajām un likvidējamajām darba vietām sadalījumā pa profesiju pamatgrupām. Tika secināts, ka plānoto jauno darbavietu ekstrapolētais skaits ir +5895, bet plānoto likvidējamo darbavietu ekstrapolētais skaits ir – 3266, tādējādi starpība kopumā ir pozitīva (+2629 jaunas darbavietas 2014. gada 2.pusgadā pēc ekstrapolētajiem datiem). Salīdzinot ar iepriekšējo pētījumu rezultātiem, 2014. gada otrajā pusgadā tika secināts, ka prognozētā darba tirgus izaugsme pakāpeniski samazinās (iepriekšējā pētījuma periodā starpība starp plānoto un likvidējamo darbavietu skaitu bija lielāka nekā esošajā pētījuma periodā - +3987). Lai arī šī ir dilstoša tendence, tomēr tā norāda arī uz darba tirgus nostabilizēšanos.

Īstermiņa prognožu rezultāti par darbinieku nomainas plāniem tuvāko 6 mēnešu laikā uzņēmumu līmenī liecina, ka 18 % darba devēju plāno veikt darbinieku nomaiņu, kas ir par 1 % mazāk nekā iepriekšējā pētījuma periodā. Kā galvenie iemesli darbinieku nomainai saglabājas galvenokārt darba attiecību pārtraukšana no darbinieku puses (apgalvoja 29 % respondentu) un darbam nepieciešamo prasmju neatbilstība (18%). 44 % respondentu sliecās apgalvot, ka darbinieku nomainai ir citi iemesli.

Attiecībā uz citiem darbinieku nomainas iemesliem darba devēji visbiežāk (33%) norādīja atbilstoša darbaspēka trūkumu, kas lielā mērā sasauca ar darbam nepieciešamo prasmju neatbilstību, tomēr ietver arī citas

prasības, t.sk. attieksmi, vispārīgas zināšanas par nodarbinātību, higiēnas prasības, saskarsmes un komunikāciju prasmes u.c. īpašības. Tāpat kā citu iemeslu darbinieku nomaīnai 30 % respondentu norādīja darbinieku veselības stāvokli, kas netieši, bet visticamāk būtu saistāms ar darbinieku vecumu. 26 % respondentu minēja sezonālītāti, savukārt 20 % – darbinieku rotāciju, bet 6 % no aptaujātajiem darba devējiem – bērna kopšanas atvaļinājumu.

Visbiežāk darbinieku nomaīna ir plānota vidējos un lielos uzņēmumos ar darbinieku skaitu virs 50. Analizējot darba devēju plānus darbinieku nomaīnai pa profesiju pamatgrupām, veidojas līdzīgs profesiju pamatgrupu sadalījums kā darbavietu likvidēšanas gadījumā, t.i., visbiežāk darbinieku nomaīna tiek plānota profesiju pamatgrupās: kvalificēti strādnieki un amatnieki; pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki; vienkāršās profesijas; iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri.

Kā primārās darbiniekiem papildu nepieciešamās prasmes darba devēji min valodu prasmes (īpašu latviešu, krievu un angļu valodu), saskarsmes un komunikāciju prasmes, datorprasmes, t.sk. specifisku programmu lietošanas prasmes, kā arī autovadītāja apliecības nepieciešamību (skatīt 6.attēlu).

Attēls Nr.6

Darbiniekiem nepieciešamās papildu prasmes (Latvijā kopumā)

Prasmes	DARBINIEKIEM NEPIECIEŠAMĀS PAPILDU PRASMES (Latvijā kopumā)					
	2014.gada 1.pusgadā			2014.gada 2.pusgadā		
	Ļoti nepieciešamas	Vēlamas	Nav nepieciešamas	Ļoti nepieciešamas	Vēlamas	Nav nepieciešamas
	n=27 263			n=25961		
Latviešu valoda	57%	32%	7%	57%	28%	5%
Angļu valoda	13%	28%	54%	17%	29%	43%
Krievu valoda	31%	44%	19%	28%	42%	20%
Citas valodas	1%	10%	75%	0%	14%	66%
Datorprasmes lietotāja līmenī	31%	18%	45%	29%	20%	38%
Microsoft Office	25%	14%	56%	23%	17%	47%
OpenOffice	9%	14%	69%	9%	16%	59%
Grafisko attēlu programmas	6%	8%	78%	6%	10%	69%
Grāmatvedības programmas	3%	5%	84%	3%	6%	77%
Citas datorprogrammas/ zināšanas	5%	8%	74%	6%	8%	67%
Autovadītāja apliecība	20%	29%	45%	18%	26%	44%
Saskarsmes un komunikācijas prasmes	50%	29%	13%	46%	33%	10%
Citas prasmes/ zināšanas	18%	14%	38%	22%	19%	27%

Datu avots: NVA

2.3. EM darba tirgus vidējā un ilgtermiņa prognozes

EM norāda, ka Latvijas ekonomiskās priekšrocības galvenokārt balstās uz zemām darbaspēka izmaksām un zemu tehnoloģiju nozarēm. Darbaspēka izmaksas Latvijā ir ievērojami zemākas nekā vecajās ES dalībvalstīs. Gan lētais darbaspēks, gan salīdzinoši augstā rentabilitāte nerada stimulus uzņēmējdarbības modeļa maiņai un citu konkurētspējas priekšrocību radīšanai. Tajā pašā laikā darbaspēka izmaksu pieaugums ir neizbēgams izaugsmes un atvērtā darba tirgus dēļ. Tas nozīmē, ka Latvija var zaudēt konkurētspēju zemu izmaksu segmentos ātrāk nekā iegūt priekšrocības augstākas pievienotās vērtības produktu ražošanā²².

Latvijai kā mazai atvērtai ekonomikai ar relatīvi augstu tirgus liberalizācijas pakāpi izaugsmes būtisks nosacījums ir harmoniska globālās ekonomikas attīstība. Pašreizējā situācijā, kad pasaulē un ES pēc finanšu krīzes pakāpeniski sāk atjaunoties izaugsme, tieši Latvijai tuvā reģionā – Ukrainā - Krievijas ekspansīvās rīcības dēļ ir izveidojusies politiski nestabila situācija, kas var vājināt Latvijas izaugsmes iespējas. Salīdzinājumā ar iepriekšējām prognozēm EM ir samazinājusi 2014. gada un 2015. gada izaugsmes tempus, kas atstāj arī ietekmi uz ekonomiskiem rādītājiem vidējā termiņā.

Latvijas tautsaimniecības attīstības scenārijā pieņemts, ka Latvija līdz 2020. gadam sekmīgi realizē izaugsmes potenciāla stiprināšanas struktūrpolitiku, vienlaikus pieņemot, ka globālās ekonomikas un ES attīstība stabilizēsies, kas ļauj Latvijai vidēji ik gadu līdz 2020. gadam palielināt IKP apjomu vismaz par 4-5 %. Tuvojoties ES vidējam līmenim, nākošā desmitgadē izaugsmes tempi var nedaudz samazināties.

Latvijas ekonomika pārkārtojas uz ilgtspējīgu attīstības modeli, kurā galvenais attīstības dzinējspēks ir eksports. Viens no svarīgākajiem ekonomiskās paradigmas maiņas jautājumiem ir ražošanas nozaru attīstības iespējas, kas savukārt ir atkarīgas no spējas veikt strukturālās izmaiņas nozarē. Tas ir nepieciešams priekšnosacījums, lai stiprinātu Latvijas konkurētspējīgās pozīcijas globālajos tirgos, vienlaikus palielinot eksporta groza ienesīgumu. Latvijas tautsaimniecības struktūrpolitikas galvenie mērķi vidējā termiņā ir saistīti ar noteiktām strukturālām izmaiņām tautsaimniecības resursu izvietojumā par labu preču un pakalpojumu ar augstāku pievienoto vērtību ražošanai, uz eksportu vērstām nozarēm, lielākiem ieguldījumiem jaunās tehnoloģijās, inovācijā un IKT, kā arī uzlabojumiem izglītības sistēmā. Šo politikas pasākumu īstenošana stiprinās ekonomiskās izaugsmes potenciālu, paātrinot rūpniecības izaugsmi un paaugstinot tautsaimniecības produktivitāti.

Tautsaimniecības attīstības scenārijā IKP līdz 2020. gadam varētu pieaugt par vairāk nekā 35 %, salīdzinot ar 2013. gadu. Liels devums izaugsmē sagaidāms apstrādes rūpniecībai, kur pieauguma tempi būs straujāki nekā vidēji

²² https://www.em.gov.lv/files/tautsaimniecibas_attistiba/EMZino_150814.pdf

LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

tautsaimniecībā. Savukārt ienākumu pieaugums no eksporta dos pozitīvus stimulus uz iekšējo patēriņu vērsto nozaru izaugsmei.

Lai gan pieauguma tempi ir sagaidāmi salīdzinoši strauji, tomēr pieprasījums pēc darbaspēka vidējā termiņā augs mēreni, jo izaugsmei galvenokārt jābalstās uz produktivitātes pieaugumu. Īpaši tas attiecas uz tirgojamajām nozarēm un galvenokārt apstrādes rūpniecību, kas darbojas atvērto preču un pakalpojumu tirgos, kur izšķiroša nozīme ir konkurētspējai. Sagaidāms, ka kopumā tautsaimniecībā pieprasījums pēc darbaspēka 2020. gadā par 5,5 % pārsniegs 2013. gada līmeni.

Kopumā 2020. gadā darbaspēka piedāvājums pārsniegs pieprasījumu par aptuveni 6 %, savukārt līdz 2030. gadam starpība varētu samazināties par aptuveni 1 % – līdz aptuveni 5 %. Lai arī atbilstošais darbaspēka pārpalikums varētu būt pietiekams, lai nodrošinātu normālu darba tirgus un tautsaimniecības funkcionēšanu kopumā, tomēr atsevišķos darba tirgus segmentos (reģionos, atsevišķās profesijās) disproporcijas varētu būt pietiekami nozīmīgas, lai kavētu noteiktu tautsaimniecības sektoru izaugsmi.

Sagaidāms, ka nodarbināto skaits līdz 2020. gadam mērķa scenārija gadījumā varētu palielināties par gandrīz 5,5 % jeb aptuveni 50 tūkst., kas absorbēs daļu pašreizējo darba meklētāju. Tomēr daļa iedzīvotāju, kas nespēs pielāgoties jauniem apstākļiem, visdrīzāk izies no darba tirgus (galvenokārt pensionēsies, t.sk. priekšlaicīgi).

Pieprasījuma un piedāvājuma atbilstība:

- Nākamajos gados situācija darba tirgū turpinās pakāpeniski uzlaboties, tomēr vidējā termiņā saglabāsies jūtamas disproporcijas starp darbaspēka pieprasījumu un piedāvājumu. No vienas puses, to noteiks neatbilstības starp darba tirgū pieprasītām un piedāvātām prasmēm, no otras – darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma reģionālās disproporcijas.
- Pat pie relatīvi augsta atalgojuma līmeņa, atsevišķās profesijās jau pašlaik ir grūtības apmierināt pieaugošo pieprasījumu ar atbilstošas kvalifikācijas darbaspēku (piemēram – IT nozarē, programmētāji). Vienlaikus ir jomas, kur pastāv ievērojams darbaspēka pārpalikums (dažādu pakalpojumu jomu, pārvaldes/administrācijas darbinieki, personāla speciālisti, tirdzniecības aģenti u.tml.), tādējādi iedzīvotāji ar atbilstošo izglītību un pieredzi spiesti strādāt zemāka līmeņa darbos.
- Ņemot vērā piedāvājuma puses (t.sk. formālās izglītības un profesionālās apmācības sistēmu) salīdzinoši lēno spēju pielāgoties mainīgiem apstākļiem, prasmju pieprasījuma un piedāvājuma disproporcijas nākamajos 2-3 gados pastiprināsies. Jūtama darba tirgus līdzsvarošanās varētu būt sagaidāma tikai pēc 4-5 gadiem.
- Pastāv arī izteiktas darbaspēka un darba vietu reģionālā sadalījuma atšķirības. Pēdējo desmit gadu laikā augstākais bezdarba līmenis valstī saglabājies Latgales reģionā, savukārt jauno darbavietu koncentrācija pārsvarā veidojusies Rīgas reģionā un Rīgas pilsētā. Ņemot vērā laiku un

resursus, kas nepieciešams, lai notiktu vispārīga reģionālā izlīdzināšanās, darba tirgus reģionālās atšķirības visdrīzāk saglabāsies kā ilgtermiņa problēma.

Atbilstoši darba tirgus vidēja un ilgtermiņa darba tirgus prognozēm, saglabājoties pašreizējai darbaspēka sagatavošanas struktūrai, ir identificētas četras galvenās darba tirgus disproporcijas:

- neatbilstība starp augstākās izglītības piedāvājumu un darba tirgus pieprasījumu. Turpmākajos gados palielināsies speciālistu pārpalikums humanitāro un sociālo zinātņu jomās (2020. gadā pārpalikums ~20 tūkst.), vienlaikus iztrūkums varētu veidoties pēc dabaszinātņu, IKT un inženierzinātņu speciālistiem (2020. gadā iztrūkums ~20 tūkst.); – iztrūkums pēc darbaspēka ar vidējo profesionālo izglītību. Pēdējo 10 gadu laikā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits ar vidējo profesionālo izglītību sarucis par piektdaļu, līdzīgos tempos samazinājums būs vērojams arī turpmāk;
- liels jauniešu īpatsvars, kas nonāk darba tirgū bez konkrētas specialitātes un prasmēm. Aptuveni 30 % no vispārējo vidējo izglītību beigušiem neturpina mācības augstākā izglītības līmenī, savukārt pieprasījums pēc šāda darbaspēka samazinās;
- liels mazkvalificētā darbaspēka īpatsvars. 2013. gadā aptuveni 10 % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem bija pamatizglītība vai zemāks izglītības līmenis, turklāt nav sagaidāms, ka tuvākā nākotnē to īpatsvars varētu samazināties.

Lai nākotnē mazinātu iespējamās darba tirgus disproporcijas, problēmas ir jārisina kompleksi. Piemēram, ir grūti palielināt studējošo skaitu dabas zinātnēs un inženierzinātnēs, ja jau pamatizglītībā un vidējā izglītībā skolēniem ir vājas zināšanas un maza interese par eksaktajiem mācību priekšmetiem. Tāpat jāņem vērā, ka iespējamie risinājumi augstākā izglītībā, vidējā, vidējā profesionālā izglītībā un pamatizglītībā jūtamu ietekmi dos vairāk ilgtermiņā. Izmaiņas formālā izglītībā atstāj relatīvi mazu ietekmi uz vidēja termiņa problēmām. Tāpēc darba tirgus disproporciju mazināšanai nozīmīga loma ir profesionālās izglītības kvalitātes uzlabošanai un efektīvai pieaugušo apmācību tālākizglītības sistēmai. Pieaugušo tālākizglītības sistēmas uzlabojumi ir vienlīdz svarīgi bezdarbniekiem un nodarbinātiem visu profesionālo kvalifikāciju pārstāvjiem – kā vienkāršo, tā arī augsti kvalificēto profesiju. Bez augstskolu iesaistīšanas šajā sistēmā nākotnē var veidoties papildus darbaspēka piedāvājuma disproporcijas, jo diploms par noteiktu kvalifikāciju var neatbilst mainīgam prasmju un profesiju kvalitātes pieprasījumam.

3. Apmācību komisijas apstiprinātie bezdarbnieku apmācību saraksti

Apzinoties, ka daļa no NVA uzskaitē esošajiem bezdarbniekiem jau ilgstoši ir bez darba, lielai daļai no pašreiz reģistrētajiem bezdarbniekiem varētu būt grūtības iekļauties darba tirgū, tāpēc nepieciešams turpināt īstenot aktīvos darba tirgus politikas pasākumus, t.sk. apmācības.

Atbilstoši Ministru kabineta 2011. gada 25.janvāra noteikumu Nr.75 "Noteikumi par aktīvo nodarbinātības pasākumu un preventīvo bezdarba samazināšanas pasākumu organizēšanas un finansēšanas kārtību un pasākumu īstenotāju izvēles principiem" (turpmāk – MK noteikumi Nr.75) 22.punktā noteiktajam, apmācību jomas, izglītības programmas, profesijas un sociālās un profesionālās pamatprasmes, kurās atbilstoši darba tirgus pieprasījumam un tautsaimniecības nozaru attīstības prognozēm nepieciešams veikt bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību, kā arī konkurētspējas paaugstināšanas pasākumu tematiskās jomas (turpmāk – apmācību saraksti) ne retāk kā reizi gadā nosaka labklājības ministra izveidota **Apmācību komisija**. Apmācību komisijas sastāvā iekļauj LM, EM, IZM, NVA, Latvijas Pašvaldību savienības, Latvijas Darba devēju konfederācijas, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības, kā arī, ja nepieciešams, citu kompetento valsts, pašvaldību, augstākās izglītības un zinātnes institūciju vai biedrību un nodibinājumu pārstāvjus un ekspertus.

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr.75, NVA organizē bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību:

- atbilstoši **Apmācības komisijas** priekšlikumiem;
- pēc darba devēja rakstiska pieprasījuma.

Profesiju un pamatprasmju sarakstu sagatavošana profesionālās un neformālās apmācības organizēšanai tiek veikta:

1. analizējot NVA statistikas datus, bezdarbnieku skaitu un profilu katrā no profesijām, pieteiktās brīvās darba vietas, darbiekārtošanās rādītājus utt.;
2. analizējot nozaru attīstības tendences (analizējot CSP datus), ņemot vērā EM vidējā termiņa darba tirgus pieprasījuma prognozes un nozaru ekspertu sniegto informāciju;
3. ņemot vērā ESF projekta "Nodarbinātības valsts aģentūras darba tirgus prognozēšanas un uzraudzības sistēmas attīstība" ietvaros NVA sagatavotās īstermiņa darba tirgus pusgada prognozes.

Vienlaikus Apmācību komisijas apstiprinātie saraksti var tikt aktualizēti, ņemot vērā darba tirgus pieprasījuma izmaiņas.

Lai apzinātu darba tirgus situāciju un prognozētu tās turpmāko attīstību, kā arī noteiktu apmācību sarakstus, kurās nepieciešams veikt bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību, Apmācību komisijas sēdēs regulāri notiek darbs pie apmācību sarakstu aktualizēšanas.

Apmācību komisija 2014. gadā tika sasaukta divas reizes. Pirmajā no tām - 6.martā ar sēdes protokolu Nr. 1/2014, tika aktualizēti visi esošie

bezdarbnieku, darba meklētāju un bezdarba riskam pakļauto personu apmācību saraksti 2014. gadam. Atbilstoši darba tirgus situācijai, tika precizēti programmu nosaukumi, tāpat lemts par jaunu programmu papildināšanu vai svītrošanu no apmācību sarakstiem.

Piemēram, no 2.kvalifikācijas līmeņa profesionālās tālākizglītības programmu saraksta tika svītrotā izglītības programma - „Metālmateriālu metinātājs” (480 stundas), savukārt Sociālo un profesionālo pamatprasmju saraksts bezdarbnieku neformālās apmācības organizēšanai tika papildināts ar jaunu datorzinību programmu „Eiropas digitālo kompetenču ietvaram atbilstošās datorprasmes - lietpratēju līmenis (ar ECDL sertifikāciju)” (120 st.). Visbeidzot Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumu individuālo konsultāciju un grupu nodarbību (kurss, seminārs, lekcija) saraksts arī tika papildināts ar desmit jaunām uz uzņēmējdarbības veicināšanas un konkurētspējas celšanas vērstām datorzinību programmām, kā arī divām NVA informatīvajām lekcijām par NVA atbalsta pasākumiem bezdarbniekiem.

2014. gada 20.novembrī tika sasaukta otrā Apmācību komisijas sēde, kurā ar sēdes protokolu Nr. 2/2014 arī tika aktualizēti apmācību saraksti un programmu nosaukumi 2015. gadam.

No apmācību jomu un profesiju saraksta, kurās nepieciešams veikt bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību, pārkvalifikāciju un kvalifikācijas paaugstināšanu 2015. gadā (skatīt 12.sadaļas Pielikumu Nr.1), tika svītrotā 2.kval. līmeņa programma „Termogriezējs”, kā arī precizēti 2.kval. līmeņa programmas „Inženierkomunikāciju montētājs” (640.st.) un 3.kval.līmeņa programmas „Elektrotehniķis” (960.st.) nosaukumi. Savukārt 2.kval. līmeņa programmai „Elektromontieris” tika palielināts stundu skaits līdz 960 stundām. Papildus profesionālās pilnveides izglītības programmu saraksts tika paplašināts ar jaunām izglītības programmām - „Datortīklu administrēšana” (160 – 320st.), „Datortehnikas diagnostika, remonts un programmu instalēšana” (160 – 320st.), „Siltumiekārtu apkalpošana” (160st.) un „Automatizēto siltumtīklu apkalpošana” (160st.).

Sastādot apmācību jomu un profesiju sarakstu, kurās nepieciešams veikt bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību, pārkvalifikāciju un kvalifikācijas paaugstināšanu 2015. gadā, uzsvars tika likts uz rūpniecību un enerģētiku, būvniecību, kā arī transporta un informācijas un komunikācijas pakalpojumiem.

Savukārt „Sociālo un profesionālo pamatprasmju saraksts bezdarbnieku neformālās apmācības organizēšanai 2015. gadā” (skatīt 12.sadaļas Pielikumu Nr.2) tika papildināts ar programmu „D” kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "D1" kategoriju (97 stundas)”.

Darba tirgū joprojām ir pieprasījums pēc elastīgiem un kompetentiem darbiniekiem, kuri gatavi vienlaikus veikt vairāku amatu pienākumus, kuriem papildus profesijas specifiskajām nepieciešamajām zināšanām piemīt arī kāda no pamata kompetencēm, piemēram, svešvalodu zināšanas. Līdz ar to LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

neformālo apmācību sarakstā joprojām ir iekļautas programmas, kas veicina latviešu valodas, svešvalodu, datorzinību, kā arī transportlīdzekļu vadīšanas prasmju apguvi.

Visbeidzot Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumu individuālo konsultāciju un grupu nodarbību saraksts 2015. gadam (skatīt 12.sadaļas Pielikumu Nr.3) tika papildināts ar kursu 35 akadēmisko stundu apjomā „Periodiskā apmācība autovadītājiem (kods 95)”.

4. 2014.gadā NVA īstenotie aktīvās darba tirgus politikas pasākumi, kuru mērķis ir uzlabot personu konkurētspēju darba tirgū

Aktīvās darba tirgus politikai ir jābūt efektīvai un elastīgai, lai konkrētajā periodā (atkarībā no tā, vai valstī ir vērojams ekonomikas pieaugums vai lejupslīde) piedāvātu visatbilstošākos pasākumus bezdarbnieku, darba meklētāju un bezdarba riskam pakļauto personu aktivizēšanai. Tas nozīmē, ka dažādām bezdarbnieku mērķgrupām tiek piedāvāti dažādi pasākumi ar dažādiem mērķiem un īstenošanas nosacījumiem. Piemēram, cilvēkiem ar zemu prasmju līmeni nepieciešams piedāvāt apmācību pasākumus, kas paaugstinās šo cilvēku zināšanu un prasmju līmeni. Jaunieši var saskarties ar grūtībām darba tirgū tāpēc, ka viņiem nav darba pieredzes, tādējādi aktīvas darba tirgus politikas pasākumi (turpmāk – ADTP pasākumi) jauniešiem iekļauj pirmās darba pieredzes iegūšanu un izvēles pasākumus, kas palīdz pieņemt apzinātāku lēmumu par nākotnes profesiju (karjeras konsultācijas, papildus informācija par vakancēm un tendencēm darba tirgū u.c.). Ilgstošajiem bezdarbniekiem, kas nevar atgriezties darba tirgū jaunu darba vietu trūkuma dēļ, ir jāpiedāvā aktivizācijas pasākumi, kas uztur viņu iemaņas un prasmes un novērš šo cilvēku ekonomisko neaktivitāti.

Ņemot vērā samērā augsto bezdarba līmeni un galvenās bezdarbnieku riska grupas, tiek pilnveidoti un īstenoti gan vispārējie ADTP pasākumi bezdarbniekiem, darba meklētājiem un bezdarba riskam pakļautajām personām, gan specializēti pasākumi mērķa grupu bezdarbniekiem.

Ņemot vērā ierobežoto finansējumu un augsto bezdarbnieku skaitu, ADTP pasākumi primāri tiek piedāvāti tām bezdarbnieku grupām, kurām ir visgrūtāk atgriezties darba tirgū – atbalsts sākumā tiek sniegts tiem bezdarbniekiem, kas palikuši bez iztikas līdzekļiem. Līdz ar to tiek uzlabota šo cilvēku konkurētspēja darba tirgū, jo bez dalības pasākumos šie cilvēki varētu kļūt pat ekonomiski neaktīvi vai nokļūtu ilgstošo bezdarbnieku grupā, vai arī vispār neatgriezties darba tirgū. Vienlaikus tiek nodrošināta secīga iesaiste pasākumos – konkurētspējīgākie bezdarbnieki (piemēram, ar augstāko izglītību, ar darba pieredzi) tiek iesaistīti vispirms īstermiņa pasākumos (motivācijas programmas, karjeras konsultācijas, atbalsts darba meklēšanā) un tikai gadījumā, ja tie nevar atrisināt bezdarba situāciju ar īstermiņa pasākumiem, tie tiek iesaistīti finanšu ietīlpīgākajos pasākumos. Ja bezdarbnieks vai darba meklētājs bez attaisnojošiem iemesliem pārtrauc dalību apmācībā, bezdarbniekam un darba meklētājam ir pienākums atlīdzināt NVA radušos apmācību izdevumus.

Bezdarbnieku secīga iesaiste nodarbinātības pasākumos, no vienas puses, atbalsta vairāk tos bezdarbniekus, kuriem ir visgrūtāk iekļauties darba tirgū (zema kvalifikācija, novecojušās prasmes, ilgstošais bezdarbs u.tml.), bet no otras puses, šķietami pazemina aktīvas darba tirgus politikas pasākumu rezultatīvos rādītājus (iekārtošanās darbā pēc dalības pasākumos u.c.), kas

varētu būt augstāki, ja pasākumos tiktu iesaistīti visprasmīgākie un zinošākie bezdarbnieki, kuriem ir vislielākās izredzes atrast darbu arī bez finanšu ietilpīgu pasākumu palīdzības. Vērtējot ADTP pasākumus, ir svarīgi ņemt vērā ne tikai rezultātīvos rādītājus, bet arī sociālo ietekmi - cik cilvēki ir saglabājuši aktivitāti, iekārtojušies darbā vai uzsākuši uzņēmējdarbību ilgākā periodā, cik cilvēkiem ir nodrošināta aktivizācijas pasākumu pieejamība utt.

Papildus arī NVA mājaslapas sadaļā „Klientiem → Apmācību iespējas” ievietots brīdinājuma teksts par stipendijas atmaksas kārtību, ja apmācības pārtrauktas neattaisnojošu iemeslu dēļ, tādējādi jau savlaicīgi nododot informāciju klientiem par sekām, ja apmācības tiks pārtrauktas.

Tāpat ir veikti uzlabojumi NVA klientu informēšanā par vietām apmācību programmās un rindām uz apmācību pasākumiem - NVA filiāļu mājaslapā sadaļā „Apmācības” publicēti reģistrēto vēlmju saraksti. Šo informāciju mājaslapā ievieto un ne retāk kā divas reizes mēnesī (līdz katra mēneša 1. un 15.datumam) aktualizē NVA filiāles. Reģistrēto vēlmju saraksti ir izvietoti arī katrā filiālē klientiem pieejamā vietā.

2014. gadā aktīvās darba tirgus politikas pasākumiem izlietoti 38,4 miljoni eiro (2008. gadā - 11 milj., 2009. gadā – 32 milj., 2010. gadā – 64 milj., 2011. gadā – 50 milj., 2012. gadā - 31,2 milj., 2013. gadā - 32,1 miljons latu) – 81,1% no tā ir ESF finansējums. Aptuveni 45 % no finansējuma ir izlietots bezdarbnieku kvalifikācijas paaugstināšanai un pilnveidei, 22 % algoto pagaidu sabiedrisko darbu organizēšanai, 18 % visnelabvēlīgākajā situācijā esošo bezdarbnieku atbalstam un subsidēto darbvietu izveidei, 8 % jauniešu garantijas pasākumiem, 6 % - nodarbināto personu kvalifikācijas paaugstināšanai un uzņēmējdarbības iniciatīvām. Visu aktīvās darba tirgus politikas pasākumu finansējums un pasākumos iesaistīto skaits ir atspoguļots informatīvā ziņojuma 12.sadaļas 4.pielikumā.

Bezdarbnieku mērķa grupu iesaiste ADTP pasākumos:

NVA īstenotie pasākumi ir palīdzējuši mazināt gan bezdarbnieku skaitu mērķa grupās, gan vispārējo bezdarbu. ADTP pasākumi, kas ir vērsti uz **ilgstošo bezdarbnieku** problēmu risināšanu, ir mazinājuši sociālo spriedzi, kā arī palīdzējuši saglabāt darba prasmes cilvēkiem, kas nav varējuši ātri atgriezties darba tirgū.

Vērtējot datus par reģistrēto bezdarbnieku dalību aktīvajos nodarbinātības pasākumos, var secināt, ka gandrīz visās galvenajās programmās (apmācību pasākumi, kompleksi atbalsta pasākumi, algoti pagaidu sabiedriskie darbi u.c.) ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars dalībnieku kopskaitā pārsniedza 40 %. 2014. gada 12 mēnešos NVA organizētajos aktīvajos nodarbinātības pasākumos (t.sk. konkurētspējas paaugstināšanas pasākumos (KPP)) piedalījušies 53 tūkst. ilgstošie bezdarbnieki (viens cilvēks var būt piedalījies vairākās aktivitātēs). 2014. gadā dalību pasākumos uzsāka 50 560 LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

ilgstošie bezdarbnieki. Par ADTP pasākumu pozitīvajiem rezultātiem ilgstošo bezdarbnieku mērķa grupai liecina arī fakts, ka 72,6 % no visiem ilgstošajiem bezdarbniekiem, kas 2014. gadā ir iekārtojušies darbā (17 852 ilgstošie bezdarbnieki), ir iekārtojušies darbā pēc kāda aktīvā pasākuma pabeigšanas (izņemot KPP informatīvās dienas).

Jāpiebilst, ka LM ar jaunā ES fondu perioda līdzekļu palīdzību laikā no 2015. gada līdz 2021. gadam īsteno pasākumus, kuru galvenais mērķis ir veicināt ilgstošo bezdarbnieku iekļaušanos sabiedrībā un piemērotā darbā vai apmācībā, tādējādi mazinot viņu sociālās atstumtības riskus. Kopumā līdz 2023. gada 31.decembrim pasākumos ilgstošo bezdarbnieku aktivizācijai plānots iesaistīt 20 tūkst. ilgstošos bezdarbniekus. Ilgstošajiem bezdarbniekiem plānots nodrošināt: individuālas speciālistu un grupu konsultācijas (t.sk. karjeras konsultantu, psihologu, psihoterapeitu), kas veicina bezdarbnieka pašapziņas paaugstināšanos un motivāciju integrēties darba tirgū; veselības pārbaudes, nosakot piemērotību piedāvātajam darbam, kā arī individuālajā darba meklēšanas plānā paredzētajiem aktīvajiem nodarbinātības pasākumiem; profesionālās piemērotības noteikšanu, noskaidrojot viņu intereses un motivāciju mācīties, novērtējot viņu veselības stāvokļa, kā arī iemaņu atbilstību konkrētai profesijai un (vai) apmācību programmai; motivācijas programmas darba meklēšanai; atbalsta pasākumus bezdarbniekiem ar atkarības problēmām.

2014. gadā ADTP pasākumos (t.sk. KPP) piedalījušies 61,9 tūkst. **bezdarbnieki vecumā 50 gadi un vairāk**. No janvāra līdz decembrim dalību uzsāka 60116 bezdarbnieki vecumā 50 gadi un vairāk. Gados vecāki reģistrētie bezdarbnieki - visvairāk iesaistās konkurētspējas paaugstināšanas pasākumos, ADTP pasākumā „Algotie pagaidu sabiedriskie darbi”, kas palīdz uzturēt darba iemaņas, kā arī kompleksajos atbalsta pasākumos un neformālās izglītības apgūvē, tādējādi pielāgojoties darba tirgus mainīgajām prasībām un paaugstinot savas iespējas integrēties darba tirgū. 2014. gada 12 mēnešos darbā iekārtojušies 17 238 bezdarbnieki vecumā 50 gadi un vairāk, no kuriem 7642 (44,3 %) bezdarbnieki ir iekārtojušies darbā, pēc kāda aktīvā pasākuma pabeigšanas (izņemot KPP informatīvās dienas). Savukārt karjeras konsultācijas 2014. gadā saņēma 18 041 personas.

2014. gada 12 mēnešos NVA organizētajos aktīvajos nodarbinātības pasākumos (t.sk. KPP) piedalījās 18,8 tūkst. **jaunieši** (15 – 24 gadi) bezdarbnieki (viens cilvēks var būt piedalījies vairākās aktivitātēs). 2014. gadā dalību pasākumos uzsāka 17477 jaunieši bezdarbnieki. Karjeras konsultācijas 2014. gadā saņēma 4172 jaunieši vecumā no 15 līdz 24 gadiem. Savukārt darbā iekārtojās 10 878 jaunieši bezdarbnieki, no kuriem 4213 (38,7 %) darbā iekārtojās pēc kāda aktīvā nodarbinātības pasākuma pabeigšanas (izņemot KPP informatīvās dienas).

Lai mazinātu jauniešu bezdarbu, 2014. gadā tika turpināti uz jauniešiem mērķēti pasākumi, piesaistot iniciatīvas „Jauniešu garantija” līdzekļus, kuras LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

ietvaros jauniešiem tiek piedāvāts kvalitatīvs un viņu vajadzībām atbilstošs ADTP piedāvājums vai iespēja iesaistīties profesionālās izglītības programmās, kas rada iespēju īsā laikā (1-1,5 gadi) iegūt kvalifikāciju un integrēties darba tirgū. 2014. gadā tika uzsākts veidot stratēģiskās partnerības pašvaldību līmenī, lai strādātu ar jauniešiem, kas nemācās, nestrādā, neapgūst arodu un neatrodas valsts iestāžu redzeslokā, piedāvājot dažādus atbalsta pasākumus un motivējot jauniešus iesaistīties „Jauniešu garantijas” aktivitātēs. Latvijā “Jauniešu garantija” galvenokārt attiecas uz jauniešiem vecumā no 15 līdz 29 gadiem (ieskaitot). 2014. gada jauniešu garantijas izlietotais finansējums bija 3 079 202 eiro, savukārt iesaistes rādītāji katrā no Jauniešu garantijas īstenotajām aktivitātēm ir atspoguļoti 12.tabulā. Plašāka informācija par „Jauniešu garantijas” atbalsta pasākumiem ir atrodama LM mājaslapā²³.

Jāpiebilst, ka arī Valsts izglītības attīstības aģentūra (turpmāk - VIAA) piedāvā jauniešiem (vecumā no 17 līdz 29 gadiem) divas reizes gadā – vasarā un ziemā – iestāties un uzsākt mācīties kādā no Latvijas profesionālās izglītības iestādēm, kurās 1 vai 1,5 gada laikā iespējams apgūt tautsaimniecībā noderīgu profesiju (aptuveni 90 profesijas). VIAA Jauniešu garantijas projekta ietvaros profesiju var apgūt arī tie jaunieši, kuri ir studenti, bet nestudē pilna laika dienas nodaļā, kā arī profesiju ieguvušie jaunieši, ja profesionālā kvalifikācija iegūta vismaz gadu pirms mācību uzsākšanas projektā. VIAA Jauniešu garantijas projektā uz 31.12.2014. izlietotais finansējums veidoja 1 621 754 eiro, savukārt iesaistīto jauniešu skaits bija - 2 505 jaunieši

Tabula Nr.12

Jauniešu garantijas pasākuma iesaistīto skaits 2014. gadā

<i>Pasākuma nosaukums</i>	<i>Iesaistīto jauniešu skaits 2014.g. 12 mēn.</i>
Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi	8050
Profesionālās tālākizglītības un profesionālās pilnveides programmu īstenošanai	1033
Pirmā darba pieredze jauniešiem	70
Darbam nepieciešamo iemaņu attīstība nevalstiskajā sektorā	962
Neformālās izgl.prog. "Valsts valodas apguve"	227
Neformālās izglītības programmu īstenošana (bez valsts val.)	606
Neformālās izglītības programmu īstenošana Transportlīdzekļu vadītāju prog.)	47
Darbnīcas jauniešiem	501
Subsidētā darba vieta jauniešiem bezdarbniekiem (nelabvēlīgākā situācijā esoši darbinieki)	189
Subsidētā darba vieta jauniešiem bezdarbniekiem (jaunieši bezdarbnieki ar invaliditāti)"	92
Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai jauniešiem	0
Atbalsts jauniešu reģionālajai mobilitātei	332
Karjeras konsultācijas	27283
Kopā	8050

Datu avots: LM

²³ <http://www.lm.gov.lv/text/2607>

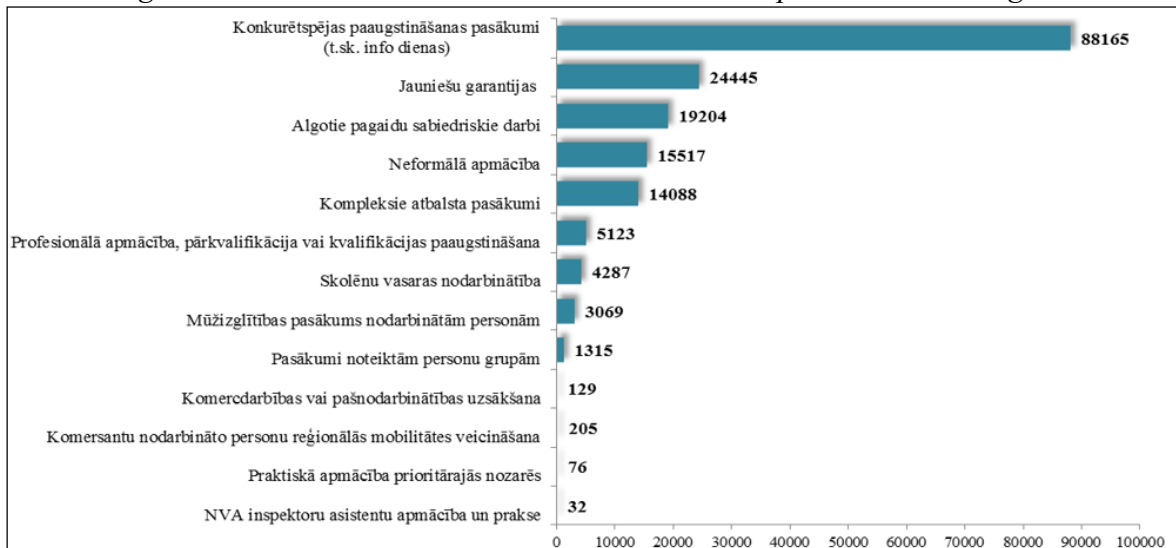
LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Savukārt uz **personām ar invaliditāti** vērstie ADTP pasākumi ir veicinājuši šo bezdarbnieku grupas iekļaušanos sabiedrībā un darba tirgū, ļaujot izprast darba tirgus prasības un sekmējot iekārtošanos pastāvīgā darbā, par ko liecina arī statistika - 2014. gadā darbā iekārtojušās 3088 personas ar invaliditāti, no kurām 1674 tūkst. jeb 54,2 % iekārtojās darbā pēc kāda aktīvā pasākuma pabeigšanas (izņemot KPP informatīvās dienas). Bezdarbniekiem ar invaliditāti nepieciešamības gadījumā tiek piešķirtas vienreizējas dotācijas apmācību vai darba vietas pielāgošanai personas ar invaliditāti vajadzībām, segtas asistentu pakalpojumu izmaksas, kas saistītas ar nokļūšanu līdz mācību, prakses vai darba vietai, kā arī tiek segtas surdotulku, ergoterapeitu un citu speciālistu pakalpojumu izmaksas. 2014. gadā NVA organizētajos aktīvajos nodarbinātības pasākumos piedalījās 17,2 tūkst. personas ar invaliditāti (dalību pasākumos uzsāka 16 307 personas).

Pavisam kopā 2014. gadā NVA organizētajos ADTP pasākumos piedalījās 174,5 tūkst. bezdarbnieki (viens cilvēks var būt piedalījies vairākās aktivitātēs), no kuriem 167 867 bezdarbnieki dalību uzsāka 2014. gadā (skat. 7. attēlu). Kopumā 2014. gadā darbā iekārtojās 73115 bezdarbnieki, no kuriem 28952 tūkst. jeb 39,6 % iekārtojās darbā pēc kāda aktīvā pasākuma pabeigšanas (izņemot KPP informatīvās dienas).

Attēls Nr.7

Reģistrētie bezdarbnieki, kas uzsākuši dalību ADTP pasākumos 2014. gadā

Datu avots: NVA

NVA apkopo informāciju par personām, kas ir iekārtojušās darbā pirmo sešu mēnešu laikā pēc pasākumu pabeigšanas²⁴. Izvērtējot iesaistīto personu (laika periodā no 2013. gada 1.jūlija līdz 2014. gada 30.jūnijam) iekārtošanos

²⁴ Darbā iekārtošanās tiek rēķināta, ņemot vērā tos bezdarbniekus, kas 6 mēnešu laikā pēc apmācību beigām ir iekārtojušies darbā pēdējo 12 mēnešu laikā (ar 6 mēnešu nobīdi, lai vērtētajā periodā visiem pasākumu pabeigušajiem bezdarbniekiem jau būtu 6 mēneši pēc pasākuma beigām).

LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

darbā pēc pasākumu pabeigšanas, var secināt, ka rezultāti ir atšķirīgi atkarībā no pasākuma veida un specifikas. Vislabākie rezultāti vērojami pasākumos darba vieta jaunietim, kā arī komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai, pēc kura pabeigšanas gandrīz visas iesaistītās personas ir uzsākušas komercdarbību vai pašnodarbinātību. Šādu pozitīvu rezultātu nosaka fakts, ka iesniegtos biznesa plānus izvērtē eksperti, par atbilstošiem atzīstot tikai perspektīvākos un ilgtspējīgākos biznesa projektus, kuri varētu nest peļņu ilgtermiņā, neradot būtisku zaudējumu riskus uzņēmējdarbības uzsācējam. Tāpat tiek veikta regulāra biznesa plāna īstenošanas izvērtēšana. Augsts darbā iesaistes līmenis ir arī pasākumos noteiktām personu grupām (subsīdētā nodarbinātība), kā arī pozitīvi vērtējami darbā iekārtošanās rezultāti pēc apmācību pasākumiem (skatīt 13.tabulu).

Tabula Nr.13

Bezdarbnieku darbā iekārtošanās pēc dalības ADTP pasākumos*

	Pabeigušo personu skaits	Iekārtojušies darbā pirmo 6 mēnešu laikā pēc pasākuma pabeigšanas	Iekārtojušies darbā, %
Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija vai kvalifikācijas paaugstināšana	6875	2762	40,2
Neformālā izglītība - valsts valoda**	4318	1207	28,0
Neformālā izglītība - citas programmas**	15483	4907	31,7
Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi (bez info dienām) (unikālās personas gada laikā)	34605	8796	25,4
Pasākumi noteiktām personu grupām	907	790	87,1
Pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai	93	82	88,2
Algoti pagaidu sabiedriskie darbi	22623	2818	12,5
Darba vieta jaunietim	74	68	91,9
Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam	879	244	27,8
Darbnīcas jauniešiem	226	80	35,4
NVA inspektoru asistentu apmācība un prakse	47	28	59,6
*Pabeiguši dalību periodā no 01.07.2013. līdz 30.06.2014 un iekārtojušies darbā pirmo 6 mēnešu laikā pēc pasākuma pabeigšanas (periodā līdz 31.12.2014.)			
** iekļauti arī darba meklētāji			

Datu avots: NVA

4.1. Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana un neformālās izglītības ieguve

Atbilstoši MK noteikumos Nr.75, Ministru kabineta 2007. gada 30.oktobra noteikumos Nr.732 „Noteikumi par darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma apakšaktivitātes „Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība” pirmo un otro kārtu” (turpmāk – MK noteikumi Nr.732) un Ministru kabineta 2014. gada 23. decembra noteikumos Nr. 836 "Paaugstināt bezdarbnieku kvalifikāciju un prasmes atbilstoši darba tirgus pieprasījumam” (turpmāk – MK noteikumi Nr.836)

noteiktajam, profesionālā apmācība, pārkvalifikācija, kvalifikācijas paaugstināšana un neformālās izglītības ieguve (turpmāk – bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība) ietver:

- **profesionālās tālākizglītības programmu apguvi**, kas dod iespēju bezdarbniekiem iegūt profesionālo kvalifikāciju. Pēc attiecīgās programmas apguves bezdarbnieks kārtos profesionālās kvalifikācijas eksāmenu. Bezdarbniekam, kurš nokārtojis profesionālās kvalifikācijas eksāmenu, saskaņā ar profesionālās izglītības ieguvi regulējošajiem normatīvajiem aktiem izsniedz profesionālās kvalifikācijas apliecību;
- **profesionālās pilnveides izglītības programmu apguvi**, kas bezdarbniekiem dod iespēju pilnveidot savu profesionālo meistarību un apgūt mainīgajām darba tirgus prasībām atbilstošas sistematizētas profesionālās zināšanas un prasmes. Bezdarbniekam saskaņā ar profesionālās izglītības ieguvi regulējošajiem normatīvajiem aktiem izsniedz profesionālās pilnveides izglītības apliecību;
- **neformālās izglītības programmu apguvi**, kas ietver mainīgajām darba tirgus prasībām atbilstošu sistematizētu sociālo un profesionālo pamatprasmju apguvi, noslēguma pārbaudījumu organizēšanu, tai skaitā valsts valodas prasmes pārbaudes un transportlīdzekļu un traktortehnikas vadītāja kvalifikācijas iegūšanas eksāmenus. Bezdarbniekam un darba meklētājam pēc neformālās izglītības programmu apguves izsniedz iegūtās zināšanas apliecinošu dokumentu.

Aktīvā nodarbinātības pasākuma „Profesionālās tālākizglītības un profesionālās pilnveides izglītības programmu īstenošana bezdarbniekiem” MK noteikumu Nr.75 26.punkts nosaka šī pasākuma bezdarbnieku iesaistes kritērijus. Bezdarbniekam, izsakot vēlmi iesaistīties apmācību pasākumā, NVA filiāle pārbauda bezdarbnieka atbilstību pasākuma mērķa grupai pēc sekojošiem kritērijiem:

- bezdarbnieks nav iepriekš iegūvis profesionālo kvalifikāciju;
- bezdarbnieka iepriekš iegūtā profesionālā kvalifikācija vai profesionālā pieredze nav pieprasīta darba tirgū, t.i., nav iekļauta apmācāmo profesiju sarakstā vai NVA filiāles administratīvajā teritorijā nav reģistrētu atbilstošu vakanču pēdējo trīs mēnešu laikā;
- bezdarbnieka iepriekš iegūtā profesionālā kvalifikācija neatbilst attiecīgajai profesijai noteiktajām prasībām, piemēram, nav saņemts normatīvajos aktos noteikts profesionālās pilnveides dokuments (sertifikāts), kas apliecina tiesības turpināt strādāt iepriekš iegūtajā profesijā;
- bezdarbnieks zaudējis profesionālās prasmes, jo nav strādājis iegūtajā profesijā vismaz pēdējos trīs gadus;
- bezdarbnieks veselības stāvokļa dēļ nevar turpināt būt nodarbināts iegūtajā profesijā (nepieciešams uzrādīt ģimenes vai ārstējošā ārsta atzinumu).

Aktīvā nodarbinātības pasākuma „Neformālās izglītības ieguve” bezdarbnieku/darba meklētāju iesaistes kritērijus nosaka MK noteikumu Nr.75 31.punkts. Papildus nosacījumi NVA klientu iesaistei neformālajā apmācībā:

- bezdarbnieki un darba meklētāji apmācību kuponu izvēlētajai neformālās izglītības programmai saņem rindas kārtībā atbilstoši vēlmes reģistrēšanas datumam NVA datu bāzē;
- bezdarbnieku un darba meklētāju viena gada laikā var iesaistīt ne vairāk kā divu neformālās izglītības programmu apgūvē;
- bezdarbnieka un darba meklētāja vēlme nākamās neformālās izglītības programmai tiek reģistrēta tikai pēc pirmās neformālās izglītības programmas pabeigšanas;
- bezdarbnieka un darba meklētāja vēlme netiek reģistrēta, un bezdarbnieks un darba meklētājs netiek iesaistīts neformālās izglītības programmas apgūvē ne agrāk kā gadu pēc iepriekšējo divu neformālās izglītības programmu apgūves uzsākšanas. Gada laika periodu aprēķina, sākot no pirmās neformālās izglītības programmas uzsākšanas datuma;
- bezdarbniekam un darba meklētājam pirms reģistrācijas angļu valodas apmācībai, ir iespēja noteikt angļu valodas zināšanu līmeni, izmantojot testu, kas ievietots NVA mājaslapā.

Ja bezdarbnieks vai darba meklētājs izsaka vēlmi iesaistīties transportlīdzekļa vai traktortehnikas vadītāja apmācībā, bet iepriekš nav ieguvis transportlīdzekļa vai traktortehnikas vadītāja apliecību un vēlas saņemt karjeras konsultāciju, NVA filiāle:

- ir tiesīga nosūtīt bezdarbnieku vai darba meklētāju uz karjeras konsultāciju profesionālās piemērotības noteikšanai konkrētai transportlīdzekļa/ traktortehnikas vadītāja prasmei kā profesijai;
- zemas piemērotības gadījumā pārrunā ar bezdarbnieku vai darba meklētāju vēlamās apmācības nepieciešamību un, atbilstoši situācijai, ja nepieciešams un bezdarbnieks vai darba meklētājs piekrīt, piedāvā mainīt vēlmi, izvēloties citu konkurētspēju darba tirgū veicinošu pasākumu.

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr.75, pirms iesaistes bezdarbnieku un darba meklētāju apmācībā personai ir tiesības saņemt karjeras konsultāciju.

2014. gadā pieaugušo profesionālā apmācībā, pārkvalifikācijā un kvalifikācijas paaugstināšanā pavisam kopā iesaistītas 7 156 personas. Apmācībās no jauna uzsāka 5123 bezdarbnieki, no kuriem apmācības pabeidza 4017 personas, 690 turpināja dalību pasākumā 2015. gadā, bet 416 bezdarbnieki tika atskaitīti no apmācībām (332 attaisnotu iemeslu dēļ, 84 – neattaisnotu).

Viena apmācībās (profesionālā apmācībā, pārkvalifikācijā un kvalifikācijas paaugstināšanā) iesaistītā bezdarbnieka apmācību faktiskā

vidējās izmaksas ar stipendijām 2014. gadā ir 919 eiro (t.sk. apmācību maksa 625 eiro un stipendija 263 eiro).

Profesionālā tālākizglītības un pilnveides, kā arī neformālās izglītības programmu piešķirtais un izlietotais finansējums, kā arī iesaistes rādītāji ir atspoguļoti 14.tabulā.

14.tabula

Profesionālās un neformālās apmācības finansējums un pasākumos iesaistīto skaits

Pasākuma nosaukums	2014. gada valsts budžets (EUR)	2014. gadā faktiski izlietots (EUR)	Pārejošo klientu skaits no 2013.g.	No jauna iesaistīto klientu skaits 2014.g.	Kopā
Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā 2.kārta (profesionālā apmācība)	13 481 281	13 100 716	2033	5123	7156
Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā 2.kārta (neformālā izglītība)			932	9717	10649
Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā 2.kārta (apmācība pie darba devēja)			0	0	0
Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā 2.kārta (praktiskā apmācība prioritārajās nozarēs)			24	76	100
Valsts valodas apguve	1 945 661	1 805 500	406	3734	4140
Neformālās izglītības ieguve	1 311 838	1 112 002	817	2066	2883

Datu avots: LM

Visvairāk apmācība veikta šādās **profesionālās tālākizglītības programmās** – lietvedis (iesaistīti 626 klienti), lokmetinātājs metināšanā ar mehanizēto iekārtu aktīvās gāzes vidē (MAG) (367), klientu apkalpošanas operators (361), konditora palīgs (352), noliktavas pārzinis (155), šuvējs (151), lokmetinātājs metināšanā ar mehanizēto iekārtu inertās gāzes vidē (MIG) (142), mazumtirdzniecības komercdarbinieks (136), elektriķis (129), drēbnieks (113), sanitārtehnisko iekārtu montētājs (107), datorsistēmu tehniķis (95), lokmetinātājs metināšanā ar volframa elektrodu inertās gāzes vidē (TIG) (71), būvstrādnieks (61), loģistikas darbinieks (60).

Profesionālās pilnveides izglītības programmu kopās - sociālā aprūpe (iesaistīti 871), projektu vadība (668), apsardzes darbs (451), grāmatvedība (232), mazā biznesa organizēšana (223), elektrokāra vadīšana (167), frizieru pakalpojumi (48), apģērbu un tērpu piegriešana, modelēšana un konstruēšana (22), bioloģiskā lauksaimniecība (10), praktiskais mārketing (9).

Bezdarbnieku portrets profesionālajā apmācībā ar kuponu metodi ir atspoguļots ziņojuma 15.tabulā.

Tabula Nr.15

Uzsākuši profesionālo apmācību ar kuponu metodi 2014. gadā

	Kopējais skaits	Sievietes	% no kopējā skaita	Vīrieši
	5123	3400	-	1723
Ilgstošie bezdarbnieki	1302	920	25,4	382

LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

	Kopējais Skaitis	Sievietes	% no kopējā skaita	Vīrieši
Jaunieši - bezdarbnieki vec.15-24 gadi	119	63	2,3	56
Bezdarbnieki – invalīdi	549	323	10,7	226
Personas pēc atbrīvošanas no ieslodzījuma	18	2	0,4	16
Personas pēc bērna kopšanas atvaļinājuma	125	124	2,4	1
Bezdarbnieki pirmspensijas vecumā	438	270	8,5	168
Pēc izglītības				
Augstākā izglītība	1071	881	20,9	190
Profesionālā izglītība	1837	1131	35,9	706
Vidējā vispārējā izglītība	1463	967	28,6	496
Pamatizglītība	725	406	14,2	319
Zemāka par pamata	27	15	0,5	12
Nav norādīta	0	0	0,0	0
Valsts valodas prasme				
Valsts valodas augstākā pakāpe	391	321	7,6	70
Valsts valodas vidējā pakāpe	812	542	15,9	270
Valsts valodas zemākā pakāpe	397	176	7,7	221
Izglītība iegūta valsts valodā	3342	2292	65,2	1050
Nav valsts valodas atestācijas	181	69	3,5	112
Pa vecuma grupām				
15-19 gadi	19	6	0,4	13
20-24 gadi	100	57	2,0	43
25-29 gadi	836	584	16,3	252
30-34 gadi	661	474	12,9	187
35-39 gadi	628	428	12,3	200
40-44 gadi	619	418	12,1	201
45-49 gadi	694	443	13,5	251
50-54 gadi	781	497	15,2	284
55-59 gadi	666	409	13,0	257
60 gadi un vairāk	119	84	2,3	35
Pēc tautības				
Latvieši	3178	2166	62,0	1012
Krievi	1224	761	23,9	463
Baltkrievi	94	74	1,8	20
Ukraiņi	71	44	1,4	27
Poļi	60	37	1,2	23
Lietuvieši	56	40	1,1	16
Ebreji	5	1	0,1	4
Čigāni	7	5	0,1	2
Citas tautības	23	11	0,4	12
Nav norādīta	405	261	7,9	144
Pēc bezdarba ilguma				
Līdz 6 mēnešiem	2607	1680	50,9	927
No 6 līdz 12 mēnešiem	1214	800	23,7	414
No 1 līdz 3 gadiem	759	529	14,8	230
3 gadi un vairāk	543	391	10,6	152

Datu avots: NVA

Laika periodā no 2013. gada 1.jūlija līdz 2014. gada 30.jūnijam dalību profesionālās apmācības ietvaros pabeidza 6 875 bezdarbnieki, no kuriem

LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

darbā pirmo 6 mēnešu laikā (periodā līdz 31.12.2014.) izdevās iekārtoties 2 762 personām jeb 40,2 %. Ja salīdzina darbā iekārtošanos ar iepriekšējā gada atskaites periodu, tad vērojama pozitīva izaugsme (no 2012. gada 1.jūlija līdz 2013. gada 30.jūnijam darbā iekārtojās 35,7 % no apmācību pabeigušajiem bezdarbniekiem).

Vissekmīgāko darbā iekārtošanos pēc profesionālās tālākizglītības programmu apguves no 2013. gada 1.jūlija līdz 2014. gada 30.jūnijam skatīt 16.tabulā.

Tabula Nr.16

Bezdarbnieku darbā iekārtošanās pēc profesionālās tālākizglītības programmu apguves
(Top 10)*

Nr. p.k.	Izglītības programma	% no apmācības pabeigušajiem
1.	Noliktavas pārzinis (3.kvalifikācijas līmenis)	55,7% (no 235)
2.	Lietvedis (2.kval. līmenis)	53,1% (no 672)
3.	Lokmetinātājs metināšanā ar volframa elektrodu inertās gāzes vidē (TIG) (2.kval. līmenis)	50% (no 114)
4.	Loģistikas darbinieks (3.kval. līmenis)	49,1% (no 53)
5.	Mazumtirdzniecības komercdarbinieks (3.kval. līmenis)	49,1% (no 239)
6.	Lokmetinātājs metināšanā ar mehānizēto iekārtu aktīvās gāzes vidē (MAG) (2.kval. līmenis)	44,9% (no 316)
7.	Klientu apkalpošanas operators (2.kval. līmenis)	42,5% (no 165)
8.	Elektriķis (3.kval. līmenis)	42,4% (no 165)
9.	Viesmīlības pakalpojumu speciālists (3.kval. līmenis)	41,9% (no 62)
10.	Lokmetinātājs metināšanā ar mehānizēto iekārtu inertās gāzes vidē (MIG) (2.kval. līmenis)	39,4% (160)
*Pabeiguši dalību periodā 2013. gada 1.jūlija - 2014. gada 30.jūnijam un iekārtojušies darbā mēnešu laikā pēc pasākuma pabeigšanas (iekārtošanās darbā līdz 2014.gada 31.decembrim).		

Datu avots: NVA

Savukārt vissekmīgākā darbā iekārtošanās pēc profesionālās pilnveides programmu apguves no 2013. gada 1.jūlija līdz 2014. gada 30.jūnijam ir atspoguļota 17.tabulā.

Tabula Nr.17

Bezdarbnieku darbā iekārtošanās pēc profesionālās pilnveides programmu apguves
(Top 10)*

Nr. p.k.	Izglītības programma	% no apmācības pabeigušajiem
1.	Grāmatvedība un nodokļi	51,9% (no 54)
2.	Bilance un nodokļi	51,4% (no 35)
3.	Grāmatvedība – kvalifikācijas paaugstināšana	50% (no 38)
4.	Apsardzes darbs	46,8% (no 308)
5.	Projektu vadīšana	44,5% (no 164)
6.	Elektrokāra vadīšana	42,9% (no 105)
7.	Projektu vadība	42,1% (no 456)
8.	Mazā biznesa organizēšana	37,7% (no 151)
9.	Sociālās aprūpes organizācija	36,7% (no 49)
10.	Sociālā aprūpe	36,4% (428)

*Pabeiguši dalību periodā 2013. gada 1.jūlija - 2014. gada 30.jūnijam un iekārtojušies darbā pirmo 6 mēnešu laikā pēc pasākuma pabeigšanas (iekārtošanās darbā līdz 2014.gada 31.decembrim).

Datu avots: NVA

No 2014. gadā neformālās izglītības programmu apguvi (t.sk. transportlīdzekļa/traktortehnikas vadītāju apmācībā un neformālās izglītības programmā “Valsts valodas apguve”) **uzsākušajiem** 15 518 bezdarbniekiem, apmācību ir pabeiguši 14 857 bezdarbnieki, bet 57 turpina dalību pasākumā 2015. gadā. Savukārt 604 personas ir atskaitītas no apmācībām (516 - attaisnotu iemeslu dēļ, 88 – neattaisnotu).

Viena neformālās izglītības programmu apgūvē iesaistītā faktiskās vidējās izmaksas 2014. gadā veidoja 493 eiro, t.sk. apmācību maksa 346 eiro un stipendija 147 eiro. Savukārt transportlīdzekļu/ traktortehnikas vadītāju apmācībā iesaistītā vidējās izmaksas 2014. gadā veidoja 742 eiro, t.sk. apmācību maksa 652 eiro un stipendija 90 eiro.

Bezdarbnieku un darba meklētāju visvairāk pieprasītās neformālās izglītības programmas ir atspoguļotas 18.tabulā.

Tabula Nr.18

Bezdarbnieku iesaiste iesaiste valsts valodas, svešvalodas un datorzinības apmācības programmās 2014. gadā (Top 10)

Nr. p.k.	Izglītības programma	Klientu skaits
1.	Datorzinības (bez priekšzināšanām)	1818
2.	Valsts valodas apguve vidējā līmenī	1723
3.	Valsts valodas apguve pamata līmenī	1405
4.	Angļu valoda (bez priekšzināšanām)	1249
5.	Datorzinības (ar priekšzināšanām)	1209
6.	Angļu valoda (ar priekšzināšanām) (Elementary)	943
7.	Valsts valodas apguve augstākā līmenī	832
8.	Vācu valoda (bez priekšzināšanām)	609
9.	Angļu valoda (ar priekšzināšanām) (Lower Intermediate)	465
10.	Angļu valoda (ar priekšzināšanām) (Intermediate)	305

Datu avots: NVA

Savukārt bezdarbnieku un darba meklētāju visvairāk pieprasītās 2014. gada transportlīdzekļu un traktortehnikas vadītāju apmācību programmas ir atspoguļotas 19.tabulā.

Tabula Nr.19

Bezdarbnieku iesaiste transportlīdzekļu un traktortehnikas vadītāju apmācību programmās 2014. gadā (Top 10)

Nr. p.k.	Izglītības programma	Klientu skaits
1.	"C" kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "B" kategoriju	1535
2.	"CE" kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "C" kategoriju	761
3.	"C" kategorijas traktortehnikas "Ekskavatori un pašgājēji iekrāvēji" vadītājs (ar priekšzināšanām)	618

4.	"B" kategorijas traktortehnikas "Visi traktori, komunālā pašgājēja traktortehnika, buldozeri un universālās pašgājējmašīnas" vadītājs (ar priekšzināšanām)*	377
5.	"B" kategorijas traktortehnikas "Visi traktori, komunālā pašgājēja traktortehnika, buldozeri un universālās pašgājējmašīnas" vadītājs (bez priekšzināšanām)	316
6.	"D" kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "C" kategoriju	251
7.	"F" kategorijas traktortehnikas "Meža izstrādes un kopšanas mašīnas" vadītājs (ar priekšzināšanām)	171
8.	"D" kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "C1" kategoriju	46
9.	"C" kategorijas traktortehnikas "Ekskavatori un pašgājēji iekrāvēji" vadītājs (bez priekšzināšanām)	41
10.	"G" kategorijas traktortehnikas "Ceļu būves mašīnas" vadītājs (ar priekšzināšanām)*	34

Datu avots: NVA

Laika periodā no 2013. gada 1.jūlija līdz 2014. gada 30.jūnijam dalību neformālās izglītības apgūvē (izņemot valsts valodas apmācību) pabeidza 15 483 bezdarbnieki un darba meklētāji, no kuriem darbā pirmo 6 mēnešu laikā (periodā līdz 31.12.2014.) izdevās iekārtoties 4 907 personām jeb 31,7 %. Savukārt valsts valodas apguvi minētajā laika perioda pabeidza 4 318 NVA klienti, no kuriem darbā pirmo 6 mēnešu laikā (periodā līdz 31.12.2014.) izdevās iekārtoties 1 207 personām jeb 31,7 %.

Ziņojuma 20. tabulā ir atspoguļotas tās neformālās izglītības programmas (izņemot transportlīdzekļu, traktortehnikas programmas), pēc kuru apguves bezdarbnieki uzrādīja augstākos darbā iekārtošanās rādītājus.

Tabula Nr.20

Bezdarbnieku darbā iekārtošanās pēc neformālās izglītības programmu apguves
(Top 10)*

Nr. p.k.	Izglītības programma	% no apmācības pabeigušajiem
1.	Biznesa angļu valoda (ar priekšzināšanām) (Higher Intermediate)	53,7% (no 82)
2.	AutoCAD	45,1% (no 164)
3.	Angļu valoda (ar priekšzināšanām) (Lower Intermediate)	40,5% (no 501)
4.	Franču valoda (bez priekšzināšanām)	40,3% (no 119)
5.	Datorprasmes grāmatvedībā (programma 1C Grāmatvedība)	39,9% (no 358)
6.	Angļu valoda (ar priekšzināšanām) (Intermediate)	37,3% (no 386)
7.	Norvēģu valoda (bez priekšzināšanām)	36,5% (no 85)
8.	Valsts valoda atbilstoši augstākajam valsts valodas prasmes līmenim	35,4% (no 848)
9.	Web risinājumu izstrāde	34,8% (no 115)
10.	Krievu valoda (ar priekšzināšanām)	33,6% (no 113)
*Pabeiguši dalību periodā 2013.gada 1.jūlija - 2014.gada 30.jūnijam un iekārtojušies darbā pirmo 6 mēnešu laikā pēc pasākuma pabeigšanas (iekārtošanās darbā līdz 2014.gada 31.decembrim).		

Datu avots: NVA

Līdzīgi ziņojuma 21. tabulā ir atspoguļotas tās neformālās izglītības transportlīdzekļu, traktortehnikas programmas, pēc kuru apguves bezdarbnieki uzrādīja augstākos darbā iekārtošanās rādītājus.

Tabula Nr.21

Bezdarbnieku darbā iekārtošanās pēc neformālās izglītības programmu apguves
(Top 5)*

Nr. p.k.	Izglītības programma	% no apmācības pabeigušajiem
1.	"D" kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "C" kategoriju	53,9 % (no 152)
2.	"CE" kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "C" kategoriju	47,3 % (no 531)
3.	"C" kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "B" kategoriju	45,1 % (no 1098)
4.	"C" kategorijas traktortehnikas "Ekskavatori un pašgājēji iekrāvēji" vadītājs (ar priekšzināšanām)	44,9 % (no 930)
5.	"C" kategorijas traktortehnikas "Ekskavatori un pašgājēji iekrāvēji" vadītājs (bez priekšzināšanām)	43,7 % (no 87)
*Pabeiguši dalību periodā 2013.gada 1.jūlija - 2014.gada 30.jūnijam un iekārtojušies darbā pirmo 6 mēnešu laikā pēc pasākuma pabeigšanas (iekārtošanās darbā līdz 2014.gada 31.decembrim).		

Datu avots: NVA

2015. gadā plānotais profesionālās tālākizglītības un pilnveides, neformālās izglītības programmu, t.sk. transportlīdzekļa/traktortehnikas vadītāja apmācību, finansējums un iesaistes rādītāji ir atspoguļoti 22.tabulā.

Tabula Nr.22

Apmācību pasākumu plānotais finansējums un dalībnieku skaits 2015. gadam

Aktīvie nodarbinātības pasākumi	Finansējums (valsts un ESF kopā) EUR	Rezultatīvie rādītāji
Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana	6 939 341	6 000
Neformālā izglītības ieguve (kopā ar programmu "Valsts valodas apguve")	3 599 375	3 700
Jauniešu garantija		
Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana	1 169 144	1 338
Neformālā izglītības ieguve (kopā ar programmu "Valsts valodas apguve")	530 568	900
Finansējums kopā	12 694 707	42 978

Datu avots: LM/NVA

Viena no NVA prioritātēm ir sadarbība ar darba devējiem. Uzņēmēji ar NVA un ESF finansiālu atbalstu var apmācīt un iegūt sev nepieciešamos speciālistus no bezdarbnieku vidus. Ja kādam uzņēmumam vajadzīgs profesionāls speciālists, NVA pēc darba devēja pieprasījuma sagatavo šādu speciālistu dažu mēnešu laikā, apmācot bezdarbniekus uzņēmumam nepieciešamajās profesijās jebkurā licencētā profesionālās pilnveides izglītības

programmā, profesionālās tālākizglītības vai neformālās izglītības programmā. Apmācības laikā bezdarbniekam tiek maksāta stipendija – 99,60 eiro mēnesī. Pēc apmācības pabeigšanas darba devējam jāpieņem bezdarbnieks darbā un attiecīgajā profesijā jānodarbina vismaz pusgadu.

2014. gadā NVA vissekmīgākā sadarbība izvērtās ar tādiem Latvijas uzņēmumiem kā VAS “Latvijas Pasts” un SIA „RIMI Latvia” u.c. Kopumā 2014. gadā apmācības tika organizētas pēc **40 uzņēmumu pieprasījumiem**, tajās iesaistot **182 bezdarbniekus** (2013. gadā apmācība organizēta pēc 39 darba devēju pieprasījumiem, iesaistītas 189 personas; 2012. gadā pēc 29 darba devēju pieprasījumiem, iesaistītas 177 personas). 2014. gada apmācību pieprasītākās profesijas: pavārs (91 iesaistīta persona), dažādu kategoriju auto un traktortehnikas vadītāji (90), ķīmisko procesu tehniķis (72), šuvējs (66), pasta operators (44), konditors (31), elektriķis (30), tilta celtna operators (30), šūšanas iekārtu operators (30), apsardzes darbs (17).

Jāpiebilst, ka kopš 2009. gada, kad pasākumā pieteicās divi darba devēji, iesaistīto uzņēmumu skaits ir tikai un vienīgi audzis (izņemot 2013. un 2014. gadu, kad uzņēmumu iesaiste pasākumā ir bijusi ļoti līdzīga).

4.2. Bezdarbnieku praktiskā apmācība prioritārajās nozarēs

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr.732, 2013. gada jūlijā tika uzsākts izmēģinājumuprojekts „Praktiskā apmācība prioritārajās nozarēs” (turpmāk – Praktiskā apmācība), kas noslēdzās 2014. gada 31.maijā. NVA minēto izmēģinājumuprojektu īstenoja ESF projekta „Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā - 2” ietvaros.

LM Apmācību komisija 2013. gada 13.februāra sēdē nolēma atbalstīt praktiskās apmācības pie darba devēja prioritārajās nozarēs - apstrādes rūpniecībā (klasifikācija pēc NACE 2.red.: C10 – 33) un uz eksportu orientētās pakalpojumu nozarēs – transports un loģistika (klasifikācija pēc NACE 2.red.: H49 – 52), tūrisms (klasifikācija pēc NACE 2.red.: I55, N79), informācijas un komunikāciju tehnoloģijas (klasifikācija pēc NACE 2.red.: J61–62), visās profesijās, izņemot apmācības nekvalificētu vai mazkvalificētu darbu veikšanai (vienkāršo profesiju darbi atbilstoši Profesiju klasifikatora devītajai pamatgrupai).

Praktiskajā apmācībā varēja iesaistīties arī uzņēmumi, kas darbojas eksporta nozarē, jo NVA sniegtais atbalsts nav tieši saistīts ar eksporta darbību atbalstīšanu (piemēram, par katru eksportēto tonnu netiek piešķirts noteikta apmēra finansiāls atbalsts), ko paredz EK 2006. gada 15.decembra Regulas Nr.1998/2006 par līguma 87. un 88.panta piemērošanu de minimis atbalstam 1.panta 1.punkts.

Praktiskās apmācības nosacījumi paredzēja, ka darba devējs ir komersants (izņemot ārstniecības iestādi, kā arī izglītības iestādi, kuras

pamatuzdevums ir izglītības programmu īstenošana), pašnodarbināta persona, biedrība vai nodibinājums (izņemot politisko partiju), kurš:

- 1) piedalās bezdarbnieku atlasē un nosaka apmācību vajadzības un minimālās izglītības un darba pieredzes prasības bezdarbniekiem;
- 2) apņemas apmācīt vismaz piecus bezdarbniekus, no kuriem vismaz diviem pēc apmācību pabeigšanas nodrošina darba vietu un apmācību laikā noslēgtā darba līguma pagarināšanu vismaz uz sešiem mēnešiem;
- 3) nodrošina bezdarbnieku praktisko apmācību vienu mēnesi, darba devējam un bezdarbniekam nodibinot darba tiesiskās attiecības.

Praktiskajā apmācībā bija iespējams arī piesaistīt ekspertus, kas ieguvuši atbilstošu izglītību vai ne mazāk kā divus gadus ilgu pieredzi profesijā, kurā veic bezdarbnieku praktisko apmācību. Ja netika piesaistīti iepriekš minētie eksperti, apmācību laikā darba devējam bija jānodrošina darba vadītājs, kam ir vismaz vidējā profesionālā izglītība un vismaz divu gadu pieredze attiecīgajā profesijā, kurā nodrošina bezdarbnieku praktisko apmācību.

Pasākuma ietvaros tika paredzēta dotācija bezdarbnieka algai (ne vairāk kā 1138,30 eiro apmērā, ko maksāja darba devējam par bezdarbnieka pieņemšanu darbā). Minēto dotāciju darba devējam piešķīra, ja darba devējs pēc viena mēneša praktiskās apmācības ir turpinājis darba attiecības ar vismaz diviem bezdarbniekiem sešus mēnešus uz pilnu darba laiku, mēnesī izmaksājot bezdarbniekam darba algu vismaz minimālās mēnešalgas apmērā. Tāpat praktiskās apmācības laikā tika paredzēta kompensācija ne vairāk kā 284,57 eiro apmērā par viena bezdarbnieka apmācīšanu.

Praktiskās apmācības īstenošanai 14 NVA filiālēs (Alūksne, Rīga, Bauska, Liepāja, Daugavpils, Jēkabpils, Tukums, Rēzekne, Ludza, Madona, Krāslava, Kuldīga, Valka, Ventspils) tika iesniegti 34 darba devēju pieteikumi par 425 bezdarbnieku apmācību. Kopumā pasākumam īstenošanas nosacījumiem atbilda 25 darba devēju pieteikumi. Jāpiebilst, ka 15 % no darba devējiem, kuri iesniedza savus pieteikumus, bija lieli uzņēmumi, bet 85 % - mazie un vidējie uzņēmumi. No visiem darba devējiem, kas iesniedza pieteikumus, tikai 2 bija zemnieku saimniecības, pārējie – sabiedrības ar ierobežotu atbildību un akciju sabiedrības.

2013. un 2014. gadā Praktiskajā apmācībā iesaistījās 192 bezdarbnieki (no kuriem apmācību dažādu iemeslu dēļ pārtrauca 9) jeb 94 % no noteiktā rezultātīvā rādītāja (204 bezdarbnieki). No apmācības pabeigušajiem 183 bezdarbniekiem, darba tiesiskās attiecības turpināja 158 bezdarbnieki jeb 82 % (ar 149 bezdarbniekiem darba devēji pagarināja Praktiskās apmācības laikā noslēgtos darba līgumus vismaz uz 6 mēnešiem; 9 bezdarbnieki darbā iekārtojās pie citiem darba devējiem). No 2013. gada 30.augusta līdz 2014. gada 30.maijam Praktiskās apmācības īstenošanai ar darba devējiem tika noslēgti 34 līgumi (20 līgumi par 110 bezdarbnieku apmācību apstrādes

rūpniecības nozarē; 13 līgumi par 77 bezdarbnieku apmācību transporta un loģistikas nozarē; viens līgums par 5 bezdarbnieku apmācību tūrisma nozarē).

Atbilstoši noslēgtajiem līgumiem, visvairāk bezdarbnieki tika iesaistīti kravas automobiļa vadītāja (62 bezdarbnieki), šuvēja (29 bezdarbnieki), gaļas apstrādes iekārtu operatora (10 bezdarbnieki), zāgmateriālu ražošanas operatora (9 bezdarbnieki) un zivju apstrādātāja (8 bezdarbnieki) profesijās. Lielākā daļa no bezdarbniekiem tika apmācīti pie Latgales reģiona darba devējiem, t.i., 85 jeb 45 %, turpretim Zemgales reģionā apmācībā iesaistīto skaits bija vismazākais, t.i., 10 jeb 5 %.

Lai arī Praktiskajā apmācībā gandrīz pilnībā tika apgūta rezultatīvā rādītāja izpilde, tomēr sākotnēji izmēģinājumu projekta rezultatīvais rādītājs, tika noteikts krietni augstāks – 1000 iesaistīto bezdarbnieku, kas projekta laikā kopā ar ieplānoto finansējumu tika pakāpeniski samazināts.

Uz 2014. gada 30.jūniju saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem par Praktiskās apmācības īstenošanu kopumā izlietoti – 63 287 eiro jeb 4,4 % no sākotnēji ieplānotā finansējuma (sīkāk skat. 23.tabulu). Izmaksas par asistenta, surdotulka un ergoterapeita pakalpojumiem nebija, jo Praktiskajā apmācībā iesaistītajiem bezdarbniekiem ar invaliditāti nebija nepieciešamība pēc šādiem pakalpojumiem.

Tabula Nr.23

Praktiskās apmācības prioritārajās nozarēs plānotais finansējums un tā faktiskais izlietojums uz 30.06.2014.

Nr. p.k.	Izmaksu Pozīcija	Plānotais finansējums (EUR)	Izlietotais finansējums 2013.gadā (EUR)	Izlietotais finansējums 30.06.2014. (EUR)	Izlietotais finansējums, KOPĀ: (EUR)	Plānotā finansējuma izlietojums %
1.	Praktiskās apmācības izmaksas	284 570,00	24 170,31	24 289,31	48 459,62	17,0
2.	Izdevumu segšanai par obligāto veselības pārbaucību veikšanu	28 460,00	728,69	514,67	1 243,36	4,4
3.	Dotācija bezdarbnieka darba algai	1 137 446,71	0,00	13 584,92	13 584,92	1,2
KOPĀ:		1 450 476,71	24 899,00	38 388,90	63 287,90	4,4

Datu avots: NVA

Praktiskajā apmācībā iesaistītajiem bezdarbniekiem kopumā ir augsts darbā iekārtošanās rādītājs, ko, iespējams, ietekmē viens no pasākuma īstenošanas nosacījumiem - *dotācija bezdarbnieka darba algai 1135,30 eiro apmērā par katru bezdarbnieku darba devējam tiek izmaksāta tikai pēc 6 mēnešu bezdarbnieka nodarbināšanas.*

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 836, papildus jaunajā ESF bezdarbnieku apmācību projektā, sākot ar 2015. gada 2.ceturksni, ir plānota **Apmācības pie darba devēja atsākšana**²⁵, paredzot ikmēneša darba algas dotāciju (proporcionāli dienu skaitam, kurās bezdarbnieks iesaistījies praktiskajā

²⁵ <http://www.nva.gov.lv/index.php?cid=446&mid=53&txt=3981>

LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

apmācībā) par pirmajiem diviem mēnešiem – 160 eiro mēnesī, par nākamajiem diviem mēnešiem – 120 eiro mēnesī, savukārt par pēdējiem diviem mēnešiem – 90 eiro mēnesī. Tāpat pasākumā tika piemērotas arī citas dotācijas, piemēram, ikmēneša dotācija praktiskajā apmācībā iesaistīto bezdarbnieku darba vadītājam 50 procentu apmērā no valstī noteiktās minimālās mēneša darba algas apmēra; dotācija izdevumu segšanai par individuālajiem aizsardzības līdzekļiem līdz 50 eiro.

4.3. Mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām

Mūsdienu darba tirgus straujā attīstība ietekmē katra cilvēka darba dzīves gājumu, pieaug darbaspēka reģionālā un profesionālā mobilitāte. Attīstoties tehnoloģijām, strauji noveco iegūtās zināšanas un prasmes un pieaug darbaspēka mobilitāte.

Straujās pārmaiņas darba tirgū skar arī nodarbinātos - jaunie darba tirgus apstākļi pieprasa paaugstinātu elastību, daudzveidīgas kompetences un zināšanas, prasmi strādāt pārmaiņu apstākļos. Lai veiksmīgi pielāgotos darba tirgus un sociālajām pārmaiņām, saglabātu sociālo un ekonomisko aktivitāti, nepieciešams pastāvīgi papildināt savas zināšanas, kompetences un prasmes visa mūža garumā.

Nemot vērā iepriekš minēto, NVA īstenoja ESF projektu „Mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām” (turpmāk – Mūžizglītības pasākums), lai veicinātu ciešāku izglītības un nodarbinātības mijiedarbību, saskaņojot pieaugušo apmācību piedāvājumu ar darba tirgus pieprasījumu. Papildus, lai risinātu problēmas, kas saistītas ar mūžizglītības pieejamības nodrošināšanu, īpaša uzmanība Mūžizglītības pasākumā tika pievērsta dažādu bezdarba riskam pakļautu iedzīvotāju grupu iesaistes iespējām.

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr.75 un Ministru kabineta 2009. gada 20.oktobra noteikumiem Nr.1213 „Noteikumi par darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma 1.2.2.1.2. apakšaktivitāti „Atbalsts mūžizglītības politikas pamatnostādņu īstenošanai”” (turpmāk – MK noteikumi Nr.1213) Mūžizglītības pasākuma mērķis bija veicināt mūžizglītības pieejamību nodarbinātām un pašnodarbinātām personām (izņemot valsts civildienestā nodarbinātos) no 25 gadu vecuma visā Latvijas teritorijā, sniedzot iespēju papildināt un pilnveidot darbam nepieciešamās prasmes un kompetences. Izmantojot apmācību kuponu sistēmu, izglītības programmu izvēlējas pati bezdarba riskam pakļautā persona sadarbībā ar karjeras konsultantu.

Mūžizglītības pasākums tika īstenots laika posmā no **2010. gada jūlija līdz 2014. gada 31.decembrim**, tā ietvaros NVA klientiem bija iespēja apgūt darba dzīvei nepieciešamās prasmes profesionālās pilnveides un neformālās izglītības programmās (izņemot tās profesionālās pilnveides un neformālās izglītības programmas, kuru pabeigšana paredz iespēju iegūt tiesības vadīt A, LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

A1, B, B1, C, C1, M kategorijas transportlīdzekļus vai kuras saistītas ar minēto transportlīdzekļu vadīšanas apmācību).

Lai veicinātu Mūžizglītības pasākuma apmācību programmu atbilstību darba tirgus vajadzībām, 2012. gada 1.augustā stājās spēkā grozījumi MK noteikumos Nr.75, kas paredzēja LM Apmācību komisijai noteikt apmācību programmas bezdarba riskam pakļauto personu iesaistei mūžizglītībā. Tādējādi tika nodrošināts, ka pasākuma ietvaros tiek īstenotas darba tirgus pieprasījumam atbilstošas programmas 8 pamatkompetenču apmācību moduļos – „Saziņa valsts valodā”, „Saziņa svešvalodās”, „Digitālā prasme”, „Pašiniciatīva un uzņēmējdarbība”, „Matemātiskās prasmes un pamatprasmes dabaszinībās un tehnoloģijās”, „Mācīšanās mācīties”, „Sociālās un pilsoniskās prasmes” un „Kultūras izpratne un izpausme”.

Jāpiebilst, ka tiesības saņemt apmācībai paredzēto finanšu līdzekļu atmaksu 100 % apmērā bija personām, kuras apmācību uzsākšanas brīdī atbilda kādam no šādiem kritērijiem: personai ir noteikta invaliditāte; personai līdz valsts vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamā vecuma sasniegšanai atlikuši ne vairāk kā pieci gadi (izņemot, ja persona saņem vecuma pensiju priekšlaicīgi); personai ir divi vai vairāk bērnu vecumā līdz 18 gadiem; persona ir atzīta par trūcīgu.

Lai mērķtiecīgāk nodrošinātu pasākuma pieejamību personām, kuras ir vairāk pakļautas bezdarba riskam, 2013. gada 26.februārī tika sašaurināta Mūžizglītības pasākuma mērķa grupa. Līdz ar veiktajiem grozījumiem MK noteikumos Nr.75, tika noteikts, ka pasākumā var piedalīties personas (izņemot valsts civildienesta ierēdņa statusā esošās) no 45 gadiem un vecumā no 25 gadiem līdz 44 gadiem (ieskaitot), ja personai ir noteikta invaliditāte vai personai ir divi vai vairāk bērnu vecumā līdz 18 gadiem, vai persona ir atzīta par trūcīgu.

Tāpat bezdarba riskam pakļauto personu iesaiste pasākumā noritēja, ja persona nebija ieguvusi neformālo vai formālo izglītību NVA organizēto profesionālās apmācības, pārkvalifikācijas, kvalifikācijas paaugstināšanas un neformālās izglītības programmu ietvaros vai to bija ieguvusi pēdējo 12 mēnešu laikā.

Kopumā mūžizglītībā tika iesaistītas **27 983 personas** (sīkāk skat. tabulu Nr.24) - Rīgas reģionā 11512 personas, Vidzemes reģionā 3371, Kurzemes reģionā 408, Zemgales reģionā 4143, Latgales reģionā 4549 personas. Vislielākais Mūžizglītības pasākumā iesaistīto personu skaits kopējā īpatsvarā bija Rīgas reģionā – 41 %, kam attiecīgi sekoja pārējie Latvijas reģioni - Kurzeme, Latgale (abos 16 %), Zemgale (15%) un Vidzeme (12%).

Jāpiebilst, ka Mūžizglītības pasākuma rezultātīvo rādītāju izpilde tika apgūta 100 % apmērā.

Dalība Mūžizglītības pasākumā un finansējuma apmērs

	2010. gads	2011.g.	2012. g.	2013. g.	2014.g.	Kopā
Iesaistīto personu skaits	5 155	10 923	2 460	6 376	3 069	27 983
Kopējās izmaksas, EUR	1 273 642	3 725 814	1 196 583	1 775 717	2 178 898	10 150 654

Datu avots: NVA

Ņemot vērā ES struktūrfondu finansējuma pārdali, 2013. gadā Mūžizglītības pasākuma projekts tika pagarināts līdz 2014. gada decembrim ar mērķi nodrošināt pakalpojuma nepārtrauktību un papildus iesaistīt 3692 nodarbināto personu.

Kopš Mūžizglītības pasākuma projekta sākuma līdz 2014. gada 31. decembrim profesionālās pilnveides programmu apgūvē iesaistījās 8904 personas jeb 32 % no kopējā apmācībās iesaistīto personu skaita. Savukārt neformālās izglītības apgūvē iesaistījās 19079 personas jeb 68 % no kopējā apmācībās iesaistīto skaita. Jāpiebilst, ka bezdarba riskam pakļautās personas aktīvāk izmantoja iespēju mācīties svešvalodas (vispieprasītākā bija angļu valoda ar un bez priekšzināšanām, kur kopējais apguvušo personu skaits sasniedza 13007 tūkst. jeb 72 % no neformālās izglītības programmu apguvušajiem). Dalību apmācībās dažādu iemeslu dēļ pārtrauca 949 personas jeb 3,4 % (17,5 % mācības pārtrauca līguma pārkāpumu dēļ, 10,6 % veselības stāvokļa dēļ, 71,9 % citu iemeslu dēļ, piemēram, dzīvesvietas maiņas, nespējas mācības apvienot ar darbu u.tml.).

Attiecībā uz iesaistīto personu skaitu **sadalījumā pēc dzimuma**, tad kopumā Mūžizglītības pasākumā aktīvāk iesaistījās sievietes - apmācības uzsāka 21 366 sievietes jeb 76 % no kopējā iesaistīto personu skaita, savukārt iesaistīto vīriešu skaits bija – 6 617 jeb 24 %. Savukārt attiecībā uz iesaistīto personu skaita **sadalījumā pa vecuma grupām**, tad visvairāk apmācībās piedalījās ekonomiski aktīvākā vecuma grupa 25-54 gadi – 88 % personas, vecuma grupā no 55-64 gadiem apmācības izmantoja 11 %, vecuma grupā virs 65+ apmācības piedalījās 1 %.

Attiecībā uz mūžizglītībā iesaistīto personu skaitu **sadalījumā pēc izglītības līmeņa** ir secināms, ka apmācībās visvairāk tika iesaistītas personas ar augstāko izglītību – 18 075 personas jeb 65 %, savukārt otrs augstākais rādītājs bija personām tikai ar vidusskolas izglītību – 8351 personas jeb 30 %. Vismazāk apmācībās iesaistījās personas ar pēcvidusskolas izglītību, kas nav augstākā izglītība (1 041 personas jeb aptuveni 4 %), kā arī ar sākumskolas un pamatskolas izglītību (478 personas jeb aptuveni 2 %). 38 personām izglītības līmenis nebija dokumentāri apliecināts.

2014. gada Mūžizglītības pasākumā iesaistīto personu skaits atbilstoši dzimumam, izglītības līmenim, valsts valodas prasmes līmenim, vecuma grupām un tautībai ir atspoguļots 25.tabulā.

LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Dalība mūžizglītības pasākumos nodarbinātām personām 2014. gada 12 mēnešos

	Kopējais Skaitis	Sievietes	% no kopējā skaita	Vīrieši
	3069	2356		713
<i>Pēc izglītības</i>				
Augstākā izglītība	2027	1649	66,0	378
Profesionālā izglītība	574	401	18,7	173
Vidējā vispārējā izglītība	404	265	13,2	139
Pamatizglītība	59	39	1,9	20
Zemāka par pamata	3	1	0,1	2
Nav norādīta	2	1	0,1	1
<i>Valsts valodas prasme</i>				
Valsts valodas augstākā pakāpe	316	267	10,3	49
Valsts valodas vidējā pakāpe	246	183	8,0	63
Valsts valodas zemākā pakāpe	63	37	2,1	26
Izglītība iegūta valsts valodā	2408	1851	78,5	557
Nav valsts valodas atestācijas	36	18	1,2	18
Nav norādīta	0	0	0,0	0
<i>Pa vecuma grupām</i>				
15-19 gadi	0	0	0,0	0
20-24 gadi	0	0	0,0	0
25-29 gadi	131	101	4,3	30
30-34 gadi	408	305	13,3	103
35-39 gadi	556	402	18,1	154
40-44 gadi	424	297	13,8	127
45-49 gadi	573	453	18,7	120
50-54 gadi	478	385	15,6	93
55-59 gadi	347	295	11,3	52
60 gadi un vairāk	152	118	5,0	34
<i>Pēc tautības</i>				
Latvieši	2329	1780	75,9	549
Krievi	392	306	12,8	86
Baltkrievi	46	36	1,5	10
Ukraiņi	36	29	1,2	7
Poļi	50	42	1,6	8
Lietuvieši	13	10	0,4	3
Ebreji	3	0	0,1	3
Čigāni	0	0	0,0	0
Citas tautības	20	17	0,7	3
Nav norādīta	180	136	5,9	44

Datu avots: NVA

Kopš 2013. gada sākumā ieviestajām izmaiņām, kas mainīja vecuma grupas 25-44 gadi iesaistes nosacījumus, lai sekmētu vecuma grupas 45+ iesaisti apmācības, ir vērojams abu vecuma grupas iesaistes skaita izlīdzinājums, kas atspoguļots arī 26.tabulā. Līdzīgi veiktās izmaiņas ietekmēja personu, kurām ir 2 vai vairāk bērni vecumā līdz 18 gadiem dalību apmācībās. Atbilstoši statistikas datiem, minētās mērķu grupas personu skaits, salīdzinot ar 2010.-2012. gadu, palielinājās par 20 % - 25 %. Papildus līdz ar mērķgrupas

nosacījumu izmaiņām, pilna apmēra kuponu laika periodā no 2010. gada līdz 2012. gada beigām, vidēji saņēma 35 %, bet 2013. un 2014. gadā pilna apmēra kuponu saņēma vidēji 65 %.

Tabula Nr.26

Mūžizglītības pasākumā iesaistīto personu skaits pēc vecuma un dzimuma

Gads	Mērķa grupās iesaistīto personu skaits un īpatsvars %				Iesaistīto personu skaits un īpatsvars % sadalījumā pēc dzimuma			
	25-44		45+		Sievietes		Vīrieši	
2010	3225	63%	1930	37%	3798	74%	1357	26%
2011	7154	65%	3769	35%	8284	76%	2639	24%
2012	1678	68%	782	32%	1896	77%	564	23%
2013*	3092	48%	3284	52%	5032	79%	1344	21%
2014	1519	49%	1550	51%	2356	77%	713	23%

*2013.gadā projektā mainījās mērķa grupa

Datu avots: NVA

No projekta īstenošanas sākuma līdz 2014. gada 31. decembrim apmācības kuponu pilnā apmērā saņēma 12393 personas jeb 44 %, t.sk. 9368 personas jeb 33 %, kurām ir divi vai vairāk bērnu vecumā līdz 18 gadiem, 1582 personas jeb 6 % pirmspensijas vecumā, 1119 personas jeb 4 % ar invaliditāti un 324 personas jeb 1 %, kurām ir trūcīgas personas statuss. Pārējām 15590 personām jeb 56 % tika attiecināms līdzfinansējums. 2014. gada iesaiste Mūžizglītības pasākumā atbilstoši iesaistīto personu statusam ir atspoguļota 27.tabulā.

Tabula Nr.27

Dalība mūžizglītības pasākumos nodarbinātām personām 2014. gada 12 mēnešos

	Mērķa grupu iesaistīto personu skaits un īpatsvars %						Kopā 2014	
	25-44 gadi	%	45-64 gadi	%	65+	%	Skaitis	%
Personai ir divi vai vairāk bērni vecumā līdz 18 gadiem	1449	95	122	8,0	0	0	1571	51%
Personai noteikta invaliditāte	60	4	117	7,7	6	21	183	6
Persona atzīta par trūcīgu	10	1	6	0,4	0	0	16	0,5
Personai palika 5 vai mazāk gadi līdz valsts vecuma pensijai	0	0	179	11,8	0	0	179	6
Pārējās personas (45+)	0	0	1097	72,1	23	79	1120	36,5
Kopā	1519	100	1521	100	29	100	3069	100

Datu avots: NVA

Savukārt attiecībā uz iesaisti pasākumā sadalījumā pēc nozarēm (atbilstoši NACE klasifikācijai), vislielākais iesaistīto skaita un īpatsvara rādītājs bija vērojams nozarē - „Valsts pārvalde un aizsardzība, obligātā sociālā apdrošināšana” (4 486 personas jeb 16 %), kam sekoja “Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, automobiļu un motociklu remonts” (4 023 personas jeb

14 %) un "Izglītība" (3 467 personas jeb 12 %). Iesaiste Mūžizglītības pasākumā atbilstoši personu nodarbošanās veidam ir atspoguļota 28.tabulā.

28.tabula

Iesaiste mūžizglītības apgūvē sadalījums pēc nodarbošanās veida (top 10)

Profesija	Personu skaits	Profesija	Personu skaits
Galvenais grāmatvedis	992	Projekta vadītājs	463
Valdes loceklis	756	Mazumtirdzniecības veikala pārdevējs	461
Vispārējās vidējās izglītības skolotājs	574	Klientu apkalpošanas speciālists	397
Pedagogs	535	Grāmatvedis (3. kval. līmenis)	387
Grāmatvedis (4.kval. līmenis)	477	Pirmsskolas izglītības skolotājs	370

Datu avots: NVA

Mūžizglītības pasākuma desmit pieprasītākās profesionālās pilnveides izglītības programmas bija: angļu valoda dažādu profesiju pārstāvjiem (2317 iesaistītās personas), grāmatvedība (999), darba aizsardzība (720), projektu vadība (630), traktortehnikas vadītāji (473), skaistumkopšanas programmas (409), datormācība (353), angļu valoda ar priekšzināšanām (325), sociālā aprūpe (202), angļu valoda bez priekšzināšanām (193).

Savukārt pieprasītākās neformālās izglītības programmas bija: angļu valoda ar priekšzināšanām (7960 iesaistītās personas), angļu valoda bez priekšzināšanām (5047 iesaistītās personas), vācu valoda bez priekšzināšanām (755), datorapmācība bez priekšzināšanām (499), datorapmācība ar priekšzināšanām (413), vācu valoda ar priekšzināšanām (411), valsts valoda atbilstoši augstākajam valsts valodas prasmes līmenim (372), valsts valoda atbilstoši vidējam valsts valodas prasmes līmenim (337), grāmatvedības pamati (239), saskarsmes psiholoģija un konfliktoloģija (176).

Izglītības programmu apmācību īstenošanā piedalījās 175 izglītības iestādes, no tām profesionālās pilnveides programmu īstenošanā - 72 izglītības iestādes un neformālās izglītības programmu īstenošanā - 146 izglītības iestādes (daudzas no tām piedalījās abu izglītības programmu īstenošanā). No 27983 apmācībās iesaistītām personām, visvairāk – 3079 personas jeb 11 % izvēlējās izglītības iestādi SIA „Buts”, 2 204 personas jeb 8% - SIA „Valodu vēstniecība”, 1 457 personas jeb 5% - SIA „SATVA (Valodu mācību centrs)”.

NVA filiāļu personālsastāvs veica arī mūžizglītības apmācībā iesaistīto personu aptaujas, lai apkopotu respondentu viedokli par pasākuma norisi. Tādējādi kopš pasākuma īstenošanas brīža līdz 2014. gada 31.decembrim, tika aptaujātas 8171 personas jeb 29 % no kopējā iesaistīto personu skaita. Aptauju rezultāti liecina, ka novērtējumu „ļoti labi” sniedza 52.5 %, „labi” – 41 %, apmierinoši – 6 %, „neapmierinoši” – 0.5 %.

Aptauju anketās visaugstāk tika novērtēta pedagogu profesionalitāte – novērtējumu „ļoti labi” un „labi” sniedza 98,7% respondentu, līdzīgi 98,2% ar „ļoti labi” un „labi” novērtēja pedagogu un nodarbību nodrošinājumu, bet uz

jautājumu „Vai šo apmācības programmu Jūs ieteiktu citiem?” - 98,9 % respondentu atbildēja „jā”. Aptaujas rezultāti kopumā norāda par kvalitatīvu apmācību nodrošinājumu.

Sākotnēji aptaujās visvairāk neapmierinātība tika izteikta par kārtību, kādā persona tiek reģistrēta un saņem apmācību kuponu. Līdz ar to, lai atvieglotu klientu pieteikšanos Mūžizglītības pasākumam un mazinātu administratīvo slogu, tika izstrādāts un 2013. gada 10.jūnijā ieviests klientu elektroniskās reģistrācijas rīks, kā rezultātā ievērojami mazinājās personu apmeklējumu skaits NVA filiālēs (vidēji no pieciem līdz diviem apmeklējumiem, kas saistīti ar nepieciešamību NVA klientam saņemt apmācību kuponu un parakstīt līgumu par iesaisti apmācībās).

Izvērtējot Mūžizglītības pasākuma rezultātus, ir redzams, ka kopš pasākuma īstenošanas brīža līdz 2014. gada 31.decembrim apmācību laikā vai sešu mēnešu periodā pēc apmācību pabeigšanas par bezdarbniekiem kļuva tikai 5 % no kopējā 27983 iesaistāmo personu skaita. Līdz ar to ir iespējams secināt, ka bezdarba riskam pakļautās personas pilnveidoja savas profesionālās prasmes, iegūstot jaunas iemaņas, tādējādi turpinot uzturēties darba tirgū.

Atbalstu mūžizglītībā visvairāk saņēma personas ar augstāko izglītību (64 % no pasākumā iesaistītajām personām), tomēr **ļoti būtiska ir personu ar zemu izglītības līmeni iesaiste mūžizglītībā**, jo klientiem, kuri ieguvuši augstāko izglītību, bezdarba risks ir ievērojami mazāks. Līdzīgi atbalsts iesaistei neformālās un profesionālās izglītības apgūvē ir nepieciešams tiem strādājošajiem, kuriem ir **darba tirgus prasībām neaktuāla iegūtā izglītība**. Ņemot vērā to, ka valstī nav vienota personu iegūtās izglītības reģistra, Mūžizglītības pasākuma ietvaros nebija iespējams izvērtēt personu izglītības līmeni, tādējādi mērķtiecīgāk plānojot nepieciešamās aktivitātes, lai prioritāri mūžizglītībā tiktu iesaistītas personas ar zemu vai nepietiekamu izglītības līmeni.

Plānots, ka turpmāk mūžizglītības pasākumus nodarbinātām personām īsteno IZM, to paredz 2014. gada 22.maija Saeimas sēdē apstiprinātās Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020. gadam. Ar NVA 2010.-2014.gada projekta izvērtējumu, t.sk. nepieciešamo mērķa grupu turpmāko iesaisti mūžizglītībā, LM (īsi pēc Mūžizglītības pasākuma noslēgšanas brīža – 2015. gada janvārī) aicināja iepazīties arī IZM.

Lai sekmētu reģistrēto bezdarbnieku un darba meklētāju, īpaši ar zemu un darba tirgus prasībām neatbilstošu prasmju un kvalifikācijas līmeni, NVA Darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 7.1.1. specifiskā atbalsta mērķa „Paaugstināt bezdarbnieku kvalifikāciju un prasmes atbilstoši darba tirgus pieprasījumam” ietvaros no 2015. gada līdz 2021. gadam uzsāks projekta “Atbalsts bezdarbnieku izglītībai” īstenošanu. Tādējādi ir plānots, ka atbalstu saņems (dalību uzsāks) 85 000 tūkst. bezdarbnieki (tostarp ilgstošie bezdarbnieki), t.sk. atbalstu līdz 2018. gada 31.decembrim saņems 42 000 tūkst. personu (attiecībā uz bezdarbnieku grupu vecumā 50+, plānots, ka LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

projekta ietvaros atbalstu saņems 29 000 tūkst., t.sk. līdz 2018. gada 31.decembrim – 14 500 tūkst.).

4.4. Komersantu nodarbināto personu reģionālās mobilitātes veicināšana

2013. gadā tika uzsākts preventīvais bezdarba samazināšanas pasākums „Komersantu nodarbināto personu reģionālās mobilitātes veicināšana”, kura mērķis ir veicināt komersantu nodarbināto personu reģionālo mobilitāti, nodrošinot finansiālu atbalstu transporta un dzīvojamās telpas īres izmaksu segšanai pirmos četrus mēnešus pēc darba tiesisko attiecību nodibināšanas. Pasākuma mērķis ir sniegt atbalstu bezdarbniekiem no reģioniem, kuros darbu atrast neizdodas, un virzīt tos uz brīvajām darba vietām tuvākajos reģionos un pilsētās.

Reģionālās mobilitātes pasākumā iesaista nodarbinātos, kuri līdz darba tiesisko attiecību nodibināšanas dienai ar konkrēto darba devēju bijuši reģistrēti bezdarbnieka statusā vismaz divus mēnešus, savukārt NVA var iesaistīt pasākumā nodarbināto, kas bijis reģistrēts bezdarbnieka statusā mazāk nekā divus mēnešus, ja bezdarbnieka statusa piešķiršana ir saistīta ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu saistībā ar saimniecisku, organizatorisku, tehnoloģisku vai līdzīga rakstura pasākumu veikšanu un tas būtiski ietekmējis vai varēja ietekmēt nodarbinātības situāciju attiecīgajā administratīvajā teritorijā.

2014. gadā reģionālās mobilitātes pasākumam NVA pieteicās 250 reģistrētie bezdarbnieki, no kuriem 205 iesniegumi bija atbilstoši mobilitātes pabalsta saņemšanai (2013. gadā 222 pieteikumi, no kuriem 180 bija atbilstoši). 2014. gadā dalību pasākumā pabeidza 36 nodarbinātie un 169 nodarbinātais turpināja darba attiecības. Pieteikumi dalībai reģionālās mobilitātes pasākumā tika saņemti gandrīz visās NVA filiālēs, izņemot Bauskas un Talsu. Visvairāk: NVA Rēzeknes filiālē – 40, Alūksnes filiālē – 19, Ventspils filiālē - 14 un Madonas filiālē - 13. Latgales reģiona filiālēs kopumā dalību pasākumā uzsākuši 75 nodarbinātie, Vidzemē - 54, Kurzemē - 34, Zemgalē - 24 un Rīgas reģionā - 18 strādājošie. Galvenokārt finansiālais atbalsts tiek izmantots transporta izdevumu segšanai no dzīvesvietas uz darba vietu un atpakaļ.

Pasākumā iesaistījās gandrīz vienāds skaits sieviešu un vīriešu, attiecīgi – 51 % jeb 105 sievietes un 49% jeb 100 vīrieši. Sadalījumā pa vecuma grupām, visaktīvāk iesaistījās nodarbinātie vecuma grupā no 25-29 gadiem (60 personas) un vecuma grupā no 45-49 gadiem (57 personas). Vismazāk ir tikušas iesaistītas personas vecuma grupā no 15-19 gadiem (2 personas) un virs 60 gadiem – 6 personas. Pārējās vecuma grupās iesaistīto personu skaits ir līdzīgs – vidēji 45-50 personas. Kā biežākie dalības pasākumā pārtraukšanas iemesli minēti nesaskaņas ar darba devēju, neapmierinātība ar veicamo darbu vai kolektīvu. 17 no 36 nodarbinātajiem dalību pasākumā pārtrauca attaisnojošu iemeslu dēļ, piemēram, veselības problēmas, darba vietas maiņa vai ģimenes apstākļi.

LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Pasākumam 2014. gadā tika izlietoti 68 041 eiro. Secināms, ka pasākuma ietvaros katrs nodarbinātais saņēmis vidēji 340,16 eiro. Pasākumā iesaistītie uzsākuši darbu visdažādākajās profesijās un amatos – šuvēji, pavāri, konditori, celtnieki, projekta vadītāji, agronomi un elektriķi. 2015. gadā pasākumā plānots iesaistīt 267 nodarbinātos par kopējo valsts budžeta finansējumu 95 325 eiro.

4.5. Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi

Aktīvais nodarbinātības pasākums „Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi” (turpmāk – KPP) paredzēts bezdarbniekiem, darba meklētājiem un bezdarba riskam pakļautām personām, lai veicinātu to konkurētspēju darba tirgū, piedāvājot apgūt darba meklēšanas metodes, darba tirgum nepieciešamās pamatprasmes, kā arī saņemt psiholoģisko atbalstu konkurētspējas veicināšanai darba tirgū. NVA klienti pasākumā var saņemt individuālās konsultācijas (1 akadēmiskā stunda - dažādu speciālistu individuālās konsultācijas) un piedalīties grupu nodarbībās:ursos (16, 24, 32, 35 vai 36 akadēmiskās stundas), semināros (8 akadēmiskās stundas), lekcijās (5 akadēmiskās stundas).

Dalība KPP pieejama katram klientam saskaņā ar izteikto vēlmi bez rindas. Klients var izmantot vairākus KPP pakalpojumus. 2014. gadā KPP iesaistījās 88165 personas (t.sk. info dienas). Jāpiebilst, ka KPP dalībnieku skaits bija vislielākais starp NVA īstenotajiem ADTP pasākumiem.

2014. gadā dalību pasākumā pabeidza 34 605 personas, no kurām darbā pirmo sešu mēnešu laikā iekārtojās 8796, kas ir 25,4 % no iesaistīto klientu skaita. Šis rādītājs ar katru gadu turpina palielināties (2012. gadu darbā iekārtošanās rādītājs bija palielinājies 16,9 %, 2013. gadā 25,2 %), kas liecina par mērķtiecīgu klientu iesaisti un aktuālu KPP tēmu izvēli. 2014. gada pieprasītākie KPP ir atspoguļoti 29.tabulā.

Tabula Nr.29

2014. gada KPP pieprasītāko pasākumu TOP 10

Nr. p.k.	Pasākuma nosaukums	Pasākuma veids	Iesaistīto skaits
1.	Kā efektīvi atrast darbu – psiholoģisko barjeru pārvarēšana, darba meklēšana, piedāvājumu izvērtēšana un darba attiecību uzsākšana	Seminārs	4782
2.	Darba tiesības	Seminārs	3665
3.	Sociālās tiesības	Lekcija	2945
4.	Stress un tā pārvarēšana	Lekcija	2942
5.	Kā sagatavoties darba intervijai	Seminārs	2795
6.	Mājsaimniecības un ģimenes budžeta plānošana, informācija par uzkrājumu veidošanu	Seminārs	2272
7.	Drošība darba vietā	Lekcija	1798
8.	Darba meklēšana reti apdzīvotās vietās, tajā skaitā - sociālā tīkla aktivizēšana darba meklēšanas procesā	Seminārs	1769
9.	Komunikācijas prasmi attīstīšana un komunikācijas problēmu risināšana	Seminārs	1606
10	Psihologs	Individuālā konsultācija	1290

Datu avots: NVA

5. Kuponu sistēmas bezdarbnieku apmācībā izvērtējums

Lai pēc apmācības vai pārkvalifikācijas persona pēc iespējas ātri iesaistītos darba tirgū, nākamās profesijas izvēlei ir jābūt balstītai gan uz personas izvēli, gan uz darba tirgus vajadzībām. Lai dotu bezdarbniekam vai darba meklētājam lielāku izvēles brīvību un atbildību par savas karjeras turpmāko attīstību, kopš 2011. gada NVA tās klientiem piedāvā iespēju pilnveidot savas prasmes, izmantojot apmācību kuponu sistēmu.

Daudzas valstis (ES dalībvalstis, Amerikas Savienotās Valstis) pāriet uz pakalpojumu kuponu sistēmu (pieprasījuma virzītu, nevis piedāvājuma virzītu apmācību), jo tā labāk un ātrāk reaģē uz darba tirgus izmaiņām, nodrošina pastāvīgu motivāciju pakalpojumu sniedzējam nodrošināt augstu kvalitāti un plašu piedāvājumu. Iepriekš minēto ir atzinuši arī Pasaules Bankas eksperti.²⁶

Bezdarbnieks, saņemot apmācību kuponu, var izvēlēties sev piemērotāko apmācību veidu un izglītības iestādi – no piedāvātā apmācību programmu saraksta, kuru apstiprinājusi LM Apmācību komisija, kā arī no izglītības iestādēm, kuras iepirkuma rezultātā guvušas tiesības sniegt apmācības. Izvērtējot kuponu metodes ieviešanu, ir novērojami gan ieguvumi (piemēram, lielāka konkurence starp izglītības iestādēm, kas ilgtermiņā ietekmē arī pakalpojumu kvalitāti), gan nepilnības, pie kuru novēršanas jāturpina strādāt.

Apmācību kupons personai tiek izsniegts reģistrēšanās secībā. Pēc tam persona pati sazinās ar izglītības iestādēm, kas piedāvā noteiktu apmācības programmu un izvēlas vienu no iestādēm, kurā vēlas mācīties. Izvēlēta izglītības iestāde ne vienmēr ir spējīga nokomplektēt grupu apmācībām, līdz ar to personas iesaiste konkrētajā apmācību programmā var aizkavēties. Tomēr, kuponu sistēmas ieviešanas laikā konstatēts, ka, izsniedzot kuponus reģistrēto pieteikumu secībā un neatkarīgi no pieteikumu skaita uz izvēlēto programmu, bezdarbnieki daudz īsākā laika periodā iesaistās apmācībās, salīdzinot ar iepriekšējo gadu sistēmu, kurā NVA pati komplektēja apmācību grupas. Pozitīvi vērtējams arī fakts, ka līdz ar kuponu metodes ieviešanu bezdarbniekiem pavērušās plašākas iespējas programmu, izglītības iestāžu un apmācību īstenošanas vietu izvēlē (jebkurā NVA filiāles pārraudzībā esošajā teritorijā).

Izvēloties izglītības iestādi, klienti ir motivētāki programmu apguvei un prasīgāki apmācību kvalitātes nodrošinājumam, kā arī ticis būtiski mazināts tā sauktais „*cherry picking*” efekts, kad izglītības iestāde izvēlas visvieglāk apmācāmos, nevis tos, kam šādas apmācības sniedz lielāku pieaugumu robežproduktivitātē. Kuponu sistēma piedāvā neierobežotu un nepārtrauktu izglītības iestāžu iespēju iesaistīties apmācību īstenošanā. Jāpiebilst, ka kopējā

²⁶ pētījumā “Latvija: kurš ir bezdarbnieks, ekonomiski neaktīvais vai trūcīgais? Pēckrīzes politikas izvēļu izvērtējums”. Pētījums oriģinālvalodā pieejams LM mājaslapas sadaļā - Nozares politikas – Darbs – Pētījumi http://www.lm.gov.lv/upload/aktualitates/latvia_compwbs.pdf
LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

NVA klienta apmierinātība par saņemtajiem pakalpojumiem, salīdzinot ar iepirkumu sistēmu, ir augusi.

Jāņem vērā, ka visbiežāk bezdarbnieks izvēlas savai dzīvesvietai tuvāko apmācību iestādi. Apmācību iestāžu realizētā prakse, veidojot no centriem attālinātus apmācību sniegšanas tīklus, lai iesaistītu iespējami plašu klientu loku, neveicina bezdarbnieku mobilitāti. Līdz ar to šāda pieeja neveicina arī bezdarbnieku vēlmi meklēt darbu ārpus savas apdzīvotās vietas, ja tajā apsīkusi ekonomiskā aktivitāte. Tā kā apmācību mērķis ir nodarbinātība, tad, apgūstot specialitāti, kas dzīvesvietā nebūs pieprasīta, bezdarbniekam jābūt gatavam arī uz mācībām doties ārpus savas dzīvesvietas – optimāli uz vietu, kur konkrētajā specialitātē ir pieejamas darbavietas.

LM sadarbībā ar NVA regulāri pilnveido apmācību kuponu sistēmu, lai sekmētu NVA klientiem savlaicīgāk pieejamākas apmācības, mazinātu izglītības iestāžu administratīvo slogu apmācību pasākumu īstenošanas uzsākšanai, t.sk. veicinātu elastīgākas iespējas izglītības iestādēm komplektēt apmācību grupas.

Tādējādi, lai veicinātu bezdarbnieku piekļuvi apmācību vietām MK noteikumos Nr.836 tiek paredzēts atbalsts bezdarbnieku reģionālajai mobilitātei aktīvo nodarbinātības pasākumu ietvaros. Tas nozīmē, ka NVA klienti varēs pretendēt uz finanšu atlīdzību transporta izdevumu segšanai braucieniem no deklarētās dzīvesvietas uz apmācību vai prakses vietu un atpakaļ un dzīvojamās telpas īres vai dienesta viesnīcas izdevumu kompensāciju (ja apmācību vai prakses vieta atrodas vismaz 20 km attālumā no bezdarbnieka deklarētās dzīvesvietas, un bezdarbnieks norādītajā administratīvajā teritorijā ir deklarēts vismaz sešus mēnešus). Jāpiebilst, ka atbalsts reģionālajai mobilitātei ir paredzēts arī Jauniešu garantijas ietvaros. Papildus ņemot vērā nepieciešamību nodrošināt NVA pakalpojumus klientiem pēc iespējas pieejamākā veidā, tiek izskatītas iespējas pakāpeniskai e-apmācības ieviešanai bezdarbniekiem un darba meklētājiem, attiecīgi piedāvājot darba tirgū pieprasītāko profesiju apguvi. Prioritāri e-apmācības ir plānots piemērot KPP ietvaros esošajiem kursiem, kā arī neformālās izglītības apgūvē esošajām valodu un datorapmācību programmām.

2014. gadā tika uzsākts darbs pie MK noteikumu Nr.75 grozījumu projekta, kas paredzētu NVA atteikties no publiskā iepirkuma procedūras organizēšanas, pārejot uz fiksētu apmācību kuponu izmaksām, kā arī pakāpeniski pārejot uz principa “samaksa par rezultātu” ieviešanu, lai gala maksājumi izglītības iestādēm būtu saistāmi ar bezdarbnieku darbā iekārtošanās rezultātiem pēc apmācību pabeigšanas. Papildus izglītības iestādēm tiek paredzēta pilna apmācību apmaksātajos gadījumos, kad apmācības pārtrauktas bezdarbnieka vainas dēļ. Plānots, ka līgumu slēgšanas atcelšana starp NVA un izglītības iestādēm vēl vairāk veicinās operatīvāku apmācību pakalpojumu sniegšanu klientiem (negaidot, kad beigsies iepirkuma procedūra).

LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

6. Klientu apmierinātības izvērtējums par NVA un tās īstenotajiem pakalpojumiem

Lai uzlabotu izglītības iestāžu bezdarbniekiem un darba meklētājiem sniegto apmācības pakalpojumu kvalitāti, NVA veic regulāras pārbaudes apmācību īstenošanās vietās, kuru laikā tiek veikta arī apmācībās iesaistīto bezdarbnieku, darba meklētāju un nodarbināto personu apmierinātības aptauja. Pārbaudu un aptaujas rezultāti tiek analizēti un izmantoti apmācību procesa kvalitātes uzlabošanai.

Lai atvieglotu apmācību grupu komplektēšanu, ir izveidota automātiskā rezervācijas sistēma “Apmācību pasākumu pieejamības informācijas nodrošināšana NVA mājaslapā”, ar kuras palīdzību ikvienam klientam ir iespēja uzzināt informāciju par programmu apguves grupu uzsākšanas datumiem, vietu skaitu grupā utt.²⁷ Izglītības iestādēm ir dota iespēja aktualizēt rezervācijas sistēmā iekļauto informāciju par pieejamajām apmācību programmām un apmācāmo skaitu grupās tiešsaistes režīmā (t.sk. informāciju par jau rezervētajām un brīvajām apmācību vietām).

NVA mājaslapā ir izveidota elektroniskā sistēma „Izglītības iestāžu meklētājs”. Izvēloties piemērotu izglītības programmu un izglītības iestādi, ir iespējams pārbaudīt, vai izvēlētajās apmācībās ir klientam pieejamas, iegūt ziņas par izglītības programmas plānoto norises laiku, vietu un cilvēku skaitu, kas jau pieteikušies konkrētās programmas apguvei katrā īstenošanas vietā. Tāpat ikviens interesents, kurš vēlas iesaistīties NVA apmācībās, mājaslapas sadaļā – „Apmācību kvalitātes monitorings” var iepazīties ar apmācību beidzēju sniegto informāciju par apmācību kvalitāti un norisi, tādējādi ikviens interesents var izvērtēt izglītības iestādes piedāvājuma kvalitāti izvēlētajā apmācību programmā un salīdzināt to ar citiem izglītības iestāžu piedāvājumiem.

Informāciju par apmācību kvalitāti un ietekmi uz personas turpmāko konkurētspēju darba tirgū var sniegt arī pati apmācītā persona. Līdz ar to gan NVA, gan LM ir svarīgs apmācīto klientu viedoklis (sūdzības, pateicības, aizpildītas aptaujas anketas), lai operatīvi pārbaudītu izglītības īstenošanu, kā arī informētu klientus par apmācību kvalitāti konkrētā izglītības iestādē, t.sk., iekļaujot informāciju arī apmācību novērtējuma informācijas sistēmā.

Lai izvērtētu bezdarbnieku un darba meklētāju apmierinātību ar NVA pakalpojumiem, laika posmā no 2014. gada 1.augusta līdz 1.oktobrim tika veikta elektroniskā bezdarbnieku un darba meklētāju aptauja par apmierinātību ar NVA pakalpojumiem. Tās ietvaros tika aptaujāti 3 468 bezdarbnieki un darba meklētāji.

Par visbiežāk izmantoto sazināšanās veidu ar NVA darbiniekiem, lielākā daļa respondentu (68 %) atzīmē personisko vizīti (2013. gadā tie bija 69 %). Salīdzinot 2014. gada aptaujas rezultātus ar 2013. gadā iegūtajiem, būtiski ir

²⁷ Skatīt: <http://apps.nva.gov.lv/xwiki/bin/view/Main/WebHome>

LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

palielinājies to klientu skaits, kuri saziņai ar NVA izmanto e-pastu (2013.gadā tie bija - 9 %, 2014.g. – 31 %) un tālruni (2013.g. – 21 %, 2014.g. – 46 %).

Attiecībā uz klientu apkalpošanas kvalitāti, 29 % aptaujāto respondentu uzskata, ka klientu apkalpošanas ir ļoti laba, 47 % - laba, 20 % - apmierinoša. Tikai 5% respondentu apkalpošanas kvalitāti vērtē kā sliktu. Jāpiebilst, ka šāds jautājums 2014. gadā tika uzdots pirmoreiz. Iepriekšējos gadus respondentiem tika lūgts vērtēt darbinieku attieksmi pret klientiem.

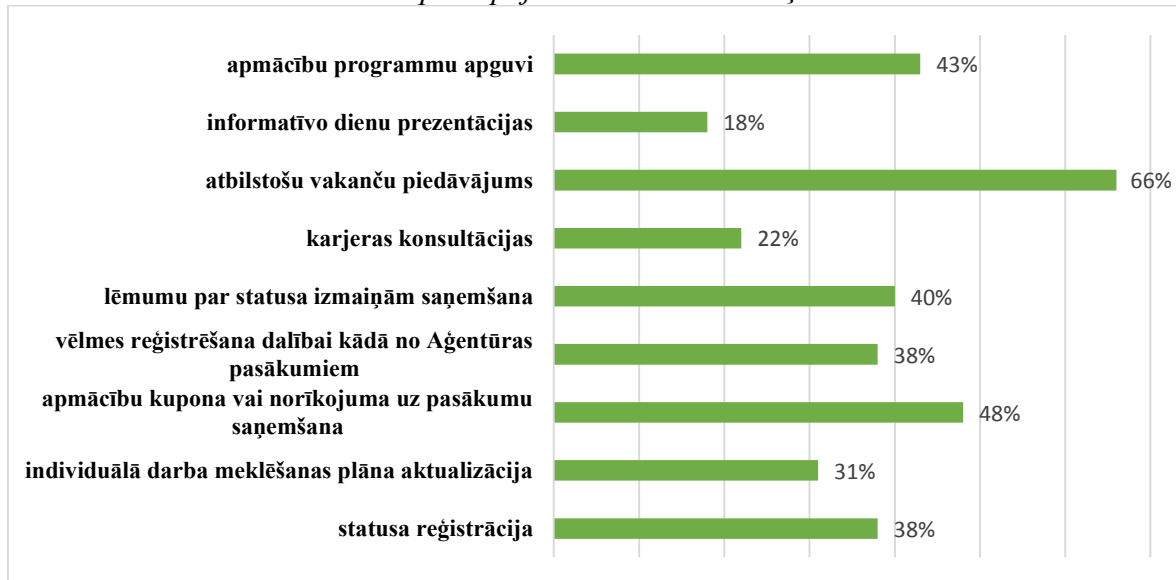
Vērtējot Aģentūras darbinieku palīdzību klientiem darba meklēšanas procesā, 48 % respondentu atzinuši to kā pietiekamu (2013. gadā – 44 %) un 19 % kā nepietiekamu (2013. gadā – 23 %). Palīdzību kā nozīmīgu vērtē 25 %, bet kā ļoti nozīmīgu – 9 % (abi rādītāji ir identiski ar 2013. gadā iegūtajiem).

2014. gadā ir pieaudzis respondentu skaits, kuru lielākais ieguvums no NVA darbinieku konsultācijām ir informācija par NVA pakalpojumiem (2013. gadā 39 %, 2014. gadā – 53 %), kā arī brīvajām darba vietām (2013. gadā – 26 %, 2014. gadā - 36%). Turpretim 18% respondentu neuzskata, ka NVA apmeklējumi ir bijuši lietderīgi. Tāpat 18 % uzskata, ka NVA sniegtās konsultācijas ir bijušas noderīgas CV sagatavošanā.

Atbildot uz jautājumu, kādus NVA pakalpojumus klienti vēlētos saņemt elektroniski (bija iespēja norādīt vairākus atbilžu variantus), respondenti visbiežāk norādīja uz atbilstošu vakanču piedāvāšanu – 66 %, kam sekoja vēlme saņemt elektroniski apmācību kuponu vai norīkojumu uz NVA pasākumu – 48 % (sīkāk skat. 8. attēlā).

Attēls Nr.8

Kādus NVA pakalpojumus Jūs vēlētos saņemt elektroniski?

Visbeidzot respondenti tika aicināti sniegt ierosinājumus un priekšlikumus par NVA sniegto pakalpojumu kvalitātes paaugstināšanu. Būtiskākie no tiem:

- saņemti priekšlikumi klientu apkalpošanas kultūras uzlabošanai (darbiniekiem būt laipnākiem, saprotošākiem un smaidīgākiem);
- NVA mājaslapu veidot vienkāršāku un pārskatāmāku;
- respondenti vēlas elektroniski saņemt dažādus NVA pakalpojumus, piemēram, individuālā darba meklēšanas plāna aktualizāciju;
- NVA klienti vēlas būt informēti par profilēšanas metodi;
- darbiniekiem jāsniedz plaša informācija par pakalpojumiem, kuru mērķa grupai atbilst konkrētais klients.

7. Bezdarbnieku klasifikācija secīgai iesaistei aktīvajos nodarbinātības pasākumos („bezdarbnieku profilēšana”)

2013. gada rudenī tika ieviesta bezdarbnieku profilēšanas sistēma, tādējādi īstenojot mērķētāku pieeju dažādu bezdarbnieku mērķgrupu atgriešanai darba tirgū, lai efektīvi un ātri aizpildītu vakances un piedāvātu konkrētai personai piemērotākos darba tirgus politikas pasākumus (bezdarbnieku profilēšanas metode izstrādāta ESF projekta „Nodarbinātības valsts aģentūras kapacitātes pilnveide“, Nr. 1DP/1.3.1.4.0/08/IPIA/NVA/001, ietvaros).

Bezdarbnieku profilēšana ir NVA klientu grupēšana pēc nepieciešamo pakalpojumu klāsta (tai skaitā nosakot, vai klientam vispār nepieciešamas apmācības, lai ātrāk atgrieztos darba tirgū), vēl pirms klienta vēlmes izteikšanas, pirms tam analizējot bezdarbnieka iepriekš iegūto izglītību, darba pieredzi un citus apstākļus, kas veido spēju pašam vai ar valsts atbalsta palīdzību integrēties darba tirgū. Profilēšanas metode paredz klientu sadalīšanu noteiktās funkcionālās grupās, kur katrai grupai tiek noteikts pakalpojumu klāsts un sadarbības noteikumi. Tādējādi ar profilēšanas palīdzību ir nepieciešams nodrošināt bezdarbnieka secīgu iesaisti aktīvajos nodarbinātības pasākumos, ņemot vērā konkrētās personas individuālo bezdarba situāciju.

Profilēšanas ietvaros sākotnēji tiek noteikta bezdarbnieka gatavība integrēties darba tirgū un bezdarbniekam nepieciešamie atbalsta pasākumi, norādot šo pasākumu secību (sākotnēji piedāvājot pasākumus, kas uzlabo klienta jau esošās prasmes un iemaņas (piemēram, dalība KPP, īsajās neformālajās izglītības programmās) un tikai pēc tam, kad pēc dalības šajos pasākumos integrācija darba tirgū nav notikusi, bezdarbnieks tiek iesaistīts finanšu ietilpīgākos pasākumos, kur iesaistes ilgums pasākumā ir garāks (profesionālā apmācība, pārkvalifikācija, jaunas darba pieredzes iegūšana u.tml.).

Bezdarbnieku profilēšanas ietvaros tiek noteikta:

1. Darba iespēju atrašana bezdarbniekam (tiek vērtēti tādi rādītāji kā pēdējā nodarbošanās, vēlamā profesija, izglītība, vecums, deklarētās dzīvesvietas atrašanās, valsts valodas prasmes u.tml. un noteikts vai darba atrašanas iespējas tuvākā gada laikā ir augstas, vidējas vai zemas);
2. bezdarbnieka prasmju pašvērtējums, motivācija sadarboties ar NVA un motivācija aktīvi meklēt darbu, kur bezdarbnieki tiek sadalīti 13 tipiskās motivācijas un prasmju pašvērtējuma grupās (vērtējums tiek noteikts ar speciāli izstrādātas anketas palīdzību, kas satur vairākus jautājumus, kas identificēs iepriekš minētos rādītājus, norādot vai minētie rādītāji ir augsti, vidēji vai zemi);
3. bezdarbniekam piemērotāko pieejamo aktīvo nodarbinātības pasākumu noteikšanu, tai skaitā vēlamo pasākumu saņemšanas secību (šis kritērijs

noteikts, ņemot vērā iepriekš minēto kritēriju noteikšanas rezultātus un klienta atbilstību pasākuma iesaistes nosacījumiem);

4. bezdarbnieku piederību noteiktai profilēšanas grupai, ņemot vērā iepriekšējās darbību rezultātus (pavisam kopā ir 39 profilēšanas grupu apraksti).

Kritēriju izstrādei par pamatu tika ņemta vērā arī starptautiskā pieredze²⁸. Lai atvieglotu NVA filiāļu darbinieku darbu ar elektronisko profilēšanas sistēmu, tika izstrādāta „Elektroniskās bezdarbnieku kvalifikācijas/profilēšanas metodes lietotāju rokasgrāmata”, kur iekļauts detalizēts elektroniskās profilēšanas sistēmas un to lietošanas apraksts.

No 2014. gada 31. decembrī uzskaitē esošajiem 82027 bezdarbniekiem, profilēti tika bija 79559 bezdarbnieki (97 %). Dati par *noprofilētajiem* bezdarbniekiem sadalījumu pēc profilēšanas grupām uzrādīja sekojošus rezultātus:

Vislielākais bezdarbnieku skaits bija:

- 13. grupā (motivācija meklēt darbu - zema; motivācija sadarboties ar NVA - vidēji zema; prasmju pašvērtējums - zems);
- 8. grupā (motivācija meklēt darbu - vidēji zema; motivācija sadarboties ar NVA - vidēji zema; prasmju pašvērtējums - vidējs);
- 4. grupā (motivācija meklēt darbu - vidēji zema; motivācija sadarboties ar NVA - vidēji zema; prasmju pašvērtējums - augsts);
- 12. grupā (motivācija meklēt darbu - vidēja; motivācija sadarboties ar NVA - vidēji zema; prasmju pašvērtējums - zems);
- 10. grupā (motivācija meklēt darbu - augsta; motivācija sadarboties ar NVA - vidēji zema; prasmju pašvērtējums - zems).

Vismazākais bezdarbnieku skaits bija:

- 1. grupā (motivācija meklēt darbu - augsta; motivācija sadarboties ar NVA - augsta; prasmju pašvērtējums - augsts);
- 3. grupā (motivācija meklēt darbu - vidēji zema; motivācija sadarboties ar NVA - augsta; prasmju pašvērtējums - augsts);
- 5. grupā (motivācija meklēt darbu - augsta; motivācija sadarboties ar NVA - augsta; prasmju pašvērtējums - vidēja).

Profilēšanas metodes ieviešanas procesā konstatētais:

- NVA darbinieki, izmantojot metodi, mērķtiecīgāk sadarbojas ar klientiem, veidojot individualizētu un objektīvāku pieeju;
- operatīvāk tiek identificēts katram klientam noteiktais ieteicamo pasākumu kopums;

²⁸ Analizēta informācija, kas ietverta šādā pētījumā: Venn, D. (2012), “Eligibility Criteria for Unemployment Benefits: Quantitative Indicators for OECD and EU Countries”, *OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 131, OECD Publishing*, <http://dx.doi.org/10.1787/5k9h43kgkvr4-en>.

LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

- klientu apkalpošanas process tiek veidots strukturēts, klientam vairāk līdzdarbojoties sava individuālā darba meklēšanas plāna sastādīšanā.

Papildus 2014. gadā tika izstrādāts arī Profilēšanas metodes pielietojuma izvērtējums, kura ietvaros NVA tika sniegtas vērtīgas rekomendācijas gan par nepieciešamajām darbībām metodes pilnveidei, t.sk., analizējot NVA filiāļu aģentu un karjeras konsultantu lomu metodes pielietošanā, gan arī sniegts izvērtējums par profilēšanas metodes rezultātiem pēc NVA klientu iesaistes aktīvajos nodarbinātības pasākumos, t.sk. metodes ietekmi uz darbā iekārtošanās rādītājiem u.c. aspektiem.

8. Profesionālās tālākizglītības programmu īstenošana bezdarbniekiem valsts vai pašvaldību dibinātās izglītības iestādēs

Ņemot vērā EK izteiktos ierosinājumus par ESF ieguldījumu plānošanu izglītības, nodarbinātības un sociālās iekļaušanas jomās 2014.-2020. gadā, nodrošinot ERAF līdzekļu efektīvu izmantošanu profesionālās izglītības iestāžu modernizācijā, kā arī SVF²⁹ uzsvērtu nepieciešamību bezdarbnieku apmācību sistēmā iesaistīt publiskās iestādes, 2014. gadā LM sadarbībā ar IZM uzsāka jauna izmēģinājumu projekta īstenošanu bezdarbnieku apmācībai.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2013. gada 21.maija sēdes protokola Nr.30 53.§ doto uzdevumu, NVA sadarbībā ar profesionālās izglītības iestādēm no 2014. gada 19.janvāra līdz 31.decembrim īstenoja izmēģinājumu projektu, lai aprobētu iespējamu sadarbības modeli bezdarbnieku pārkvalifikācijai. Pirms izmēģinājumu projekta uzsākšanas LM 2013. gada 10.decembrī izstrādāja grozījumus MK noteikumus Nr.75, paredzot bezdarbnieku pārkvalifikāciju konkrētās valsts vai pašvaldību dibinātās izglītības iestādēs, kuru infrastruktūras uzlabošana ir veikta no ERAF līdzekļiem, pieprasītās profesionālās tālākizglītības programmās, nodrošinot arī reģionālo pārklājumu. Izmēģinājumu projekts tika finansēta ESF projekta „Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā - 2” ietvaros.

Sākotnēji izmēģinājumu projekts paredzēja 200 bezdarbnieku pārkvalifikāciju, tomēr tālākizglītības programmu apgūvē tika iesaistīti 164 bezdarbnieki, no kuriem mācības pabeidza 125 bezdarbnieki. Bezdarbnieki visvairāk izvēlējās profesijas: Datorsistēmu tehniķis – 24 bezdarbnieki, Konditora palīgs – 23, Maiznieks - 20 (sīkāk skat. tabulā Nr.30). Tālākizglītības apguvi dažādu iemeslu dēļ pārtrauca 39 bezdarbnieki jeb 24 % (10 bezdarbnieki pārtrauca dalību, jo iekārtojās darbā; 16 bezdarbnieki – veselības stāvokļa dēļ; 13 bezdarbnieki – līgumu pārkāpumu dēļ).

No profesionālās tālākizglītības programmas apgūvē iesaistītajiem bezdarbniekiem 29 % bija ar iegūtu pamata izglītību, no kuriem 48 % bija jaunieši. Līdz ar to šiem jauniešiem bija iespēja iegūt pirmo profesionālo izglītību. Tāpat 31 % no iesaistītajiem bezdarbniekiem bija ar iegūtu vispārējo izglītību, 32 % ar profesionālo izglītību un 8 % ar augstāko izglītību.

Atbilstoši statistikas datiem, līdz 2015. gada 31. martam darbā iekārtojās 63 bezdarbnieki jeb 50 % no tālākizglītību apgūvušajiem bezdarbniekiem. Tomēr 23 bezdarbnieki jeb 18 % vēl 2015. gada 31.martā atradās NVA uzskaitē.

²⁹ dokuments pieejams: <http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.aspx?sk=40275.0>

LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Izmēģinājumu projekta izglītības iestāžu, izglītības programmu saraksts. Iesaistīto un apmācīto bezdarbnieku skaits

Profesionālās izglītības iestādes	Profesionālās kvalifikācijas nosaukums	Kopējais mācību stundu skaits	Maksimālais cilvēku skaits grupā	Uzsākušo dalībnieku skaits	Pabeigušo skaits
Rīgas reģions					
Rīgas 3.ardrskola	Gāzmetinātājs	480	12	-	-
	Rokas lokmetinātājs (MMA)	480	12	8	6
	Lokmetinātājs metināšanā ar mehanizēto iekārtu inertās gāzes vidē (MIG)	480	12	12	8
	Lokmetinātājs metināšanā ar mehanizēto iekārtu aktīvās gāzes vidē (MAG)	480	12	12	12
	Lokmetinātājs metināšanā ar volframa elektrodu inertās gāzes vidē (TIG)	480	12	12	7
Plānotais apmācāmo cilvēku skaits - 60				Kopā - 44	Kopā - 33
<i>Sociālās integrācijas valsts aģentūras (SIVA)</i> Jūrmalas profesionālā vidusskola	Konditora palīgs	480	12	23	16
	Datorsistēmu tehniķis	960	12	24	18
Plānotais apmācāmo cilvēku skaits - 48				Kopā - 47	Kopā 34
Zemgale					
Jelgavas Amatu vidusskola	Drēbnieks	640	12	15	13
	Maiznieks	640	12	20	17
	Šuvējs	480	12	5	4
Plānotais apmācāmo cilvēku skaits - 48				Kopā - 40	Kopā - 34
Kurzeme					
Profesionālās izglītības kompetences centrs (PIKC) "Kandavas Valsts lauksaimniecības tehnikums"	Autoatslēdznieks	640	12	9	4
Plānotais apmācāmo cilvēku skaits - 20				Kopā - 9	Kopā - 4
Saldus Profesionālā vidusskola	Galdnieka palīgs	480	12	12	11
	Viesmīlības pakalpojumu speciālists	960	12	12	9
Plānotais apmācāmo cilvēku skaits - 24				Kopā - 24	Kopā - 20
Plānotais apmācāmo cilvēku skaits - 200				Kopā - 164	Kopā - 125

Datu avots: NVA

Izmēģinājumu projektā iesaistīto dalībnieku sastāvs, t.sk. sadalījumā pēc dzimuma, ir atspoguļots 31.tabulā.

*Profesionālās tālākizglītības ieguvē izmēģinājumu projektā iesaistītie bezdarbnieki
sadalījumā pa vecuma grupām un dzimumiem*

Mērķa grupa	Iesaistīto personu skaits	Mērķa grupas dalībnieku īpatsvars %	Iesaiste sadalījumā pēc dzimuma			
			Sievietes		Vīrieši	
			skaits	% no uzsākušo skaita	skaits	% no uzsākušo skaita
Jaunieši bezdarbnieki un darba meklētāji (15 - 24)	27	16,5	7	26	20	74
Pieaugušie bezdarbnieki un darba meklētāji (25-54)	128	78	60	47	68	53
Bezdarbnieki un darba meklētāji (55+)	9	5,5	5	56	4	44
KOPĀ	164	-	72	44	92	56

Datu avots: NVA

Analizējot izmēģinājumu projekta rezultātus, tika konstatētas arī atsevišķas problēmas attiecībā uz bezdarbnieku iesaisti tajā, piemēram, nevēlēšanās doties uz apmācībām, ja izglītības iestāde nebija tuvu dzīves vietai. Tāpat bija vērojamas arī atsevišķas problēmas ar izglītības iestāžu iespējām un ieinteresētību piedalīties izmēģinājumu projektā, piemēram, nespēja nodrošināt nepārtrauktu tālākizglītības programmu apguvi visa gada garumā, jo mācību darbs norit semestros un vasaras sezona atvēlēta mācībspēku atvaļinājumiem.

Izvērtējot izmēģinājumu projekta rezultātus, LM un IZM vienojās par NVA sadarbības turpināšanu ar valsts un pašvaldību profesionālās izglītības iestādēm, papildus paplašinot profesionālās izglītības kompetences centra statusu ieguvušo izglītības iestāžu iesaisti, lai pārkvalificētu bezdarbniekus pieprasītās profesijās un vienlaikus izmantotu par ERAF līdzekļiem uzlaboto šo skolu infrastruktūru.

Ministru kabinets 2015. gada 14.aprīlī, izskatot informatīvo ziņojumu "Par izmēģinājumu projekta „Profesionālās tālākizglītības programmu īstenošana bezdarbniekiem valsts vai pašvaldību dibinātās izglītības iestādēs” īstenošanu” un tā protokollēmumu (Nr.20 46. §), atbalstīja izmēģinājumu projekta 2.kārtas īstenošanu. Tomēr atšķirībā no iepriekšējā izmēģinājumu projekta, 2.kārtā tiks iesaistīti 200 bezdarbnieki, kuri vairāk pakļauti kādam sociālās atstumtības riskam, piemēram, ilgstošie bezdarbnieki, bezdarbnieki vecumā virs 50 gadiem, kuriem darba tirgū būs jāuzturas vēl samērā ilgi, bet vienlaikus ir paaugstināts ilgstošā bezdarba risks.

Plānots, ka izmēģinājumu projekta 2.kārtu LM sadarbībā ar IZM uzsāks 2015. gada septembrī, paredzot arī papildus atbalstu bezdarbnieku mobilitātei apmācību laikā.

9. Karjeras konsultāciju sniegšana 2014.gadā

Lai NVA klienti varētu pieņemt darba tirgus situācijai un personīgajām prasmēm un iemaņām atbilstošākus lēmumus par savas turpmākās karjeras attīstību, NVA piedāvā bezdarbniekiem un darba meklētājiem izmantot karjeras konsultanta pakalpojumus. Tiek piedāvāti vairāki konsultāciju veidi – individuālās karjeras konsultācijas, individuālās diagnosticējošās konsultācijas, grupas karjeras konsultācijas, grupas karjeras informatīvās konsultācijas un karjeras konsultācijas elektroniskā veidā. Tomēr uzsvars tiek likts uz individuālajām konsultācijām, jo individuāla pieeja motivē personu ātrāk atgriezties darba tirgū. Šo konsultāciju ietvaros tiek veicināta sevis izzināšana, savas profesionālās ievirzes apzināšanās, padziļināta izpratne par izglītību un iespējām darba tirgū. Tāpat tiek noteikts tas profesionālais virziens, kas vislabāk atbilst personas vēlmēm, prasmēm un iemaņām.

Karjeras pakalpojumi visvairāk nepieciešami tiem klientiem, kuriem zināmu iemeslu dēļ ir grūtības tūlītēji iekārtoties darbā, īpaši - jauniešiem (gan jauniešiem bezdarbniekiem, gan "potenciālajiem" jauniešiem bezdarbniekiem, kuriem ir grūtības turpmākās izglītības un karjeras plānošanā un izvēlē); personām vecumā virs 50 gadiem, kuriem bieži ir darba tirgus prasībām neatbilstoša kvalifikācija (piem., atbilstošajā profesionālajā jomā ir ieviestas jaunas tehnoloģijas un metodes) vai problēmas ar veselību, kas kavē darbā iekārtošanās procesu.

2014. gadā karjeras konsultācijas saņēma 45 671 persona, savukārt unikālo bezdarbnieku skaits kopā veidoja 38 824 personas (viena persona saņēmusi vidēji 1,23 karjeras konsultācijas). Karjeras konsultācijās iesaistīto personu skaits 2013. un 2014. gadā sadalījumā pa bezdarbnieku riska grupām ir atspoguļots 32.tabulā.

Tabula Nr.32

Iesaiste karjeras konsultācijās 2013. un 2014. gadā

Gads	Kopējais personu skaits	Riska grupas					
		Jaunieši (no 15 līdz 24 gadi)	Personas ar invaliditāti	Atbrīvotie no ieslodzījuma	Personas pēc bērna kopšanas atvaļinājuma	Personas vecumā 50+	Ilgstošie bezdarbnieki
2013	44118	9499	3257	108	866	12095	12442
2014	45671	4172	4474	138	482	18041	12736

Datu avots: NVA

Sadalījumā pēc dzimuma, līdzīgi kā 2013. gadā arī 2014. gadā karjeras konsultācijās piedalījās 25747 sievietes un 19924 vīrieši. Sieviešu aktīvāka iesaistīšanās karjeras pakalpojumos var tikt skaidrota gan ar demogrāfisko situāciju, gan ar psiholoģisko aspektu: sievietes aktīvāk meklē valsts atbalstu dažādu problēmu (šajā gadījumā bezdarba problēmu) risināšanā, tādējādi elastīgāk piemērojoties darba tirgus pārmaiņām.

2014. gadā **jauniešu garantijas ietvaros** karjeras konsultācijas saņēma **30 751 jaunieši** (vecumā no 15 līdz 29 gadi).

Lai sekmētu karjeras pakalpojumu pieejamību, to kvalitāti un atbilstību darba tirgus prasībām, ir veiktas izmaiņas karjeras pakalpojumu struktūrā - palielinot individuālo, uz konkrētu klientu vērsto pakalpojumu klāstu un samazinot grupveida karjeras konsultācijas.

Karjeras konsultācijas laikā konsultants noskaidro klienta aktuālās vajadzības, intereses, iespējas un atkarībā no situācijas izvēlas atbilstošas metodikas turpmākam darbam. Karjeras konsultantu rīcībā ir dažādas motivācijas izpētes metodikas, kas paredzētas jauniešiem un pieaugušajiem: ar anketēšanas palīdzību tiek noskaidrots esošās motivācijas līmenis, tālāk seko individuālais darbs ar klientu, novērtējot ne tikai konsultācijas gaitā pausto motivāciju, bet arī klienta psiholoģisko stāvokli (emocionālo stabilitāti, optimismu, adekvātu pašnovērtējumu). Zemas motivācijas gadījumā klientam var būt augsta nepieciešamība pēc psiholoģiskās palīdzības. Jo dziļāka būs karjeras konsultanta izpratne par klienta dzīves pozīciju, aktuālajām vajadzībām pašreizējā brīdī, personības iezīmēm, jo rezultatīvāka būs sadarbība. Pusaudžu un jauniešu motivācijā turpināt mācības svarīgi parādīt, kā izvēlēta vai iespējamā profesija saistās ar to, kas pašlaik tiek apgūts izglītības iestādē. Piemēram, metodika „Darba lapu komplekts par karjeras iespējām pusaudžiem un jauniešiem” palīdz noskaidrot jaunieša intereses, izaicinājumus, ieceres un iespējamās barjeras karjeras ceļā, kā arī izstrādāt to pārvarēšanas stratēģijas. Savukārt pieaugušo motivēšanā karjeras speciālists akcentē saikni starp mācībām un savas dzīves kvalitātes uzlabošanu (kādas zināšanas jāapgūst, lai paaugstinātu savu profesionālo efektivitāti un dzīves kvalitāti).

Saikni starp apgūtajiem mācību priekšmetiem un topošo profesiju labi parāda arī NVA sagatavotie Profesiju aprakstu katalogi³⁰. Jāatzīmē, ka pieprasījums pēc karjeras konsultācijām ir gan pilsētās, gan laukos (skat. tabulu Nr.33).

Tabula Nr.33

Karjeras konsultāciju nodrošināšana reģionos 2014. gada janvāris – decembris

Filiāle	Karjeras konsultācijas saņēmušo bezdarbnieku skaits	Karjeras konsultācijas saņēmušo citu personu skaits	Konsultēto klientu skaits kopā* (kopējā īpatsvarā %)	Unikālo personu skaits kopā* (kopējā īpatsvarā %)
Rīgas reģionā kopā	10 862	1 306	12 168 (27 %)	10 748 (27,5 %)
Kurzemes reģionā kopā	6 132	979	7 111 (15,5 %)	6 024 (15,5 %)
Latgales reģionā kopā	11 917	1 593	13 510 (29,5 %)	11 209 (29 %)
Vidzemes reģionā kopā	5861	1 498	7 359 (16 %)	6 121 (16 %)
Zemgales reģionā kopā	4 971	552	5 523 (12 %)	4 749 (12 %)
KOPĀ	39743	5928	45 671	38 851
*Viena persona var saņemt karjeras konsultācijas gan kā bezdarbnieks, darba meklētājs, gan kā cita persona				

Datu avots: NVA

³⁰ Sadaļas - "Karjera", "Plāno savu karjeru": http://www.nva.gov.lv/docs/pak_2012.pdf.

LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

10. Kopsavilkums un secinājumi

1. Reģistrētais bezdarbs Latvijā 2014. gadā turpināja samazināties, gada vidējais reģistrētā bezdarba rādītājs bija 8,9 %, kas bija par 0,7 % mazāk nekā 2013. gadā.

2. Vienlaikus 2014. gada nogalē palielinājās reģistrēto bezdarbnieku skaits - cilvēkiem bija grūtāk atrast darbu, nekā gadu iepriekš. Arī reģistrēto vakanču skaits NVA filiālēs 2014. gada decembrī bija zemākais (4,1 tūkst.) kopš 2009. gada beigām.

3. 2014. gadā turpināja samazināties ilgstošo bezdarbnieku skaits un īpatsvars kopējā reģistrēto bezdarbnieku skaitā (ievērojami samazinās ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars ar bezdarba ilgumu no 1 līdz 3 gadiem). Tomēr, samazinoties bezdarbnieku īpatsvaram ar bezdarba ilgumu no 1 līdz 3 gadiem, palielinās ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars ar bezdarba ilgumu 3 gadi un vairāk.

4. Dalījumā pa izglītības līmeņiem lielākais reģistrēto bezdarbnieku skaits ir personām ar iegūtu profesionālo izglītību. Samazinās bezdarbnieku skaits ar zemu izglītību, bet pieaug bezdarbnieku skaits ar augstāko izglītību.

5. Darba tirgū vislielākais aizņemto darba vietu skaits saglabājas kvalificētu strādnieku un speciālistu pamatgrupu profesijās, kuru pienākumu veikšanai pārsvarā ir nepieciešams augstāks izglītības līmenis, nekā vidējā izglītība. Turpretim, salīdzinot pēdējo gadu NVA pieteiktās vakances, visvairāk tiek meklēti zemas kvalifikācijas darbinieki amatos un profesijās, kurās bieži vien notiek darbinieku rotācija darba apstākļu, slodzes un atalgojuma dēļ, kurās vienlaikus visvairāk tiek reģistrētas gan brīvās darba vietas, gan bezdarbnieki ar iepriekšēju pieredzi šajā profesijā.

6. 2015. gada uzlabojumi darba tirgū, t.sk. bezdarba samazināšanās un nodarbināto skaita pieaugums, tiek prognozēti mērenāki, nekā iepriekšējos gadus, ko lielā mērā ietekmēs izaugsmes tempu palēnināšanās, darbības vecuma iedzīvotāju skaita pakāpeniskā samazināšanās, kā arī ģeopolitiskā situācija. Arī NVA darba devēju veiktās aptaujas liecina, ka starpība starp plānotajām un likvidētajām darba vietām, salīdzinot ar iepriekšējo pētījumu rezultātiem, turpina samazināties, kas vienlaikus ir skaidrojams arī ar darba tirgus nostabilizēšanos.

7. Galvenie darba tirgus izaicinājumi 2015. gadam vēl joprojām ir paaugstināta bezdarba līmeņa saglabāšanās, salīdzinoši liels ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars. Atbilstoši EM prognozēm 2015. gadā sagaidāms lēns

nodarbināto skaita pieaugums – 2015.gadā nodarbināto skaita pieaugums varētu sasniegt 0,5 % jeb aptuveni 4,8 tūkst.

8. Atbilstoši EM vidēja un ilgtermiņa darba tirgus prognozēm turpmākajos gados būtiskākais darbaspēka pieprasījuma pieaugums sagaidāms uz iekšzemes pieprasījumu vērstajās nozarēs – komercpakalpojumu sektorā un tirdzniecībā. Sadalījumā pa profesiju apakšgrupām palielināsies speciālistu pārpalikums humanitāro un sociālo zinātņu jomās, savukārt darbaspēka pieprasījums pārsniegs piedāvājumu dabaszinātņu, IKT un inženierzinātņu speciālistu profesiju grupās. Lai nākotnē mazinātu iespējamās darba tirgus disproporcijas, arī turpmāk nozīmīga loma ir efektīvai pieaugušo apmācību tālākizglītības sistēmai.

9. Kā primārās darbiniekiem papildu nepieciešamās prasmes darba devēji min valodu prasmes (īpašu latviešu, krievu un angļu valodu), saskarsmes un komunikāciju prasmes, datorprasmes, t.sk. specifisku programmu lietošanas prasmes u.c.

Secinājumi par NVA īstenotajiem ADTP pasākumiem

1. Sastādot apmācību jomu un profesiju sarakstu, kurās nepieciešams veikt bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību, pārkvalifikāciju un kvalifikācijas paaugstināšanu 2015.gadā, vairāk uzsvars tiek likts uz apstrādes rūpniecību, transporta un komunikācijas pakalpojumiem, būvniecības, kā arī tirdzniecības un tūrisma pakalpojumiem.

2. Darba tirgū pieprasījums šobrīd ir pēc elastīgiem un pielāgoties spējīgiem darbiniekiem, kuri gatavi vienlaikus veikt vairāku amatu pienākumus, kuriem papildus profesijai nepieciešamajām zināšanām (ko var iegūt profesionālās apmācības programmu ietvaros) piemīt arī kāda no pamata kompetencēm, piemēram, svešvalodu zināšanas (ko var iegūt, piemēram, neformālās apmācības programmu ietvaros).

3. NVA piedāvā bezdarbniekiem pilnveidot arī sociālās un profesionālās pamatprasmes (neformālā izglītība). Sociālo un profesionālo pamatprasmju sarakstā bezdarbnieku neformālo apmācību organizēšanai iekļautas apmācību programmas, kas veicina latviešu valodas, svešvalodu (arī ar uzņēmējdarbības novirzi), datorzinību, kā arī transportlīdzekļu vadīšanas prasmju apguvi.

4. 2014.gadā profesionālās apmācības, pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumos iesaistīti 7 156 bezdarbnieki un darba meklētāji. Laika periodā no 2013. gada 1.jūlija līdz 2014. gada 30.jūnijam dalību profesionālās apmācības ietvaros pabeidza 6 875 bezdarbnieki, no kuriem

2 762 jeb 40,2 % iekārtojās darbā pirmo 6 mēnešu laikā (periodā līdz 31.12.2014.) pēc apmācību pabeigšanas. 2014. gadā neformālās izglītības programmu apguvi (tai skaitā transportlīdzekļa/traktortehnikas vadītāju apmācībā un neformālās izglītības programmā “Valsts valodas apguve”) uzsāka 15 518 personas.

5. Nodrošinot bezdarbnieku un darba meklētāju apmācības ar kuponu metodi, tiek pilnveidota šīs sistēmas darbība, ieviesta profilēšanas metode, lai klientiem tiktu sniegts piemērotākais atbalsts apmācību programmas vai nodarbinātības atbalsta pasākuma formā, tāpat 2015. gadā ir paredzēts atbalsts bezdarbnieku reģionālajai mobilitātei aktīvo nodarbinātības pasākumu ietvaros, kā arī MK noteikumu Nr.75 grozījumu projekts paredz virkni uzlabojumus, lai veicinātu kvalitatīvāku apmācību pakalpojumu sniegšanu NVA klientiem.

6. Nepieciešams turpināt pilnveidot sadarbību starp NVA un darba devējiem. Tāpat ir nepieciešams popularizēt darba devēju vidū iespēju apmācīt darbiniekus pēc darba devēja pieprasījuma vai iesaistīties pasākumā “Apmācība pie darba devēja”. Savukārt, lai novērstu kvalificētu darbinieku trūkumu reģionos, 2013. gada 15.martā uzsāktais preventīvais bezdarba samazināšanas pasākums „Komersantu nodarbināto personu reģionālās mobilitātes veicināšana” ir jāturpina kā pieprasījuma un piedāvājuma salāgošanas instruments, iespējams, lemjot par Rīgas kā galamērķa pieļaušanu visos gadījumos, ne tikai tajos, kad darba devējs uzreiz rada vairākas darbavietas.

7. 2014. gada 31.decembrī NVA noslēdza ESF projekta „Mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām” īstenošanu, kura ietvaros apmācības uzsāka 27 983 tūkst. personu. Nodrošinot Mūžizglītības pasākuma pieejamību personām, kuras ir vairāk pakļautas bezdarba riskam, 2013. gadā tika mērķēti sašaurināta pasākuma mērķa grupa, kā rezultātā krietni palielinājās iesaistīto personu īpatsvars vecuma grupā 45+, kā arī pilna apmēra kuponu saņēmēju personu skaits. Turpmāk mūžizglītības apguvi valstī prioritāri ir nepieciešams nodrošināt personām ar zemāku izglītības līmeni.

11. Turpmāk veicamie uzdevumi bezdarbnieku un nodarbināto personu apmācību organizēšanas pilnveidei

Neskatoties uz to, ka apmācību kuponu sistēmas izmantošana jau ir praksē pārbaudīta, ir jāturpina strādāt pie kuponu sistēmas darbības pilnveides un apmācību procesu uzraudzības efektivizēšanas. **2015. gadā saistībā ar apmācību organizēšanas uzlabošanu ir izvirzīti šādi uzdevumi:**

1. Lai apmācību kuponu sistēmu veidotu elastīgāku un pieejamāku NVA klientiem, kā arī mazinātu administratīvo slogu, nepieciešams iesniegt grozījumus MK noteikumos Nr.75 (grozījumu projekts izsludināts 27.11.2014. Valsts sekretāru sanāksmē, VSS-1072), paredzot fiksētu kuponu vērtības noteikšanu, atteikšanos no publiskā iepirkuma organizēšanas, un, iespējams, mainot arī maksājuma nosacījumus izglītības iestādēm (piemēram, gala maksājums pēc apmācību pabeigšanas vai par darbā iekārtošanās rezultātiem atbilstoši starptautiskajai labajai praksei).
2. Saskaņā ar Ministru kabinetā 2014. gada 14.aprīlī izskatīto informatīvo ziņojumu "Par izmēģinājumu projekta „Profesionālās tālākizglītības programmu īstenošana bezdarbniekiem valsts vai pašvaldību dibinātās izglītības iestādēs” īstenošanu” un tā protokollēmumu (Nr.20 46. §) ir paredzēts:
 - *LM sadarbībā ar IZM līdz 2015.gada 1.septembrim uzsākt izmēģinājumu projekta „Profesionālās tālākizglītības programmu īstenošana bezdarbniekiem valsts vai pašvaldību dibinātās izglītības iestādēs” 2.kārtas īstenošanu, nodrošinot sociālās atstumtības riskam pakļauto grupu bezdarbnieku profesionālo tālākizglītību noteiktās profesionālās tālākizglītības programmās valsts vai pašvaldību dibinātajās profesionālās izglītības iestādēs, kuru infrastruktūras uzlabošana veikta no ERAF līdzekļiem.*
 - *LM sadarbībā ar IZM līdz 2015.gada 1.jūlijam nepieciešamības gadījumā izstrādāt un noteiktā kārtībā iesniegt izskatīšanai MK tiesību aktu projektus, lai nodrošinātu izmēģinājumu projekta 2.kārtas īstenošanu.*
 - *Ņemot vērā izmēģinājumu projekta 2.kārtas rezultātus, LM sadarbībā ar IZM līdz 2016.gada 1.martam izstrādāt un noteiktā kārtībā iesniegt izskatīšanai MK informatīvo ziņojumu par turpmāko rīcības modeli profesionālās tālākizglītības programmu īstenošanai sociālās atstumtības riskam pakļauto grupu bezdarbniekiem un par nepieciešamajiem turpmākajiem grozījumiem normatīvajos aktos.*
3. Atbilstoši MK 2015. gada 5.maijā atbalstītajām LM izstrādātajām Iekļaujošās nodarbinātības pamatnostādnēm 2015.-2020. gadam (apstiprinātas ar 2015. gada 12. maija MK rīkojumu Nr.244 (prot. Nr.23 21.§)), IZM, īstenojot darbības programmas "Izaugsme un

nodarbinātība" 8.4.1. specifiskā atbalsta mērķa "Pilnveidot nodarbināto personu profesionālo kompetenci atbilstoši mainīgajiem darba tirgus apstākļiem" (turpmāk SAM 8.4.1.) pasākumus, jānodrošina atbalsts arī nodarbinātajiem nozarēs un profesiju grupās, kurās paredzama nodarbināto skaita samazināšanās tehnoloģisko procesu attīstības un darba ražīguma kāpināšanas rezultātā, lai preventīvi nodrošinātu bezdarba iestāšanās riska mazināšanu un nodrošinātu ātrāku pielāgošanos mainīgajam darba tirgus pieprasījumam. Atbalsta sniegšanas operatīvai uzsākšanai un iespējamā turpmākā sadarbības modeļa bezdarba riskam pakļauto nodarbināto personu atbalsta aprobēšanai, IZM no SAM 8.4.1. jānovirza finansējums 2 500 000 eiro apmērā bezdarba riskam pakļauto nodarbināto personu atbalsta aprobēšanas izmēģinājumu projekta īstenošanai un sadarbībā ar LM līdz 2015. gada 30. septembrim jāizstrādā un MK jāiesniedz tiesību aktu projektus, lai nodrošinātu, ka izmēģinājumu projekta īstenošana tiek uzsākta ne vēlāk kā ar 2016. gada 1. janvārī.

12. Pielikumi

Pielikums Nr.1

Apmācību jomu un profesiju saraksts, kurās nepieciešams veikt bezdarbnieku apmācību, pārkvalifikāciju un kvalifikācijas paaugstināšanu 2015.gadā

I Profesionālās tālākizglītības programmas - 1.kvalifikācijas līmenis

Nr. p.k.	Iegūstamā profesionālā kvalifikācija	LR Profesiju klasifikatora kods	Izglītības programmas kopējais mācību stundu skaits	Kupona bāzes vērtība (EUR)	Koeficients atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem*	Maksimālās kopējās izmaksas vienai personai par visu apmācību periodu (EUR)
1	Būvstrādnieks**	9313 01	480	533,58	1,27	677,65
2	Galdnieka palīgs**	7522 05	480	533,58	1,43	763,02
3	Konditora palīgs**	7512 10	480	533,58	1,19	634,96
4.	Remontstrādnieks**	9313 02	480	533,58	1,27	677,65

** tiem bezdarbniekiem, kuriem iegūtā izglītība nav augstāka par pamatzglītību

II Profesionālās tālākizglītības programmas - 2.kvalifikācijas līmenis

Nr. p.k.	Iegūstamā profesionālā kvalifikācija	LR Profesiju klasifikatora kods	Izglītības programmas kopējais mācību stundu skaits	Kupona bāzes vērtība (EUR)	Koeficients atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem*	Maksimālās kopējās Apmācību izmaksas vienai personai par visu apmācību periodu (EUR)
1.	Apavu labotājs	7536 07	640	711,44	1,19	846,61
2.	Autoatslēdznieks	7231 04	640	711,44	1,35	960,44
3.	Brūģētājs	7112 01	480	533,58	1,27	677,65
4.	Drēbnieks	7531 03	640	711,44	1,04	739,90
5.	Elektromontieris	7411 02	640***/ 960	711,44/ 1067,15	1,21	860,84/ 1291,25
6.	Frēzētājs	7223 01	480	533,58	1,35	720,33
7.	Galdnieks	7522 01	640	711,44	1,43	1017,36
8.	Gāzmetinātājs (OAW)	7212 01	480	533,58	2,9	1547,38
9.	Inženierkomunikāciju montētājs	7126 08	640	711,44	1,27	903,53
10.	Klientu apkalpošanas operators	4222 04	480	533,58	1	533,58
11.	Lietvedis	3341 03	640	711,44	1	711,44
12.	Lokmetinātājs metināšanā ar mehānizēto iekārtu aktīvās gāzes vidē (MAG)	7212 05	480	533,58	2,9	1547,38

13.	Lokmetinātājs metināšanā ar mehānizēto iekārtu inertās gāzes vidē (MIG)	7212 06	480	533,58	2,9	1547,38
14.	Lokmetinātājs metināšanā ar volframa elektrodu inertās gāzes vidē (TIG)	7212 07	480	533,58	2,9	1547,38
15.	Maiznieks	7512 01	640	711,44	1,19	846,61
16.	Rokas lokmetinātājs (MMA)	7212 04	480	533,58	2,9	1547,38
17.	Šuvējs	7531 01	480	533,58	1,04	554,92
18.	Virpotājs	7223 03	480	533,58	1,35	720,33

*** Saskaņā ar Apmācības komisijas lēmumu 2.kvalifikācijas līmenī izglītības programma 640 stundu apjomā tiek realizēta pārejas periodā atbilstoši spēkā esošajiem iepirkuma līgumiem

III Profesionālās tālākizglītības programmas - 3.kvalifikācijas līmenis

Nr. p.k.	Iegūstamā profesionālā kvalifikācija	LR Profesiju klasifikatora kods	Izglītības programmas kopējais mācību stundu skaits	Kupona bāzes vērtība (EUR)	Koeficients atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem*	Maksimālās kopējās Apmācību izmaksas vienai personai par visu apmācību periodu (EUR)
1.	Autoelektriķis	7411 06	960	1067,15	1,35	1440,65
2.	Automehāniķis	7231 02	960	1067,15	1,35	1440,65
3.	Būvizrādājumu galdnieks	711504	960	1067,15	1,43	1526,02
4.	Datorizēto ciparu vadības (CNC) metālapstrādes darbgaldu iestatītājs	7223 08	960	1067,15	1,35	1440,65
5.	Datorsistēmu tehniķis	3513 01	960	1067,15	1,28	1365,95
6.	Ēku celtnieks	711101	960	1067,15	1,27	1355,28
7.	Elektrotehniķis	3113 02	960	1067,15	1,21	1291,25
8.	Loģistikas darbinieks	3339 16	960	1067,15	1,00	1067,15
9.	Mazumtirdzniecības komercdarbinieks	3339 18	960	1067,15	1,00	1067,15
10.	Mēbeļu galdnieks	7522 02	960	1067,15	1,43	1526,02
11.	Noliktavas pārzinis	4321 03	960	1067,15	1,00	1067,15
12.	Remontatslēdznieks	7223 02	960	1067,15	1,35	1440,65
13.	Viesmīlības pakalpojumu speciālists	5151 14	960	1067,15	1,19	1269,91

IV Profesionālās pilnveides izglītības programmu kopas

Nr. p.k.	Profesionālās pilnveides programmas kopas nosaukums	Mācību stundu skaits	Prasības iepriekšējai izglītībai izglītojamajam	Kupona bāzes vērtība (EUR)	Koeficients atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem *	Maksimālās kopējās izmaksas vienai personai par visu Apmācību periodu (EUR)
1.	Apģērbu un tērpu piegriešana, modelēšana un konstruēšana	No 160 līdz 320 stundām	pamatizglītība, priekšzināšanas apģērbu izgatavošanā	355,72	1,04	369,95
2.	Apsardzes darbs	160	pamatizglītība	355,72	1,12	398,41
3.	Automatizēto siltumtīklu apkalpošana	160	pamatizglītība	355,72	1,27	451,76
4.	Bioloģiskā lauksaimniecība	No 160 līdz 320 stundām	pamatizglītība	355,72	1,33	473,11
5.	Biškopība	No 160 līdz 320 stundām	pamatizglītība	355,72	1,33	473,11
6.	Datortehnikas diagnostika, remonts un programmu instalēšana	No 160 līdz 320 stundām	profesionālā izglītība nozarē	355,72	1,28	455,32
7.	Datortīklu administrēšana	No 160 līdz 320 stundām	profesionālā izglītība nozarē	355,72	1,28	455,32
8.	Ēku siltināšana	No 160 līdz 320 stundām	profesionālā izglītība nozarē	355,72	1,27	451,76
9.	Elektrokāra vadīšana	No 160 līdz 320 stundām	pamatizglītība	355,72	1,06	377,06
10.	Frizieru pakalpojumi	No 160 līdz 320 stundām	profesionālā izglītība nozarē	355,72	2	711,44
11.	Grāmatvedība	No 160 līdz 320 stundām	profesionālā izglītība nozarē	355,72	1	355,72
12.	Lauksaimniecības pamati	No 160 līdz 320 stundām	pamatizglītība	355,72	1,33	473,11
13.	Mazā biznesa organizēšana	No 160 līdz 320 stundām	vidējā	355,72	1	355,72
14.	Praktiskais mārketing	No 160 līdz 320 stundām	vidējā	355,72	1	355,72
15.	Preču pārvaldījumu organizēšana	No 160 līdz 320 stundām	vidējā	355,72	1,06	377,06
16.	Projektu vadība	No 160 līdz 320 stundām	vidējā	355,72	1	355,72
17.	Siltumiekārtu apkalpošana	160	pamatizglītība	355,72	1,27	451,76
18.	Sociālā aprūpe	No 160 līdz 320 stundām	pamatizglītība	355,72	1,65	586,94

* 2007.gada 2.oktobra Ministru kabineta noteikumi Nr.655 „Noteikumi par profesionālās izglītības programmu īstenošanas izmaksu minimumu uz vienu izglītojamo”

Pielikums Nr.2

**Sociālo un profesionālo pamatprasmju saraksts bezdarbnieku
neformālās apmācības organizēšanai 2015.gadā**

Nr. p.k.	Sociālās un profesionālās pamatprasmes (neformālās izglītības programmas)	Mācību stundu skaits	Maksimālās kopējās Apmācību izmaksas vienai personai par visu apmācību periodu (EUR)
	Latviešu valoda (saziņa dzimtajā valodā)		
1	Valsts valoda atbilstoši pamata valsts valodas prasmes līmenim	150	355,72
2	Valsts valoda atbilstoši vidējam valsts valodas prasmes līmenim	150	355,72
3	Valsts valoda atbilstoši augstākajam valsts valodas prasmes līmenim	150	355,72
4	Valsts valoda atbilstoši pamata valsts valodas prasmes līmenim (ar angļu pamatvalodu)	150	355,72
	Svešvalodas (saziņa svešvalodās)		
5	Angļu valoda (bez priekšzināšanām)	150	355,72
6	Angļu valoda (ar priekšzināšanām) (Elementary)	100	355,72
7	Angļu valoda (ar priekšzināšanām) (Lower Intermediate)	100	355,72
8	Angļu valoda (ar priekšzināšanām) (Intermediate)	100	355,72
9	Angļu valoda (ar priekšzināšanām) (Higher Intermediate)	100	355,72
10	Biznesa angļu valoda (ar priekšzināšanām) (Higher Intermediate)	150	355,72
11	Biznesa angļu valoda (ar priekšzināšanām) (Advanced)	150	355,72
12	Biznesa angļu valoda (ar priekšzināšanām) (Very advanced)	150	355,72
13	Vācu valoda (bez priekšzināšanām)	150	355,72
14	Vācu valoda (ar priekšzināšanām)	100	355,72
15	Krievu valoda (bez priekšzināšanām)	150	355,72
16	Krievu valoda (ar priekšzināšanām)	100	355,72
17	Franču valoda (bez priekšzināšanām)	150	355,72
18	Zviedru valoda (bez priekšzināšanām)	150	355,72
19	Zviedru valoda (ar priekšzināšanām)	150	355,72
20	Norvēģu valoda (bez priekšzināšanām)	150	355,72
21	Norvēģu valoda (ar priekšzināšanām)	150	355,72
22	Dāņu valoda (bez priekšzināšanām)	150	355,72
23	Dāņu valoda (ar priekšzināšanām)	150	355,72
24	Somu valoda (bez priekšzināšanām)	150	355,72
25	Somu valoda (ar priekšzināšanām)	150	355,72
26	Igauņu valoda (ar priekšzināšanām)	100	355,72
27	Igauņu valoda (bez priekšzināšanām)	150	355,72
28	Lietuviešu valoda (ar priekšzināšanām)	100	355,72
29	Lietuviešu valoda (bez priekšzināšanām)	150	355,72
	Datorzinības (digitālās prasmes)		
30	Datorzinības (bez priekšzināšanām)	120	355,72
31	Datorzinības (ar priekšzināšanām)	120	355,72
32	AutoCAD	150	355,72
33	Revit Architecture	80	341,60
34	Revit Structure	80	341,60
35	AutoCAD Architecture	80	341,60
36	DWGEditor	60	256,20

37	Solid Works	120	355,72
38	Corel Draw Graphics	120	355,72
39	Eiropas digitālo kompetenču ietvaram atbilstošās datorprasmes - pamata līmenis (ar ECDL sertifikāciju)	120	355,72
40	Eiropas digitālo kompetenču ietvaram atbilstošās datorprasmes - lietpratēju līmenis (ar ECDL sertifikāciju)	120	355,72
41	Web risinājumu izstrāde	120	355,72
42	Personālo datoru operētājsistēmu un lietojumprogrammu instalēšana, konfigurēšana un uzturēšana	120	355,72
43	Darbs ar biroja programmatūras pakotni OpenOffice	120	355,72
44	Datorprasmes grāmatvedībā (programma Zalktis)	80	341,60
45	Datorprasmes grāmatvedībā (programma Jumis)	120	355,72
46	Datorprasmes grāmatvedībā (programma 1C Grāmatvedība)	150	355,72
47	Datorprasmes grāmatvedībā (programma Horizon vai Balance)	150	355,72
Transportlīdzekļu (t.sk. Traktortehnikas) vadīšana			
48	"C" kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "B" kategoriju	122	668,75
49	„C” kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "C1" kategoriju	97	668,75
50	„C” kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "D1" kategoriju	96	668,75
51	"D" kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "C1" kategoriju	98	668,75
52	"D" kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "D1" kategoriju	97	668,75
53	"D" kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "C" kategoriju	81	668,75
54	"CE" kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "C" kategoriju	77	657,58
55	"C1E" kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "C1" kategoriju	77	657,58
56	"DE" kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "D" kategoriju	77	657,58
57	"D1E" kategorijas autovadītājs ar iepriekš iegūtu "D1" kategoriju	64	546,56
58	"A" kategorijas traktortehnikas "Traktori, komunālā pašgājēja traktortehnika un universālās pašgājējmašīnas ar pilnu masu līdz 7500 kg" vadītājs (bez priekšzināšanām)	120	640,29
59	"B" kategorijas traktortehnikas "Visi traktori, komunālā pašgājēja traktortehnika, buldozeri un universālās pašgājējmašīnas" vadītājs (bez priekšzināšanām)	163	640,29
60	"B" kategorijas traktortehnikas "Visi traktori, komunālā pašgājēja traktortehnika, buldozeri un universālās pašgājējmašīnas" vadītājs (ar priekšzināšanām)*	100	569,00
61	"C" kategorijas traktortehnikas "Ekskavatori un pašgājēji iekrāvēji" vadītājs (bez priekšzināšanām)	189	1067,15
62	"C" kategorijas traktortehnikas "Ekskavatori un pašgājēji iekrāvēji" vadītājs (ar priekšzināšanām)*	145	825,05
63	"G" kategorijas traktortehnikas "Ceļu būves mašīnas" vadītājs (bez priekšzināšanām)	217	1067,15
64	"G" kategorijas traktortehnikas "Ceļu būves mašīnas" vadītājs (ar priekšzināšanām)*	155	881,95
65	"F" kategorijas traktortehnikas "Meža izstrādes un kopšanas mašīnas" vadītājs (bez priekšzināšanām)	215	1067,15
66	"F" kategorijas traktortehnikas "Meža izstrādes un kopšanas mašīnas" vadītājs (ar priekšzināšanām)*	177	1007,13
67	"E" kategorijas traktortehnikas "Autogreideri" vadītājs (bez priekšzināšanām)	138	785,22
68	"E" kategorijas traktortehnikas "Autogreideri" vadītājs (ar priekšzināšanām)*	94	534,86
* nepieciešama iepriekš iegūta vismaz vienas kategorijas transportlīdzekļa vai traktortehnikas vadītāja apliecība			

Pielikums Nr.3**Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumu ietvaros īstenoto grupu nodarbību un individuālo konsultāciju saraksts 2015.gadā**

Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi (KPP) ietver individuālas konsultācijas un grupu nodarbības (kursi, semināri, lekcijas) darba meklēšanas metožu apguvei, psiholoģiskam atbalstam un darba tirgum nepieciešamo pamatprasmju un iemaņu apguvei.

KPP veidi:

- 1) kursi: 16, 24, 32, 35 vai 36 akadēmiskās stundas – **26** pakalpojumi;
 - 2) semināri: 8 akadēmiskās stundas – **16** pakalpojumi;
 - 3) lekcijas: 5 akadēmiskās stundas – **7** pakalpojumi;
 - 4) individuālās konsultācijas: 1 akadēmiskā stunda – **5** dažādu speciālistu konsultācijas.
- Kopā - **54** pakalpojumi.

Pak. Nr.	Pakalpojuma veids	Pakalpojuma nosaukums	Apjoms (akad. st.)
1. Saziņa dzimtajā valodā, saziņa svešvalodās			
1.1.	kurss	Valsts valodas prasmju attīstīšana	36
1.2.	kurss	Lietišķās rakstības prasmes	16
1.3.	kurss	Psiholoģiskās barjeras noņemšana cittautiešiem apgūstot valsts valodu	16
2. Matemātiskās prasmes un pamatprasmes dabaszinībās un tehnoloģijās			
2.1.	seminārs	Mājsaimniecības un ģimenes budžeta plānošana, informācija par uzkrājumu veidošanu	8
3. Mācīšanās prasme			
3.1.	kurss	Efektīvas mācīšanās pamatprincipi	24
3.2.	seminārs	Mācīšanās motivācijas nozīme	8
4. Sociālās un pilsoniskās prasmes			
4.1.1.	lekcija	Sociālās tiesības	5
4.1.2.	lekcija	Valsts un pašvaldību iestāžu funkcijas, to darbības mērķi, privātpersonu tiesību un pienākumu loks	5
4.1.3.	informatīvā lekcija	Informatīvā diena par Nodarbinātības valsts aģentūras pakalpojumiem	līdz 4
4.1.4.	informatīvā lekcija	Informatīvā diena jauniešiem bezdarbniekiem par Nodarbinātības valsts aģentūras atbalsta pasākumiem	līdz 4
4.2. Darba meklēšanas prasmes			
4.2.1.	seminārs	Kā efektīvi atrast darbu - psiholoģiskās barjeras pārvarēšana, darba meklēšana, darba piedāvājuma izvērtēšana un darba attiecību uzsākšana	8
4.2.2.	seminārs	Cilvēku ar invaliditāti tiesības un iespējas Latvijas darba tirgū	8
4.2.3.	seminārs	CV un pieteikuma vēstules sagatavošana, vakanču portālu izmantošana (arī CV video veidošana)	8
4.2.4.	seminārs	Kā sagatavoties darba intervijai	8
4.2.5.	seminārs	Darba tiesības	8
4.2.6.	lekcija	Drošība darba vietā	5
4.2.7.	seminārs	Darba meklēšana reti apdzīvotās vietās, tajā skaitā - sociālā tīkla aktivizēšana darba meklēšanas procesā	8
4.2.8.	seminārs	Administratīvā procesa pamati	8
4.3. Problēmu situācijas risināšanas prasmes			

LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Pak. Nr.	Pakalpojuma veids	Pakalpojuma nosaukums	Apjoms (akad. st.)
4.3.1.	seminārs	Prasmes strādāt pārmaiņu apstākļos	8
4.3.2.	seminārs	Ilgstoša bezdarba ietekme uz konkurētspēju darba tirgū un valsts garantētās pensijas apmēru	8
4.3.3.	lekcija	Stress un tā pārvarēšana	5
4.4. Komunikāciju prasmes			
4.4.1.	Kurss	Sarunu vadīšana un argumentācijas māksla	16
4.4.2.	Kurss	Publiskās uzstāšanās prasmju veidošana	16
4.4.3.	seminārs	Komunikācijas prasmju attīstīšana un komunikācijas problēmu risināšana	8
4.4.4.	seminārs	Jauniešu iespējas darba tirgū	8
5. Pašiniciatīva un uzņēmējdarbība			
5.1. Sevis pasniegšanas prasmes			
5.1.1.	kurss	Pašapziņas celšana un savas individualitātes apzināšanās, sevis pasniegšana	24
5.2. Uzņēmējdarbības prasmes			
5.2.1.	kurss	Komercedarbības pamati (SIA, mikrouzņēmumi, pašnodarbinātība u.c.)	24
5.2.2.	kurss	Grāmatvedība un nodokļi komercedarbībā	24
5.2.3.	kurss	Projektu vadības pamati	16
5.2.4.	kurss	Pašnodarbinātās personas tiesiskie pamati un grāmatvedības uzskaites pamatprincipi	16
5.2.5.	kurss	Biznesa plāna izveides pamati komercedarbības uzsākšanai	16
5.2.6.	seminārs	Mērķu meistarklase jeb pareiza mērķu izvirzīšana un to sasniegšana	8
6. Kultūras izpratne un izpaušme			
6.1.	seminārs	Emocionālā inteliģence	8
6.2.	seminārs	Darba attiecības starpkultūru vidē	8
6.3.	lekcija	Lietišķo attiecību kultūra	5
7. Digitālās prasmes			
7.1.	kurss	Datorprasmju un interneta pamati	16
7.2.	kurss	E-pakalpojumu lietošana	16
7.3.	kurss	Veido mājaslapu pats	16
7.4.	kurss	Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas (IKT) pamati uzņēmējdarbības atbalstam	32
7.5.	kurss	Dokumentu sagatavošana un lietvedības organizēšana	32
7.6.	kurss	Datu analīze un pārskatu sagatavošana, izmantojot tabulas, aprēķinus un grafikus	32
7.7.	kurss	Datu analīze un pārskatu sagatavošana, izmantojot elektroniskās tabulas	32
7.8.	kurss	Datorizēta grāmatvedības uzskaitē	32
7.9.	kurss	Prezentāciju tehnoloģijas un metodes	32
7.10.	kurss	Interneta iespējas uzņēmējdarbības atbalstam un attīstībai	32
7.11.	kurss	Komunikācija ar klientiem un sadarbības partneriem	32
7.12.	kurss	E-komercija un interneta mārketingis	32
7.13.	kurss	Projektu vadības pamati	32
8. Individuālās konsultācijas			
8.1.	individuālā konsultācija	Psihologs	1

Pak. Nr.	Pakalpojuma veids	Pakalpojuma nosaukums	Apjoms (akad. st.)
8.2.	individuālā konsultācija	Jurists	1
8.3.	individuālā konsultācija	Psihoterapeits	1
8.4.	individuālā konsultācija	Biznesa plāna konsultants	1
8.5.	Individuālā konsultācija	Kredītu un nodokļu konsultants	1
9. Citas prasmes			
9.1.	kurss	Periodiskā apmācība autovadītājiem (kods 95)	35

Pielikums Nr.4

Aktīvās darba tirgus politikas pasākumu finansējums un pasākumos iesaistīto skaits 2014.gadā

Aktivitātes Nr.	Apakšprogrammas kods	Projekta / pasākuma nosaukums	2014.gada valsts budžets (EUR)	2014.gadā faktiski izlietots (EUR)	Uz atskaites IV ceturkšņa beigām faktiskais iesaistīto klientu skaits (kumulatīvi)		
					Pārejošo klientu skaits no 2013.gada	No jauna iesaistīto klientu skaits 2014.g. 12 mēn.	Kopā
I Prasmju pilnveide			18 155 251	17 309 220	4280	66402	70682
1.3.1.1.3.	63.06.00	Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā - 2 (profesionālā apmācība)	13 481 281	13 100 716	2033	5123	7156
1.3.1.1.3.	63.06.00	Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā - 2 (neformālā izglītība)			932	9717	10649
1.3.1.1.3.	63.06.00	Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā - 2 (apmācība pie darba devēja)			0	0	0
1.3.1.1.3.	63.06.00	Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā - 2 (praktiskā apmācība prioritārajās nozarēs)			24	76	100
	04.02.00	Valsts valodas apguve	1 945 661	1 805 500	406	3734	4140
	04.02.00	Neformālās izglītības ieguve	1 311 838	1 112 002	817	2066	2883
	04.02.00	Nodarbinātības pasākumi vasaras brīvlaikā personām, kuras iegūst izglītību vispārējās, speciālās vai profesionālās izglītības iestādēs	786 878	755 716		4287	0
1.3.1.1.3.	63.06.00	Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība - 3.kārta	123 189	123 188	68	32	100
	04.02.00	Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi	506 404	412 098		41367	41367
II Pagaidu sabiedriskie darbi			8 622 147	8 467 650	0	13795	19204
1.3.1.5.	63.06.00	Algotie pagaidu sabiedriskie darbi pašvaldībās	8 622 147	8 467 650		19204	19204
III Atbalstītā nodarbinātība			7 217 808	6 670 850	2 079	1 051	3 130
	04.02.00	Pasākumi noteiktām personu grupām	2 991 070	2 544 635	971	468	1439
1.4.1.1.2.	63.06.00	Pasākumi noteiktām personu grupām	1 614 753	1 561 228	649	582	1231
1.4.1.1.1.	63.06.00	Kompleksi atbalsta pasākumi	2 534 948	2 487 950	2 018	17 154	19 170
	04.02.00	Kompleksi atbalsta pasākumi "Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam"	77 037	77 037	459	1	460
IV Uzņēmējdarbības veicināšana			289 111	333 157	136		265
	04.02.00	Pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai	288 304	265 116	136	129	265
	04.02.00	Komersantu nodarbināto personu reģionālās mobilitātes veicināšana	118 689	68 041	63	205	268
V Mūžizglītības veicināšana			2 228 396	2 178 898	5405		8474
1.2.2.1.2	63.06.00	Mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām	2 228 396	2 178 898	5405	3069	8474
VI Jauniešu garantija			3 325 908	3 079 202	0		39 383
7.2.1.	63.07.00	Jauniešu garantijas (Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi)	3 325 908	3 079 202	0	8050	8050
		Jauniešu garantijas (Profesionālās tālākizglītības un profesionālās pilnveides programmu īstenošanai)			0	1033	1033
		Jauniešu garantijas (Pirmā darba pieredze jauniešiem)			0	70	70
		Jauniešu garantijas (Darbam nepieciešamo iemaņu attīstība nevalstiskajā sektorā)			0	962	962

LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Aktivitātes Nr.	Apakšprogrammas kods	Projekta / pasākuma nosaukums	2014.gada valsts budžets (EUR)	2014.gadā faktiski izlietots (EUR)	Uz atskaites IV ceturkšņa beigām faktiskais iesaistīto klientu skaits (kumulatīvi)		
					Pārejošo klientu skaits no 2013.gada	No jauna iesaistīto klientu skaits 2014.g. 12 mēn.	Kopā
		Jauniešu garantijas (Neformālās izgl.prog. "Valsts valodas apguve")			0	227	227
		Jauniešu garantijas (Neformālās izglītības programmu īstenošana (bez valsts val.))			0	606	606
		Jauniešu garantijas (Neformālās izglītības programmu īstenošana (Transportlīdzekļu vadītāju programmās.))			0	47	47
		Jauniešu garantijas (Darbnīcas jauniešiem)			0	501	501
		Jauniešu garantijas (Subsidētā darba vieta jauniešiem bezdarbniekiem (nelabvēlīgākā situācijā esoši darbinieki))			0	189	189
		Jauniešu garantijas (Subsidētā darba vieta jauniešiem bezdarbniekiem (jaunieši bezdarbnieki ar invaliditāti))			0	92	92
		Jauniešu garantijas (Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai jauniešiem)			0	0	0
		Jauniešu garantijas (Atbalsts jauniešu reģionālajai mobilitātei)			0	332	332
		Jauniešu garantijas (Karjeras konsultācijas)			0	27283	27283
Citi pasākumi			524 111	445 233			
1.3.1.7.	63.06.00	Nodarbinātības valsts aģentūras darba tirgus prognozēšanas un uzraudzības sistēmas attīstība	118 762	118 761			
1.3.1.4.	63.06.00	Nodarbinātības valsts aģentūras kapacitātes pilnveide	405 349	326 472			
Kopā speciālais budžets			8 025 881	7 040 145	2 852	52 257	50 822
Kopā ESF finansējums			32 454 733	31 444 065	8 155	36 062	44 215
KOPĀ			40 480 614	38 484 210	11 007	88 319	95 037

Datu avots: NVA/LM

Labklājības ministrs

U.Augulis

14.05.2015. 14.00
25 533
R. Brīdaks
67021508, Raimonds.Bridaks@lm.gov.lv

LMzino_140515; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2015. gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”